

CURTEA DE CONTURI A ROMÂNIEI

Strada Lev Tolstoi nr.22-24 Sector 1 cod 011948 București

Telefon: 307.87.14; Fax 307.87.68

Internet: <http://www.curteadeconturi.ro>

e-mail: departamentIV@rcc.ro

Departamentul IV

SINTEZA

Raportului de audit al performanței privind concesionarea resurselor minerale ale țării în perioada 2011-2015

Entitatea la care a fost efectuată misiunea de audit al performanței:

- Agenția Națională pentru Resurse Minerale (ANRM)

Statul trebuie să asigure exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național .

Constituția României, art. 135 alin. 2 lit. d

*Evaluările efectuate **au relevat multiple deficiențe** în activitatea ANRM, entitate implicată în reglementarea activităților miniere și petroliere, precum și **o serie de carențe ale cadrului legal**, care necesită o soluționare stringentă, acestea având ca impact diminuarea substanțială a eficacității administrării resurselor minerale.*

C U P R I N S

Glosar de termeni	5
I. Prezentarea generală a misiunii de audit. Obiectivul general și obiectivele specifice ale auditului	10
1. Prezentarea sintetică a contextului și cadrului instituțional aplicabil resurselor minerale	10
2. Entitățile și activitățile care au făcut obiectul misiunii de audit	10
3. Prezentarea obiectivului general și a obiectivelor specifice ale misiunii de audit	12
4. Descrierea metodologiei de audit, a abordărilor auditului, respectiv a procedurilor de audit utilizate pentru colectarea și analizarea datelor și informațiilor	14
II. Sinteza principalelor constatări	15
A. Domeniul Minier	
1. Analiza situației actuale a resurselor minerale	15
2. Evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor minerale	17
3. Evaluarea modului de organizare, gestionare și valorificare de către ANRM a Fondului geologic național (FGN) și a Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)	18
4. Evaluarea modului de organizare și gestionare de către ANRM a cadastrului extractiv și a cărții miniere	21
5. Evaluarea modului de realizare a activităților miniere în perioada auditată	22
6. Evaluarea modului de stabilire și colectare a redevenței miniere datorată de operatorii economici	38
7. Evaluarea modului de stabilire și colectare a taxei datorată pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale	47
8. Analiza modului de constituire a garanției financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere	49
9. Analiza cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale prevăzute în licențele miniere, evidențierea acestora în contabilitate și eficiența utilizării acestora	50
10. Evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată, asupra activităților miniere derulate de către operatorii economici	51
11. Aspecte privind activitatea de închidere a minelor	53
B. Domeniul Petrolier	
1. Evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor de petrol	55
2. Evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică	57
3. Analiza modului de realizare a operațiunilor petroliere în perioada auditată	60
4. Evaluarea modului de acordare a concesiunii operațiunilor petroliere în perioada auditată	66
5. Evaluarea modului de stabilire, urmărire și încasare a redevențelor petroliere	72

datorate de titularii de acorduri petroliere

6. Evaluarea activităților derulate la nivelul ANRM cu privire la transferul de tehnologie și pregătire profesională la nivelul acordurilor petroliere 88

7. Evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată, asupra operațiunilor petroliere derulate de către titularii acordurilor petroliere 91

8. Evaluarea lucrărilor de abandonare stabilite și realizate de către titularii acordurilor petroliere 92

III. Punctul de vedere al conducerii entității auditate cu privire la aspectele constatate în urma auditului performanței 94

IV. Măsurile luate de conducerea entității în timpul misiunii de audit al performanței 97

X. Concluziile generale și recomandările formulate 98

GLOSAR DE TERMENI

A. Domeniul minier:

- **activitate minieră** - ansamblul de lucrări privind prospecțiunea, explorarea, dezvoltarea, exploatarea, prepararea/prelucrarea, concentrarea, comercializarea produselor miniere, conservarea și închiderea minelor, inclusiv lucrările aferente de refacere și reabilitare a mediului;

- **Cadastru extractiv** - cadastrul de specialitate, reprezentând un subsistem de evidență și inventariere sistematică a bunurilor imobile aferente activităților miniere (terenuri, construcții și instalații de la suprafață și subteran) sub aspect tehnic, economic, juridic și alte informații privind perimetrul instituit;

- **Carte minieră** - componentă a Cadastrului extractiv, care cuprinde toate datele privind regimul juridic al suprafețelor aferente perimetrului de prospecțiune, explorare și exploatare, proprietatea, situația topografică a lucrărilor aferente activității miniere, a resurselor/rezervelor minerale și de producție;

- **concesiune minieră** - operațiunea juridică prin care statul, reprezentat de autoritatea competentă, în calitate de concedent, transmite pentru o perioadă determinată unei persoane, în calitate de concesionar, dreptul și obligația de a executa, pe risc și cheltuială proprii, activități miniere având ca obiect resursele minerale ce cad sub incidența prezentei legi, în schimbul unei redevențe miniere pentru exploatare și al unei taxe pe activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale;

- **concesionar** - titularul căruia i se acordă concesiunea minieră;

- **exploatare** - ansamblul de lucrări executate în subteran și/sau la suprafață pentru extragerea resurselor minerale, prelucrarea și livrarea acestora în forme specifice;

- **explorare** - ansamblul de studii și activități pentru identificarea zăcămintelor, evaluarea cantitativă și calitativă a acestora, precum și determinarea condițiilor tehnice și economice de valorificare;

- **fond geologic național** - totalitatea datelor privind resursele și rezervele minerale obținute din activități miniere și petroliere, indiferent de natura suportului de stocare;

- **fond național de resurse/rezerve** - totalitatea resurselor/rezervelor evidențiate și înregistrate de către autoritatea competentă pentru fiecare tip de resursă minerală a țării, determinate conform reglementărilor specifice;

- **garanție financiară pentru refacerea mediului** - obligația și răspunderea persoanelor fizice sau juridice care desfășoară activități miniere pe bază de licență ori permis de exploatare pentru asigurarea fondurilor financiare necesare refacerii mediului și care poate fi sub formă de depozit bancar, scrisoare de garanție bancară irevocabilă sau alte modalități prevăzute de lege;

- **licență** - actul juridic prin care se acordă concesionarea/darea în administrare a activităților miniere de explorare/exploatare;

- **perimetru de prospecțiune, explorare și exploatare** - aria corespunzătoare proiecției la suprafață a conturului părții din scoarța terestră în interiorul căreia, pe un interval de adâncime determinat, se realizează lucrări de prospecțiune, explorare, respectiv de exploatare, precum și suprafețele necesare desfășurării activităților de prelucrare, preparare a resurselor minerale și de stocare a produselor reziduale miniere;

- **permis de exploatare** - actul juridic emis de autoritatea competentă prin care se acordă dreptul de exploatare a unor cantități determinate de roci utile, turbă și aur aluvionar;

- **permis de prospecțiune** - actul juridic emis de autoritatea competentă prin care se acordă dreptul de a efectua lucrări de prospecțiune;

- **plan de încetare a activității** - complexul de documentații tehnice, economice, sociale și de mediu care motivează închiderea exploatării și conține acțiunile necesare pentru asigurarea finanțării și realizării efective a măsurilor de încetare a activității;

- **plan de refacere a mediului** - măsurile de refacere și de reabilitare a mediului în perimetrul de explorare/exploatare, ținând cont și de opțiunile colectivităților locale privind utilizarea post-închidere a perimetrului, și care conține și proiectul tehnic de realizare a acestora;

- **producție minieră** - cantitatea de produse miniere extrasă în vederea prelucrării și/sau comercializării de către titular;

- **produs minier** - produsul rezultat din activitatea de exploatare a unui zăcământ, livrat ca atare sau sub forma de șorțuri rezultate în urma unui proces tehnologic de prelucrare/preparare pentru a fi utilizat ca produs finit sau ca materie primă la fabricarea unui alt produs;

- **prospecțiune** - ansamblul de studii și lucrări de suprafață care se realizează pentru identificarea posibilităților existenței unor acumulări de resurse minerale;

- **redevența minieră** - suma datorată bugetului de stat de către titular pentru concesiunea/administrarea activităților de exploatare a resurselor minerale, bunuri ale domeniului public al statului;

- **resursa minerală** - substanța naturală din scoarța terestră, formată în urma proceselor geologice, utilizabilă ca atare sau prin prelucrare în activitatea economico-socială;

- **rezerva** - partea de zăcământ determinată cantitativ și calitativ prin lucrări de explorare și exploatare, având stabilite condițiile tehnice și economice de valorificare;

- **titular** - orice persoană juridică sau fizică, română ori străină, care poate efectua activități miniere în baza unei licențe sau a unui permis;

- **zăcământ** - acumularea naturală de resurse/rezerve minerale, valorificabilă din punct de vedere tehnic și economic.

B. Domeniul petrolier:

- **abandonare** semnifică ansamblul lucrărilor care conduc la închiderea exploatării unui zăcământ de petrol, incluzând lucrările de refacere și reabilitare a mediului;

- **acord petrolier** este actul juridic încheiat, potrivit prevederilor prezentei legi, între autoritatea competentă și una sau mai multe persoane juridice române ori străine, în vederea acordării concesiunii petroliere;

- **cadastru extractiv** semnifică cadastrul de specialitate, reprezentând un subsistem de evidență și inventariere sistematică a bunurilor imobile aferente operațiunilor petroliere: terenuri, construcții și instalații, sub aspect tehnic, economic, juridic și alte informații privind perimetrul instituit;

- **cartea petrolieră** este instrumentul de evidență care cuprinde:

a) toate datele privind regimul juridic al suprafețelor aferente perimetrului dezvoltare și exploatare, proprietatea, situația topografică a lucrărilor aferente operațiunilor petroliere, a resurselor/rezervelor de petrol și de producție;

b) date referitoare la delimitarea perimetrelor și operațiunile petroliere efectuate în fazele de prospecțiune și explorare;

- **concesiune petrolieră** - semnifică operațiunea juridică prin care statul român, reprezentat de autoritatea competentă, în calitate de concedent, transmite, pe o perioadă determinată, unei persoane juridice române sau străine, în calitate de concesionar:

a) dreptul și obligația de a efectua, pe risc și cheltuială proprii, operațiuni petroliere ce cad sub incidența prezentei legi, în schimbul unei redevențe;

b) dreptul de a utiliza bunurile aflate în proprietatea publică, necesare realizării operațiunilor petroliere, în schimbul unei redevențe;

- **conductă colectoare** - semnifică orice conductă sau rețea de conducte, inclusiv instalațiile, echipamentele și dotările aferente, prin care se asigură transportul petrolului de la punctele de colectare din cadrul zăcămintelor comerciale până la conducta magistrală;

- **conductă magistrală** - este orice conductă, inclusiv instalațiile, echipamentele și dotările aferente, prin care se asigură transportul petrolului între punctele de preluare din conducte colectoare sau din import și punctele de predare la unitățile de prelucrare, centrele de distribuție și la consumatorii racordați direct la aceasta sau la export;

- **depozit subteran** - este un spațiu din scoarța terestră cu calități naturale sau dobândite ca urmare a unor operațiuni petroliere ori activități miniere anterioare, proprii pentru introducerea, stocarea și scoaterea unor volume de petrol;

- **dezvoltare** - semnifică ansamblul lucrărilor care constau în realizarea sondelor de exploatare, construirea, montarea, reabilitarea și modernizarea instalațiilor specifice, conductelor colectoare, conductelor magistrale, echipamentelor și a altor utilități necesare extracției, tratării, stocării, transportului și tranzitului petrolului;

- **exploatare** - semnifică ansamblul de lucrări efectuate la și de la suprafață pentru extragerea petrolului, colectarea, tratarea, transportul, precum și tranzitul acestuia prin conductele magistrale, în vederea realizării unor scopuri economice prin folosirea și punerea în valoare a acestuia;

- **explorare** - semnifică ansamblul de studii și operațiuni care se realizează pentru cunoașterea condițiilor geologice de acumulare a petrolului și cuprinde identificarea zăcămintelor, evaluarea cantitativă și calitativă a acestora, precum și determinarea condițiilor tehnice și economice de valorificare;

- **fond geologic național** - reprezintă totalitatea datelor privind resursele și rezervele minerale, obținute din activități miniere și petroliere, indiferent de natura suportului de stocare;

- **fond național de resurse geologice/rezerve de petrol** - reprezintă totalitatea resurselor/rezervelor evidențiate și înregistrate de către autoritatea competentă pentru fiecare tip de resursă de petrol a țării, determinate conform reglementărilor specifice;

- **înmagazinare subterană** - reprezintă ansamblul de operațiuni petroliere executate la și de la suprafață pentru introducerea, stocarea în depozite subterane, precum și scoaterea petrolului din acestea, în vederea valorificării;

- **operare a conductelor magistrale** - semnifică ansamblul activităților desfășurate pentru realizarea transportului petrolului, construirea, exploatarea, dezvoltarea, întreținerea, repararea, modernizarea și abandonarea conductelor magistrale sau a unor porțiuni din acestea;

- **operare a terminalelor petroliere** - semnifică ansamblul activităților pentru recepționarea, stocarea și transferul la facilitățile portuare prin care se face importul, respectiv exportul petrolului și produselor petroliere;

- **operator** - semnifică titularul sau o persoană juridică desemnată de titular să conducă operațiunile petroliere prevăzute în acordul petrolier și să îl reprezinte în relațiile cu autoritatea competentă;

- **operațiuni petroliere** - semnifică ansamblul de activități de explorare, dezvoltare, exploatare și abandonare a unui zăcământ petrolier, înmagazinarea subterană, transportul și tranzitul petrolului pe conducte magistrale, precum și operarea terminalelor petroliere;

- **perimetru petrolier** - reprezintă aria corespunzătoare proiecției la suprafață a conturului părții din scoarța terestră în interiorul căreia, pe un interval de adâncime determinat, se realizează lucrări de explorare, dezvoltare, exploatare sau înmagazinare, precum și suprafețele necesare desfășurării activităților de explorare, dezvoltare, exploatare, înmagazinare și transport al petrolului, situate în afara acestei arii;

- **permis de prospecțiune** - este actul juridic emis de autoritatea competentă prin care se acordă dreptul neexclusiv, în sensul că se poate acorda simultan mai multor solicitanți, de a efectua lucrări de explorare într-un perimetru petrolier;

- **preț de referință al petrolului** - reprezintă prețul stabilit de către autoritatea competentă, în baza unei metodologii fundamentate prin studii de specialitate, care se utilizează pentru calculul veniturilor bugetului de stat aferente redevenței petroliere;

- **redevența petrolieră** - reprezintă suma datorată de către titularii acordurilor petroliere bugetului de stat, în condițiile legii, pentru desfășurarea operațiunilor petroliere, precum și pentru utilizarea bunurilor proprietate publică a statului în cadrul operațiunilor petroliere;

- **resursă geologică de petrol** - semnifică totalitatea cantităților sau volumelor de petrol din acumulările naturale descoperite și a celor presupuse a fi descoperite prin viitoare operațiuni petroliere;

- **rezervă de petrol** - reprezintă partea din resursa geologică estimată că poate fi extrasă în condițiile tehnice și economice existente la data la care a fost calculată;

- **sistemul național de transport al petrolului** - reprezintă ansamblul conductelor magistrale interconectate care asigură colectarea petrolului extras din perimetrele de exploatare sau a celui provenit din import și dirijarea lui de la punctele de predare de către producători, respectiv importatori, la unitățile de prelucrare, spre centrele de distribuție și consum sau la export, stațiile de pompare și comprimare, rampele de încărcare-descărcare pe calea ferată, precum și toate instalațiile, echipamentele și dotările aferente acestora, inclusiv segmentele din conductele de interconectare, definite conform art. 100 pct. 34 din Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, cu modificările și completările ulterioare, aflate pe teritoriul României;

- **sistem de transport al petrolului** - reprezintă ansamblul conductelor magistrale interconectate care asigură colectarea petrolului extras din perimetrele de exploatare sau a celui provenit din import și dirijarea lui de la punctele de predare de către producători, respectiv importatori, la unitățile de prelucrare, spre centrele de distribuție și consum sau la export, stațiile de pompare și comprimare, rampele de încărcare-descărcare pe calea ferată, precum și toate instalațiile, echipamentele și dotările aferente acestora;

- **terminal petrolier** - reprezintă ansamblul compus din rezervoare, conducte tehnologice, pompe și instalații portuare care asigură transferul petrolului de la/la limita conductelor magistrale la/de la facilitățile portuare, pentru import, respectiv export;

- **titular** - semnifică persoana juridică română sau străină, căreia i s-a acordat dreptul de a efectua operațiuni petroliere în baza unui acord petrolier;

- **transport** - desemnează ansamblul activităților pentru operarea conductelor magistrale sau a unor porțiuni din acestea, precum și preluarea, manipularea, dispecerizarea, depozitarea, selecționarea, transmisia și livrarea petrolului la consumatori finali, la distribuitori, la export sau în tranzit;

- **zăcământ comercial** - desemnează acumularea sau ansamblul acumulărilor naturale de petrol, a căror valorificare unitară este justificată din punct de vedere tehnic și economic;

* - sursa foto coperta: incomemagazine.ro (thinkstock), cotidianul.ro, gazetabt.ro

CAPITOLUL I

Prezentarea generală a misiunii de audit. Obiectivul general și obiectivele specifice ale auditului

1. Prezentarea sintetică a contextului și cadrului instituțional aplicabil resurselor minerale

Resursele minerale reprezintă substanțele naturale din scoarța terestră, formată în urma unor procese geologice, utilizabile ca atare sau prin prelucrare în activitatea economico-socială.

Deținerea de către un stat a unor bogate rezerve de resurse minerale reprezintă un avantaj incontestabil al aceluși stat, deoarece comercializarea acestor resurse reprezintă o sursă importantă de venituri la bugetul național.

Resursele minerale deținute de o țară **nu aparțin unei singure generații**, ci tuturor generațiilor viitoare, și de aceea atunci când se ia **decizia cu privire la exploatarea lor, trebuie să se decidă pe de o parte, asupra modului în care este realizată exploatarea, iar pe de altă parte, asupra modului în care sunt utilizate veniturile rezultate din exploatare** (taxele și redevențele), astfel încât, acestea să fie transformate în alte forme de capital care să ajute atât generațiile prezente cât și cele viitoare și să contribuie la dezvoltarea țării.

În **România, bogățiile subsolului**, precum și resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, **fac obiectul exclusiv al proprietății publice**, conform **art. 136 din Constituția României**, aceste bunuri pot fi date în administrare regiilor autonome ori instituțiilor publice sau **pot fi concesionate ori închiriate**.

Potrivit **Legii petrolului nr. 238/2004**, concesiunea petrolieră se realizează în schimbul unei **redevențe petroliere**, iar conform **Legii minelor nr. 85/2003**, concesiunea minieră se realizează în schimbul unei **redevențe miniere** pentru exploatare și al unei **taxe pe activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare** a resurselor minerale.

În **luarea deciziilor de gestionare a resurselor minerale** trebuie să se ia în considerare un orizont de timp mai îndelungat deoarece, pe de o parte, unele resurse nu sunt regenerabile, iar pe de altă parte, ele nu aparțin numai generațiilor actuale, ci și celor viitoare.

De asemenea, este important să se înțeleagă că **deciziile luate la nivel macroeconomic se răsfrâng în final asupra comunităților locale**, asupra angajaților din minerit, aspect care de multe ori este lăsat deoparte.

În acest context, preocuparea factorilor decidenți trebuie să se îndrepte către modul în care sunt concesionate și exploatate resursele minerale, respectiv dacă acestea sunt efectuate în concordanță cu interesul țării, dacă resursele sunt exploatate prin metode și tehnici de extracție care să permită exploatarea eficientă a resurselor și dacă veniturile obținute din taxe și redevențe sunt corect stabilite.

2. Entitățile și activitățile care au făcut obiectul misiunii de audit

În cadrul acestei misiuni, a fost auditată ANRM, entitate care are atribuții în ceea ce privește concesionarea resurselor minerale ale țării, respectiv:

Agencia Națională pentru Resurse Minerale (ANRM)

ANRM a fost înființată în anul 1993, în baza Hotărârii Guvernului nr. 417 bis/17.08.1993, ca organ central de specialitate, cu personalitate juridică, în subordinea

Guvernului, iar în prezent funcționează în baza Hotărârii Guvernului nr. 1419/18.11.2009, ca **organ de specialitate al administrației publice centrale**, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului și în coordonarea primului-ministru, fiind **autoritatea competentă** abilitată să aplice dispozițiile **Legii minelor nr. 85/2003** și ale **Legii petrolului nr. 238/2004**.

Conducerea ANRM este asigurată de un președinte cu rang de secretar de stat, numit prin decizie a primului-ministru.

Conform structurii organizatorice, ANRM este reprezentată pe plan local printr-un număr de 19 Compartimentele de Inspecție Teritorială (C.I.T.), organizate pe grupe de județe sau după caz, pe județe, constituite ca subunități fără personalitate juridică în subordinea directă a direcțiilor de specialitate din cadrul ANRM.

ANRM, potrivit **art. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 1419/18.11.2009**, are în principal următoarele **atribuții**:

- **gestionează resursele de petrol, resursele minerale și fondul geologic național**, proprietate publică a statului;
- **negociază și stabilește** clauzele și condițiile acordurilor petroliere, ale licențelor și permiselor miniere și încheie astfel de acorduri, licențe și permise;
- **îndeplinește atribuțiile** conferite de lege privitoare la taxe, redevențe și tarife;
- **stabilește prețul de referință** pentru petrolul extras în România în vederea stabilirii redevenței corespunzătoare, **tarifele** pentru exploatarea Sistemului național de transport al petrolului;
- **controlează** respectarea de către titulari a prevederilor acordurilor petroliere și ale licențelor/permiselor miniere;
- **elaborează și ține la zi Cartea petrolieră, Cartea minieră și Cadastrul minier**;
- **urmărește și verifică** producția de resurse minerale pentru calcularea redevențelor datorate de titularii licențelor miniere și acordurilor petroliere;
- **constată și notifică** nerespectarea prevederilor Legii nr. 85/2003 și ale Legii nr. 238/2004, prin **acte de inspecție**.

În perioada **2011-2015**, **finanțarea ANRM** a fost asigurată din **fonduri de la bugetul de stat**, prin bugetul Secretariatului General al Guvernului.

Analiza evoluției indicatorilor economico-financiari care caracterizează activitatea ANRM

Conform *Contului de rezultat patrimonial* încheiat în perioada 2012 - 2015, situația veniturilor și cheltuielilor efectuate în perioada analizată este prezentată în tabelul de mai jos:

- mii lei -

Nr. crt.	Denumire indicator	2012	2013	2014	2015
0	1	2	3	4	5
1	Venituri din impozite, taxe, contribuții de asigurări și alte venituri ale bugetelor	-	-	-	-
2	Venituri din activități economice	-	-	-	-
3	Finanțări, subvenții, transferuri, alocații bugetare cu destinație specială	23.955	38.297	15.433	182
4	Alte venituri operaționale	-	-	-	-
TOTAL VENITURI OPERAȚIONALE		23.955	38.297	15.433	182
5	Salarii și contribuții sociale	6.378	7.021	7.571	5.975
6	Subvenții și transferuri	4.150	288	1.403	455
7	Stocuri, lucrări executate de terți	8.296	5.240	15.433	1.673

Nr. crt.	Denumire indicator	2012	2013	2014	2015
0	1	2	3	4	5
8	Cheltuieli de capital, amortizări, provizioane	1.279	3.998	48.310	487
9	Alte cheltuieli operaționale	116	324	102	881
TOTAL CHELTUIELI OPERAȚIONALE		20.220	16.873	72.821	9.472
REZULTAT DIN ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ		3.734	21.424	-57.387	-9.290

În ceea ce privește evoluția veniturilor ANRM reprezentând finanțări de la bugetul statului, acestea s-au situat între **182 mii lei și 38.297 mii**, fiind înregistrat un maxim de **38.297 mii lei** la nivelul anului 2013, când au fost alocate credite bugetare pentru cheltuieli de capital.

Cheltuielile operaționale, în evoluție, s-au situat între **72.821 mii lei și 9.472 mii lei**, creșterea cheltuielilor operaționale **s-a datorat** în mare măsură, efectuării *cheltuielilor cu bunuri și servicii și cheltuielilor de capital*, care au înregistrat în anul **2014** suma de **63.743 mii lei** (15.433 mii lei – cheltuieli cu bunuri și servicii și 48.310 mii lei – cheltuieli de capital, din care, pentru realizarea obiectivului “**Conducta de interconectare a sistemului de transport a gazelor naturale din România cu sistemului de transport al gazelor naturale al Republicii Moldova, direcția Iași-Ungheni**”, au fost efectuate cheltuieli în valoare de 47.369 mii lei.

3. Prezentarea obiectivului general și a obiectivelor specifice ale misiunii de audit

Obiectivul general al acțiunii *Auditul performanței privind concesionarea resurselor minerale ale țării în perioada 2011-2015*, îl constituie **examinarea independentă din punct de vedere al eficienței, eficacității și economicității concesionării resurselor minerale, din perspectiva analizării impactului obținut față de impactul scontat și a identificării cauzelor care au condus la eventuale nerealizări.**

În acest sens, auditorii publici externi **au urmărit:**

- **economicitatea** realizată în **gestionarea resurselor minerale** pentru derularea activităților specifice activităților miniere și petroliere, respectiv măsura în care, prin politicile și practicile adoptate, se asigură minimizarea consumului de resurse, fără a se compromite satisfacerea necesarului, atât în prezent cât și pe termen mediu și lung;

- **eficiența** utilizării resurselor minerale, respectiv maximizarea rezultatelor (veniturile cuvenite bugetului de stat) în raport cu resursele utilizate;

- **eficacitatea** utilizării resurselor minerale, respectiv stabilirea gradului de îndeplinire a obiectivelor aprobate prin actele de dare în concesiune (licențe/permise/acorduri), în vederea unei gestionări și administrări eficiente a resurselor, precum și compararea impactului efectiv realizat cu impactul dorit.

Obiectivele specifice urmărite în această acțiune de audit al performanței sunt:

A) Pentru activitățile miniere desfășurate în baza Legii minelor nr. 85/18.03.2003:

- evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor minerale;
- evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică;

- evaluarea modului de stabilire și colectare a taxei datorată pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale, respectiv analiza taxei datorate conform prevederilor legale comparativ cu cea raportată la ANRM și achitată la bugetul de stat;
- evaluarea modului de stabilire și colectare a redevenței miniere datorată de titularii licențelor/permiselor miniere, respectiv analiza redevenței datorate conform prevederilor legale comparativ cu cea raportată la ANRM și achitată la bugetul de stat;
- evaluarea gradului de realizare de către titularii licențelor/permiselor miniere a lucrărilor prevăzute în programul de lucrări de prospecțiune/explorare stabilit prin permisul de prospecțiune/licență explorare;
- analiza modului de constituire a garanției financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere;
- analiza cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale prevăzute în licențele miniere, evidențierea acestora în contabilitate și eficiența utilizării acestor sume;
- evaluarea realizării lucrărilor de conservare și/sau închidere a minei/carierii la momentul încetării concesiunii;
- evaluarea modului de exercitare de către entitatea auditată a atribuțiilor de control cu privire la respectarea de către operatorii economici din sectorul resurselor minerale a legislației specifice;

B) Pentru operațiunile petroliere desfășurate în baza Legii petrolului nr. 238/07.06.2004:

- evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul hidrocarburilor;
- evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică;
- analiza modului de efectuare a concesiunii operațiunilor petroliere de explorare, dezvoltate și exploatare în perioada auditată;
- evaluarea gradului de realizare de către titularii acordurilor petroliere a lucrărilor prevăzute în programul minimal de explorare (stabilit prin acordul petrolier) și a celor de dezvoltare și exploatare;
- evaluarea modului de stabilire și colectare a redevenței petroliere datorată de titularii acordurilor petroliere, respectiv analiza redevenței datorate conform prevederilor legale comparativ cu cea raportată la ANRM și achitată la bugetul de stat;
- analiza cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale prevăzute în acordurile petroliere, evidențierea acestora în contabilitate și eficiența utilizării acestor sume;
- evaluarea modului de realizare a lucrărilor de abandonare aferente operațiunilor petroliere;
- evaluarea modului de exercitare de către entitatea auditată a atribuțiilor de control cu privire la respectarea de către titularii acordurilor petroliere a legislației specifice.

4. Descrierea metodologiei de audit, a abordărilor auditului, respectiv a procedurilor de audit utilizate pentru colectarea și analizarea datelor și informațiilor

Procedurile de audit utilizate pentru realizarea misiunii de audit al performanței au fost selectate în funcție de specificul activității entității auditate și de obiectivele specifice stabilite în faza de planificare.

Probele de audit au fost sintetizate, analizate și interpretate pe măsură ce au fost obținute, auditorii publici externi analizând în ce măsură acestea sunt sau nu convingătoare în vederea obținerii de probe suplimentare care să fie colectate din surse diferite.

În etapa de execuție a auditului performanței, pentru a stabili dacă toate categoriile de operațiuni verificate respectă principiile de economicitate, eficiență și eficacitate, auditorii publici externi au aplicat următoarele **proceduri de fond: proceduri analitice, teste de detalii**.

a) Procedurile analitice reprezintă o activitate de analiză a probelor de audit prin care se explică ceea ce s-a constatat și se stabilește legătura dintre cauză și efect prin efectuarea de: *analize comparative (Benchmarking), analiza nivelului de îndeplinire a obiectivelor și analiza cost - beneficiu*.

b) Testele de detalii sunt proceduri de fond pe care auditorii publici externi le-au aplicat asupra unor operațiuni economice pentru perioada verificată și care au luat forma unor tehnici specifice de obținere a probelor, utilizate în scopul obținerii de probe de audit, pentru a formula concluzii privind caracterul real, exact, legal și complet al acestor operațiuni, respectiv: *observarea, examinarea documentelor, interviuarea și chestionarea*.

CAPITOLUL II

Sinteza principalelor constatări și concluzii

A. Domeniul Minier

1. Analiza situației actuale a resurselor minerale

Resursele naturale sunt componente ale mediului înconjurător, care apar în mod natural și sunt considerate valoroase în forma lor relativ nemodificată.

Resursele naturale pot fi: epuizabile și ineputabile (*energia solară, eoliană, geotermală și a valurilor*).

Resursele epuizabile prezintă două caracteristici: stocuri bine determinate, respectiv arii geografice, locuri identificate. Printre cele mai importante resurse naturale epuizabile se numără: resursele energetice (*petrolul, gazele naturale, cărbunii*); resursele metalurgice feroase (fierul); resursele metalurgice neferoase (aurul, argintul, aluminiul, magneziul, cuprul, zincul și plumbul). La rândul lor, **resursele naturale epuizabile** pot fi: **neregenerabile** sau **regenerabile**.

Cele **neregenerabile** se distrug prin consum iar pentru refacerea lor este necesară o perioadă de timp măsurată la scara geologică (milioane sau miliarde de ani). Din această categorie fac parte, rezervele de cărbune, petrolul, minereurile de fier și gazele naturale. Resursele **regenerabile** sunt acelea care fac parte din biosferă, respectiv cele care se pot reface în perioade de timp mult mai scurte.

Folosirea rațională a resurselor naturale este o problemă actuală, dată fiind creșterea necesităților, ca rezultat al dezvoltării economice.

Epuizarea resurselor naturale neregenerabile și riscul gestiunii neadecvate a acestora impune o atenție deosebită a utilizării lor. În caz contrar, generațiile viitoare vor fi private de un suport esențial în capacitatea de a se dezvolta.

Resursele minerale ale unei țări sunt cele mai importante rezerve pe care le deține. Ele sunt epuizabile, cel mai important lucru este ca **statul să le utilizeze în mod coerent, să le investească eficient** în domenii care ar putea acoperi în viitor minusurile din buget create de dispariția acestora.

România deține resurse minerale situate pe teritoriul și în subsolul țării și al platoului continental în zona economică a României din Marea Neagră, acestea constituind obiectul exclusiv al **proprietății publice** și aparțin **statului Român**.

Considerații generale privind resursele și rezervele minerale

Principalele resurse minerale sunt: cărbunii, minereurile feroase, neferoase, de aluminiu și roci aluminifere, de metale nobile, radioactive, de pământuri rare și disperse, sărurile haloide, substanțele utile nemetalifere, rocile utile, pietrele prețioase și semiprețioase, turba, nămolurile și turbele terapeutice, rocile bituminoase, gazele necombustibile, apele geotermale și gazele care le însoțesc, apele minerale naturale (gazoase și plate), apele minerale terapeutice, precum și produsul rezidual minier din haldele și iazurile de decantare.

Resursele minerale se pun în valoare prin **activități miniere** care **se concesionează** persoanelor juridice române sau străine ori se dau în administrare instituțiilor publice de către ANRM.

Caracteristica definitorie a spațiului geologic românesc este **diversitatea**. Pe o suprafață nu foarte mare, de **238 391 km²** (locul 83 în lume), varietatea tectonică, petrografică, mineralogică este comparabilă cu a unor state precum Rusia (locul 1) sau S.U.A. (locul 4 ca suprafață).

Nu sunt foarte multe țări pe glob care să dispună în același timp (e drept nu în cantități foarte mari) de petrol, gaze, uraniu, cărbuni brun, lignit, turbă, aur, argint, fier, cupru, plumb, zinc, mangan, sare, calcar, marmură, dolomit, travertin, granit, bazalt, andezit, sulf, grafit, argile caolinice, bentonit, zeoliți, nisipuri cuarțoase, diatonit, ape termale, ape carbogazoase și clorosodice.

Resursele actuale ale subsolului României **se pot clasifica** în:

- **resurse energetice** (*hidrocarburi - petrol și gaze naturale, cărbuni, substanțe radioactive, resurse neconvenționale, ape termale*);
- **resurse minerale nemetalifere** (*minerale industriale, roci utile și materiale de construcție, roci decorative sau ornamentale, sare, etc.*);
- **resurse minerale metalifere** (*metale feroase, neferoase, ușoare, nobile-prețioase*);
- **minerale critice** (*minerale cu elemente rare și disperse sau elemente minore*);
- **ape minerale.**

În funcție de importanța economică, **resursele minerale pot fi grupate în următoarele categorii:**

Resurse energetice:

- economic foarte importante, **cu rezerve geologice cunoscute** și aflate în exploatare: petrol, gaze naturale, cărbuni, uraniu;
- economic foarte importante, **cu rezerve geologice necunoscute**, cu un potențial moderat: gaze naturale din argilite (gazele de șist), zăcămintele compacte/dure, cărbuni gazeiferi și hidrați de metan;
- economic importante, **cu rezerve cunoscute**: ape termale.

Resurse minerale nemetalifere:

- economic importante, **cu rezerve geologice cunoscute**, exploatate în carieră: *nisipuri, minerale argiloase (caolinit), bentonite, calcare, cuarț, feldspați, diatomite, sare*;
- economic importante, **cu rezerve geologice cunoscute, neexploatate**: *grafit, talc, baritină, minerale cu bor, perlite*.

Resurse metalifere:

- economic foarte importante, **cu rezerve geologice cunoscute** și aflate în exploatare: minereu de cupru;
- economic foarte importante, **cu rezerve geologice cunoscute, dar neexploatate** în prezent: plumb, zinc, aluminiu, aur, mangan, molibden;
- economic foarte importante, **cu rezerve geologice necunoscute** și cu un potențial

moderat: crom, nichel, minerale critice (telur, germaniu), titanium, lithium;

- economic importante, **cu rezerve geologice cunoscute**: aur-argint;
- economic importante, **cu rezerve geologice neevaluate**: pământuri rare - (TR),

wolfram tungsten, stibiu;

- neidentificate în România, **fără perspective de a fi descoperite**: cobalt, tantalum, indium, niobium, elemente din grupa platinei, gallium.

Resurse secundare (*deșeurile de la exploatarea miniere și deșeurile industriale*):

- haldele din proximitatea grupurilor miniere;
- depozitele din iazurile de decantare situate în vecinătatea uzinelor de preparare a minereurilor;
- produsele minerale derivate din procesările industriei metalurgice, petrochimice, chimice, textile;
- produsele rezultate din funcționarea termocentralelor: zgurile metalurgice, piritele arse, fosfogipsurile, sulfogipsurile, cenușile de termocentrală, șlamurile de alumină etc.

Adoptarea unei Strategii miniere are o importanță deosebită întrucât obiectivele strategice trasează obiectivele de perspectivă, ajută în procesul de evaluare, stabilește prioritățile, reduce incertitudinile și furnizează fundamentul pentru planificarea, organizarea, coordonarea, motivarea și controlul eficient al activităților miniere.

2. Evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor minerale

Potrivit prevederilor **art. 56 din Legea minelor nr. 85/2003**, una din responsabilitățile ministerului de resort, respectiv ale Ministerului Economiei, este de a asigura **elaborarea de strategii și politici în domeniul resurselor minerale**, care se supun aprobării Guvernului, precum și, urmărirea, respectiv participarea la realizarea acestora, în conformitate cu competențele proprii.

Inițial, prin **Hotărârea Guvernului nr. 615/21.04.2004** a fost aprobată **Strategia industriei miniere pentru perioada 2004-2010**, care a fost **valabilă până la finele anului 2010**.

Ulterior, a fost elaborat **un proiect al Strategiei industriei miniere pentru perioada 2012-2035**, ce are ca scop gestionarea eficientă și utilizarea durabilă a resurselor minerale pentru a asigura aprovizionarea pe termen lung cu materii prime la nivel național, creând în același timp, condițiile prealabile pentru dezvoltarea economică într-un mediu global cu oportunități pentru activități generatoare de afaceri internaționale.

Obiectivele strategice generale propuse prin **proiectul Strategiei industriei miniere pentru perioada 2012-2035**, se referă la:

- asigurarea resurselor minerale necesare dezvoltării durabile a țării, cu prioritate din producția internă;
- armonizarea interesului național cu necesitatea atragerii de capital de investiții și cu încadrarea în cerințele de sustenabilitate;

- atragerea în circuitul economic a unui număr cât mai mare și variat de resurse minerale;
- reducerea dependenței de importurile de resurse de energie primară și de materii prime minerale.

 Auditul a constatat faptul că *Strategia industriei miniere elaborată pentru perioada 2012-2035*, se află și în prezent în **stadiu de propunere, fără a fi asumat și aprobat printr-o hotărâre de Guvern**.

Ministerul de resort (Ministerul Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri), cu atribuții și competențe în domeniul activităților miniere, respectiv cu atribuții în **elaborarea de strategii și politici în domeniul resurselor minerale, a acționat formal, nefiind urmărită aprobarea strategiilor elaborate și implementarea acestora.**

În acest context, **se remarcă nevoia stringentă a aprobării unei Strategii a industriei miniere, cu obiective bine definite și cu stabilirea unor modalități de sprijin pentru realizarea acestora, cu termene și responsabilități clare pentru factorii implicați.**

Acest lucru este cu atât mai necesar cu cât **termenele de realizare ale unor obiective** prevăzute prin **proiectul *Strategiei industriei miniere elaborată pentru perioada 2012-2035* au fost depășite datorită tergiversării în aplicarea unor măsuri ferme** menite să contribuie la demararea realizării acestora (ex: accelerarea procesului de ecologizare a obiectivelor miniere prin atragerea de fonduri suplimentare – Fondul pentru mediu, fonduri externe nerambursabile).

3. Evaluarea modului de organizare, gestionare și valorificare de către ANRM a Fondului geologic național (FGN) și a Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)

Datele și informațiile, indiferent de modalitatea de stocare, cu privire la resursele minerale situate pe teritoriul și în subsolul țării și al platoului continental în zona economică a României din Marea Neagră, **aparțin statului Român.**

La nivel național, prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 93/23.07.1998** (modificat ulterior prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 165/29.07.2004**), s-a aprobat *Instrucțiunea tehnică nr. 85-08/1998*, care a avut ca scop **stabilirea principiilor de clasificare și de evaluare a resurselor minerale și a rezervelor de substanțe minerale utile solide, corelabile cu clasificările internaționale** în materie și utilizabile pentru toți agenții economici care desfășoară activități miniere în România.

Conform acestor instrucțiuni, în funcție de gradul de cunoaștere a condițiilor geologice, **resursele minerale se clasifică în categoriile: posibile, indicate și măsurate**, iar **rezervele** se pot clasifica în categoriile: **probabile și dovedite.**

Acumularea naturală de resurse/rezerve minerale, valorificabilă din punct de vedere tehnic și economic, poartă denumirea de zăcământ.

Partea de zăcământ, determinată cantitativ și calitativ prin lucrări de explorare și exploatare, având stabilite condițiile tehnice și economice de valorificare, reprezintă **rezerva de substanțe minerale.**

Conform datelor prezentate de ANRM, la nivel național, la sfârșitul anului 2015 existau **1092 zăcămint**e pentru care ANRM a acordat licențe, din care: **837 zăcămint**e de resurse minerale aflate în exploatare și **255 zăcămint**e neexploatare, situația acestora prezentându-se astfel:

Substanță sau grupă de substanțe minerale	Nr. total de zăcămint (licențe)	Nr. zăcămint în exploatare	Nr. zăcămint neexploatare
Cărbuni	97	58	39
minereuri neferoase	29	5	24
minereuri feroase	10	2	8
minereuri nemetalifere	31	26	5
minereuri de metale nobile	11	2	9
minereuri de aluminiu și roci aluminoase	1	0	1
Sare	10	10	0
roci utile	716	556	160
<i>nisip și pietriș</i>	354	248	106
<i>Altele – calcar, argilă</i>	362	308	54
roci ornamentale	20	13	7
<i>marmură</i>	20	13	7
apele minerale naturale, terapeutice, geotermale, gazele care le însoțesc, gazele necombustibile, nămoluri și turbe terapeutice	167	165	2
Total	1092	837	255

Sursa: ANRM

Fondul geologic național (FGN) reprezintă totalitatea datelor privind resursele și rezervele minerale obținute din activități miniere și petroliere, indiferent de natura suportului de stocare.

Fondul național de resurse/rezerve (FNR/R) reprezintă totalitatea **resurselor/rezervelor evidențiate și înregistrate de către ANRM** pentru fiecare tip de resursă minerală a țării, determinate conform reglementărilor specifice.

ANRM, potrivit Legii minelor nr. 85/2003 și Hotărârii Guvernului 1208/2003, **are atribuții în organizarea și gestionarea FGN și a FNR/R, având competențe în verificarea și înregistrarea datelor și informațiilor privind resursele și rezervele minerale și întocmirea anuală de situații centralizate la nivel național privind resursele/rezervele minerale ale țării.**

Potrivit cadrului legal instituit de Hotărârea Guvernului 1208/2003, datele și informațiile cu privire la resursele/rezervele minerale ce constituie FNR/R se raportează de către concesionarii/administratorii de activități miniere **în baza formularelor-tip de raportare ale căror modele și mod de completare se stabilesc de ANRM prin instrucțiuni tehnice** și se transmit la ANRM *până la data de 1 martie a anului următor celui la care se referă.*

Auditul a constatat faptul că:

- ANRM nu a emis reglementări, respectiv instrucțiuni tehnice în ceea ce privește **modelul de raportare** și completare a **formularelor-tip de raportare** privind evidența și mișcarea resurselor/rezervelor minerale și nici **nu a organizat o evidență a operatorilor economici care aveau obligația să raporteze** informații privind evidența și mișcarea resurselor/rezervelor minerale, astfel că, la nivelul ANRM, **nu se cunosc operatorii** de activități miniere **care nu și-au îndeplinit** această obligație de raportare anuală.

Prin neemiterea de **instrucțiuni tehnice** privind modul de raportare cu privire la evidența și mișcarea resurselor/rezervelor, **există riscul** de neraportare sau de raportări efectuate de către

operatori în mod diferit sau incomplete, ceea ce poate conduce la utilizarea de resurse suplimentare.

- **ANRM nu a urmărit actualizarea evidenței Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)** cu datele și informațiile transmise de concesionarii/administratorii de activități miniere **și nu a întocmit situații anuale centralizate** la nivel național privind resursele/rezervele minerale, îndeplinindu-și în mod necorespunzător atribuțiile stabilite prin Legea minelor nr. 85/2003 și Normele de aplicare aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/2003.

Totodată, ANRM **nu a luat măsurile corespunzătoare pentru organizarea, păstrarea și protecția tuturor datelor care constituie Fondul geologic național**, respectiv documentele au fost arhivate în regim de custodie la diverși agenți economici și în depozitele ANRM, **o parte dintre acestea fiind organizate în spații improprii păstrării și depozitării** unor astfel de documente, unele documente deteriorându-se ca urmare a umezelii excesive, **fiind afectate de inundații**.

O altă cantitate de documente se află depozitată la un agent economic care administrează un depozit în localitatea Ciorogârla, fără a avea încheiat cu acesta un contract de custodie/închiriere, precum și fără a avea acces la aceste documente.

 În ceea ce privește datele înscrise în **Fondul național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)**, **pentru perioada 2011-2015, fișele de mișcare a rezervelor nu au fost centralizate și verificate**, evidența și mișcarea rezervelor de substanțe minerale utile **nu a fost actualizată la nivelul anului 2015**. Aceasta este completată cu informații aferente anului 2010, înregistrările fiind efectuate doar pe vechea clasificare, anterioară apariției Ordinului președintelui ANRM nr. 93 din 23 iulie 1998.

Efectul gestionării necorespunzătoare a fondului geologic național este reprezentat de **riscul deteriorării, distrugerii, al pierderii sau furtului unor documente care conțin date deosebit de importante cu privire la resursele minerale ale țării, unele dintre date având caracter de informații clasificate**.

În concluzie, evidența resurselor și rezervelor minerale **nu a fost gestionată în mod eficient**, respectiv ANRM **nu a luat măsurile corespunzătoare pentru emiterea de instrucțiuni tehnice** în ceea ce privește **modelul de raportare al datelor de către concesionari și nici pentru organizarea, păstrarea și protecția tuturor datelor care constituie Fondul geologic național**. Totodată, datele privind evidența și mișcarea rezervelor de substanțe minerale sunt actualizate cu informații aferente anului 2010, în acest caz înregistrările fiind efectuate în baza unei clasificări anterioare față de cea stabilită prin Ordinul președintelui ANRM nr. 93/23.07.1998.

Un alt aspect deosebit de important în ceea ce privește evaluarea resurselor minerale și a rezervelor de substanțe minerale utile îl reprezintă modul în care **valoarea acestor bunuri ce fac obiectul proprietății publice a statului și sunt situate pe teritoriul țării, în subsolul țării și al platoului continental în zona economică a României din Marea Neagră** este evaluată și înregistrată în cadrul *Inventarului bunurilor care alcătuiesc domeniul public al statului*.

 În acest context, s-a remarcat faptul că deși **ANRM administrează** bunuri de natura resurselor minerale, **incluse în inventarul bunurilor din domeniul public al statului**, prezentate individual la nivelul fiecărui perimetru unde acestea se exploatează, totuși entitatea **nu a efectuat evaluarea resurselor minerale ale țării evidențiate în inventarul bunurilor din domeniul public al statului, acestea fiind înregistrate cu valoare “zero”, fapt ce conduce la subevaluarea patrimoniului public al statului.**

Totodată, deși în condițiile în care, în perioada 2011-2015, au fost confirmate resurse minerale descoperite la nivelul unor zăcăminte noi, **s-a constatat faptul că Inventarul bunurilor care alcătuiesc domeniul public al statului nu a fost actualizat**, existând zăcăminte care nu au fost inventariate și incluse în acest inventar. (ex: calcar industrial și de construcții - perimetrele Colții Băjeniei și Valea Baleii; lignit - perimetrele Armenis Nord și Sotanga Nord; nisip și pietriș – perimetrele Petelea 2 și Cocorăștii Caplii; calcar – perimetrul Câmpu lui Neag; bazalt – perimetrul Valea Podului, etc.)

Prin urmare, ANRM nu a luat măsuri de includere a acestor zăcăminte în inventarul bunurilor ce alcătuiesc domeniul public al statului, deși rezervele au fost confirmate și înregistrate de ANRM.

Efectul neincluserii tuturor zăcămintelor în inventarul bunurilor care alcătuiesc domeniul public al statului **și al neevaluării resurselor minerale** a condus la subevaluarea patrimoniului public administrat de ANRM, deși pe seama acestor resurse, bugetul public încasează anual venituri care îmbracă forma redevențelor și taxelor miniere.

4. Evaluarea modului de organizare și gestionare de către ANRM a cadastrului extractiv și a cărții miniere

Cadastrul extractiv reprezintă **cadastrul de specialitate**, respectiv un subsistem de evidență și inventariere sistematică a **bunurilor imobile aferente activităților miniere** (terenuri, construcții și instalații de la suprafață și subteran) sub aspect tehnic, economic, juridic și alte informații privind perimetrul instituit.

Cartea minieră reprezintă o **componentă a Cadastrului extractiv**, care cuprinde toate datele privind : regimul juridic al suprafețelor aferente perimetrului de prospecțiune, explorare și exploatare, proprietatea, **situația topografică a lucrărilor aferente activității miniere**, a resurselor/rezervelor minerale și de producție.

Pentru a fi înregistrate aceste informații în Cartea minieră și în Cadastrul extractiv, **titularul licenței/permisului minier are obligația** să obțină, să întocmească, să țină la zi și să transmită ANRM, la termenele fixate, **datele, informațiile și documentele prevăzute în licență/permis**, referitoare la activitățile miniere executate, precum și rezultatele obținute.

 S-a remarcat faptul că, ANRM nu a elaborat în perioada auditată cadastrul extractiv și cartea minieră aferentă perimetrelor care formează obiectul concesiunilor miniere, **deși** potrivit Legii minelor nr.85/18.03.2003 are atribuții **în ceea ce privește elaborarea și actualizarea acestora**, iar prin Ordinul președintelui ANRM nr. 103/20.05.2002 au fost stabilite datele care intră în structura cărții miniere, precum și termenul de constituire al acesteia.

În fapt, la nivelul ANRM **nu este cunoscut** în toate cazurile, regimul juridic a tuturor terenurilor în cadrul cărora se desfășoară operațiuni de exploatare și explorare minieră pe o perioadă îndelungată, de 20 de ani (perioada de acordare a unei licențe de exploatare).

Astfel, prin natura informațiilor pe care **cartea minieră este prevăzut să le conțină**, aceasta **reprezintă un instrument foarte important** de analiză înainte de luarea oricăror decizii cu privire la concesionarea unui perimetru minier, de cunoaștere a tuturor activităților miniere derulate în cadrul acestuia, a regimului juridic al terenurilor în cadrul perimetrelor, precum și a resurselor/rezervelor minerale confirmate de ANRM.

Efectele neelaborării cărților miniere sunt reprezentate de riscul luării unor decizii eronate cu privire la concesionarea unor viitoare perimetre miniere și declanșarea de litigii ulterioare datorate necunoașterii exacte a situației juridice a terenurilor unde au fost derulate activități miniere în perioadele anterioare.

5. Evaluarea modului de realizare a activităților miniere în perioada auditată

5.1. Contextul general privind concesionarea resurselor minerale ale țării

Resursele minerale se pun în valoare prin **activități miniere care se concesionează persoanelor juridice române sau străine**, ori se dau în administrare instituțiilor publice de către ANRM.

Concesiunea minieră reprezintă o **operațiune juridică**, prin care statul, reprezentat de ANRM, în calitate de concedent, transmite pentru o perioadă determinată unei persoane, în calitate de concesionar, **dreptul și obligația de a executa, pe riscul și cheltuiala proprie, activități miniere** având ca obiect resursele minerale în schimbul unei redevențe miniere pentru exploatare și al unei taxe pe activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale.

Actele de dare în administrare sau în concesiune prevăzute de **Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, în funcție de felul operațiunilor ce urmează să fie executate, sunt, în principal, următoarele:

- a) *permisul de prospecțiune;*
- b) *licența de dare în administrare pentru explorare;*
- c) *licența de concesiune pentru explorare;*
- d) *licența de dare în administrare pentru exploatare;*
- e) *licența de concesiune pentru exploatare;*
- f) *permisul de exploatare;*
- g) *acordul A.N.R.M. privind asocierea titularului cu alte persoane juridice;*
- h) *aprobarea A.N.R.M. privind transferul unei licențe de concesiune de explorare sau de exploatare către altă persoană juridică.*

În activitatea de concesionare a resurselor minerale **se parcurg următoarele etape:**

- **ANRM stabilește, prin ordin, lista perimetrelor pentru executarea activităților miniere** care urmează să se concesioneze, listă care se publică în Monitorul Oficial al României;
- inițiativa concesiunii activităților miniere poate aparține ANRM ori persoanelor juridice române sau străine interesate;

➤ **ANRM organizează concursul public de oferte**, în vederea desemnării agentului economic concesionar câștigător;

➤ pentru **concesionarea efectivă a activității miniere se încheie o licență minieră**, între ANRM și agenții economici desemnați câștigători, după care, licențele încheiate sunt supuse aprobării Guvernului și **produc efecte la data intrării în vigoare a Hotărârii de Guvern**, prin care acestea au fost aprobate.

Concesionarea resurselor minerale are în vedere 3 tipuri de activități:

✓ *prospecțiune*

✓ *explorare*

✓ *exploatare*

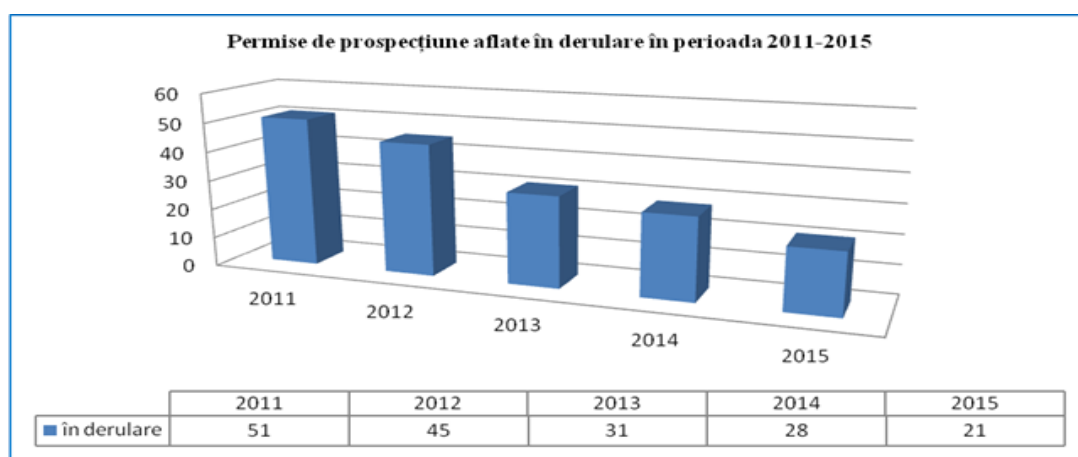
5.2. Activitatea de prospecțiune

Activitatea de **prospecțiune** se realizează în baza unui **permis neexclusiv**, pentru o durată de **maximum 3 ani**, eliberat de ANRM și constă într-un ansamblu de **studii și lucrări de suprafață** care se realizează pentru identificarea posibilităților existenței unor **acumulări de resurse minerale**.

5.2.1. Analiza permiselor de prospecțiune aflate în derulare în perioada 2011-2015

În perioada **2011-2015**, s-au aflat în derulare **115 permise de prospecțiune** din care: **26 permise de prospecțiune (22%)** au fost acordate Ministerului Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, pentru realizarea operațiunilor stabilite în baza *Programul geologic la nivel național privind direcțiile de desfășurare a activității de cercetare geologică a resurselor minerale în perioada 2009-2012*.

Reprezentarea grafică a evoluției permiselor de prospecțiune aflate în derulare în perioada **2011-2015** este redată în figura următoare:

Permisele aflate în derulare în perioada auditată **au avut ca obiect acordarea dreptului de a executa lucrări de prospecțiune** pentru: rocile utile (36 permise), apele minerale naturale, terapeutice, geotermale, gazele care le însoțesc, gazele necombustibile, nămoluri și turbe

terapeutice (31 permise), minereuri auro-argentifere, nemetalifere și elemente rare (28 permise), sare gemă (6 permise), cărbuni (5 permise), produse reziduale (1 permis) și alte studii și sinteze.

5.2.2. Evaluarea gradului de realizare de către titularii permiselor de prospecțiune, a lucrărilor prevăzute în programul de lucrări de prospecțiune

Titularii de permise de prospecțiune **au obligația de a efectua un volum de lucrări cu o valoare minimă** care este stabilit prin negocieri cu ANRM, la eliberarea permisului de prospecțiune, corelat cu durata de valabilitate a permisului și suprafața perimetrului de prospecțiune.

Totodată, titularul permisului de prospecțiune prezintă ANRM **rapoarte semestriale și anuale privind lucrările executate și valoarea acestora, justificată prin documente**. În termen de 60 de zile de la expirarea duratei pentru care a fost emis permisul de prospecțiune, titularul are obligația de a prezenta un **raport final** cuprinzând metodele de investigare aplicate, lucrările executate, **justificarea valorii acestora**, precum și rezultatele obținute.

 Din evaluarea gradului de realizare a lucrărilor prevăzute în programele de prospecțiune s-a remarcat, pe de o parte, faptul că **titularii nu au realizat în toate cazurile lucrările de prospecțiune** stabilite prin permisele de prospecțiune, iar pe de altă parte **lipsa documentelor justificative aferente lucrărilor executate** (documente din care să rezulte valoarea și prestarea efectivă a lucrărilor: situații de lucrări, procese verbale de recepție, facturi, etc.), pentru care personalul ANRM a motivat lipsa unor spații adecvate pentru depozitarea documentelor, existând riscul **deteriorării, distrugerii, al pierderii sau furtului unor documente care conțin date deosebit de importante cu privire la resursele minerale ale țării, unele dintre date având caracter de informații clasificate**, precum și al **lipsei unui control intern adecvat efectuat la nivelul ANRM**, în ceea ce privește organizarea evidenței permiselor de prospecțiune.

 Ulterior finalizării activităților de prospecțiune, cercetarea a continuat într-un număr redus de perimetre, astfel că din cele 115 perimetre în care s-au desfășurat activități de prospecțiune în perioada 2011-2015, **doar în 19 perimetre** (cca. 17% din numărul total de perimetre) s-a continuat cercetarea în baza unei licențe de explorare acordate de către ANRM.

5.2.3. Programul geologic la nivel național privind direcțiile de desfășurare a activității de cercetare geologică a resurselor minerale

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1641/10.12.2008 s-a aprobat **Programul geologic la nivel național privind direcțiile de desfășurare a activității de cercetare geologică a resurselor minerale în perioada 2009-2012, având ca direcții principale de acțiune: elaborarea de documentații geologice și tehnico-economice și efectuarea de prospecțiuni geologice, geochimice, geofizice, etc.**

Potrivit aceluiași act normativ, **finanțarea Programului geologic la nivel național se realizează din fondurile proprii ale operatorilor economici, precum și din alocații de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație**, urmând ca Programele anuale de lucrări să fie aprobate de ANRM prin emiterea permiselor de prospecțiune.

În baza **Programului geologic** la nivel național, pentru perioada 2009-2012, **ANRM a acordat Ministerului Economiei** în calitate de concesionar, **67 permise de prospecțiune**, fiecare cu o durată cuprinsă între **2-5 luni**.

Pentru derularea acestui Program, **Ministerul Economiei a încheiat, în perioada 2009-2012, un număr de 62 de contracte, atribuite prin** procedura de achiziție “*concurs de soluții*”, **valoarea decontată** pentru activitățile de cercetare geologică a resurselor minerale ce au făcut obiectul acestor contracte fiind de **26.039.836 lei**.

✍ **S-a constatat** ineficiența alocării fondurilor de la bugetul de stat pentru derularea Programului geologic național în sensul că, **în baza permiselor de prospecțiune s-au realizat lucrări care, deși și-au atins scopul**, în sensul că urmare acestora s-a demonstrat existența unor acumulări de substanțe minerale, acestea nu au fost puse în valoare întrucât, atât ANRM, în calitate de beneficiar al acestor lucrări, cât și Ministerul Economiei, în calitate de titular al permiselor, **nu au continuat cercetarea geologică prin explorare sau exploatare a acestora**.

ANRM **nu cunoaște** în ce stadiu se află aceste foraje și care este starea lor actuală, respectiv cine se ocupă de conservarea lor, pentru ca investițiile făcute de statul român să fie protejate până la intrarea în exploatare a acestora.

✍ **S-a constatat faptul că, din cele 62 contracte încheiate de Ministerul Economiei pentru realizarea Programului geologic național**, în perioada 2009-2012, **cca. 42%, respectiv 26 contracte** au avut ca scop realizarea unor **Sinteze**, în care au fost generalizate rezultatele unor cercetări geologice realizate de-a lungul timpului în anumite zone, perimetre, și care **urmasu a fi incluse ulterior în programe anuale de cercetare geologică, suma decontată fiind de 3.439.237 lei. De remarcat este faptul că, atât Legea minelor nr. 85/2003, cât și instrucțiunile emise de ANRM în aplicarea acesteia nu reglementează posibilitatea realizării de Sinteze, prin care se** generalizează rezultatele unor cercetări geologice realizate de-a lungul timpului în anumite zone și perimetre, **în baza unui permis de prospecțiune**.

✍ **Deși obținerea permisului de prospecțiune de către Ministerul Economiei (pentru realizarea acestor Sinteze) presupunea stabilirea delimitării unui perimetru în care să se realizeze prospecțiunea și a suprafeței acestuia, perimetrele aferente acestor permise au fost delimitate într-un spațiu care nu are legătură directă cu lucrările de prospecțiune, localizarea fiind stabilită în mod aleatoriu, pentru majoritatea perimetrelor fiind stabilită în mod artificial suprafața de 1 km², la care s-a calculat taxa pentru activitatea de prospecțiune, achitată de către Ministerul Economiei**.

✍ **În ceea ce privește lucrările efectuate de Ministerul Economiei, în calitate de titular al permiselor de prospecțiune, ANRM nu deține documente** (devize de lucrări, facturi, procese verbale de recepție, etc.), care să justifice lucrările executate (în baza acestor permise) și valoarea acestora, în conformitate cu prevederile **art. 14 alin. (4) din Legea minelor nr. 85/2003**.

✍ **În prezent nu există un Program național de cercetare sistematică a resurselor minerale. Astfel, la nivel național nu există evaluări și analize legate de rezervele și resursele minerale, de perspective, de conexiuni cu necesitățile diverselor sectoare economice (din industrie, construcții, agricultură, transporturi, infrastructuri rutiere sau feroviare etc.).**

5.3. Activitatea de explorare

Scopul lucrărilor de explorare este **de a fundamenta decizia cu privire la oportunitatea valorificării zăcămintului**, de a furniza datele necesare proiectării și executării lucrărilor de deschidere, pregătire și exploatare, cu menținerea unui grad de asigurare cu resurse/rezerve minerale corespunzător exploatării.

Activitățile de explorare **cuprind** lucrări: geochimice, geofizice, de cartare geologica, lucrări miniere (șanțuri, cariere, abataje, puțuri miniere, galerii, suitori etc.), foraje (de la suprafața și din subteran), documentații corespunzătoare acestora, studii și cercetări tehnologice în fazele de laborator, pilot și semiindustrială, precum și de **exploatare experimentală**.

Explorarea se realizează pe baza unei **licențe** exclusive acordate de ANRM, la cerere, persoanelor juridice române sau străine interesate, pentru o durată de **maximum 5 ani**, cu drept de prelungire pentru **cel mult 3 ani**.

5.3.1. Organizarea și desfășurarea concursului public de ofertă pentru concesiunea de activități de explorare

Inițiativa concesiunii activităților miniere de explorare poate aparține autorității competente sau persoanelor juridice române ori străine interesate.

Licența de explorare se acordă câștigătorului unui **concurs public de ofertă**, organizat de ANRM, pentru resursele minerale și perimetrele stabilite prin ordin al președintelui agenției.

În perioada **2011-2015**, președintele ANRM a emis **18 ordine** de aprobare a concesiunii de activități miniere de explorare, în **219 perimetre**, urmare cărora au fost organizate concursuri publice de ofertă (rundă).

🔗 **De remarcat faptul că**, în urma derulării concursurilor publice de ofertă, la nivelul ANRM **nu a fost organizată o evidență** privind cererile de concesiune a activității miniere, respectiv **nu a fost organizat și completat un registru privind cererile de concesiune** de activități miniere, așa cum prevede art. 34 din *Normele de aplicare a Legii minelor nr. 85/18.03.2003 aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003*.

Potrivit **art. 36 alin. (1)** din aceleași *Norme*, persoanele juridice române sau străine interesate pot iniția concesiunea prin înaintarea unei **cereri de concesiune de activități de explorare** către ANRM, însoțită de **fișa perimetrului**, întocmită în conformitate cu instrucțiunile tehnice emise de ANRM.

🔗 **S-a constatat faptul că**, în perioada auditată, **fișa perimetrului** prezentată de către operatorii economici care au solicitat concesiunea unei activități de explorare a fost întocmită conform **instrucțiunilor tehnice** aprobate prin *Ordinul președintelui ANRM nr. 93 din 23 iulie 1998 (Instrucțiunea tehnică nr. 85-03/1998)*, ordin emis în vederea aplicării unitare a dispozițiilor Legii minelor nr. 61/05.03.1998, act normativ **abrogat în anul 2003, prin dispozițiile Legii minelor nr. 85/18.03.2003**.

În fapt, de la data apariției **Legii minelor nr. 85/18.03.2003**, până în prezent, **ANRM nu a emis alte instrucțiuni tehnice cu privire la modalitatea de întocmire și forma fișei perimetrului**, fiind utilizate în continuare instrucțiunile emise în baza unui act normativ abrogat.

5.3.2. Criteriile de selectare și punctajele aferente acestor criterii

Deschiderea și evaluarea ofertelor, precum și negocierea condițiilor și clauzelor licențelor de concesiune, inclusiv a programului de explorare și a proiectului de refacere a mediului, **se realizează de comisia de deschidere, evaluare și negociere** numită prin **ordin** al președintelui ANRM, pentru fiecare concurs public de ofertă.

Comisia realizează evaluarea având în vedere următoarele criterii: capacitatea financiară și capacitatea tehnică a ofertanților, programul de explorare propus, proiectul de refacere a mediului, precum și rapoartele prospecțiunii, dacă ofertantul a avut calitatea de titular al unui permis de prospecțiune în perimetrul pe cuprinsul căruia urmează a fi concesionate activitățile de explorare.

Prin Normele de aplicare a Legii minelor nr. 85/18.03.2003, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003, **s-au stabilit condiții pentru descalificarea ofertelor doar pentru situațiile** în care, la evaluarea *“programului de explorare”* și/sau la evaluarea *“proiectului de refacere a mediului”*, **s-a realizat punctarea acestora cu mai puțin de jumătate din punctajul maxim stabilit (110 puncte pentru programul de explorare și 60 de puncte pentru proiectul de refacere a mediului).**

 S-a constatat faptul că, pentru evaluarea *“capacității financiare”*, la care s-a stabilit cel mai mare punctaj, respectiv **120 puncte**, reprezentând **40%** din punctajul total de 300 puncte, **nu s-au stabilit condiții pentru descalificarea ofertelor.**

Totodată, s-a constatat acordarea unui **punctaj neechilibrat în sensul că**, din cele **120 de puncte** aprobate pentru evaluarea *“capacității financiare”*, pentru *“bonitatea financiară”*, au fost acordate **doar 40 de puncte (cca. 33%)**, iar restul de **80 de puncte (67%)** au fost acordate pentru *“disciplină fiscală”* (datorii la bugetul statului, bugete locale, bugetul asigurărilor de stat, pentru șomaj, etc.), având în vedere importanța bonității financiare a unui operator economic, în raport cu capacitatea sa de a executa programul de lucrări de explorare propus.

 Din punct de vedere al modului în care s-a efectuat evaluarea criteriului privind capacitatea financiară, s-a remarcat faptul că au existat situații în care:

- deși unii operatori economici au obținut în urma evaluării bonității financiare **punctaj “0”**, au fost calificați la concursul de ofertă și ulterior le-au fost acordate licențe de explorare, și de asemenea,
- **operatorilor economici** le-au fost acordate licențe de explorare **în condițiile care, conform informațiilor furnizate de Ministerul de Finanțe nu au angajați, iar obiectul principal de activitate diferă de obiectul licenței acordate**, situație constatată în cazul a 13 licențe.

Conform prevederilor **art. 69, alin. 1** din **Normele de aplicare** a Legii minelor nr. 85/18.03.2003, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003, punctajele corespunzătoare criteriilor prevăzute la **art. 58** (*capacitatea financiară și capacitatea tehnică a ofertanților, programul de explorare propus, proiectul de refacere a mediului, etc.*), **alte elemente de evaluare**, precum și modul de evaluare **se stabilesc**, inclusiv pentru ofertanții persoane juridice străine, **prin ordin al conducătorului ANRM, pentru fiecare concurs public de ofertă.**

 În acest context, s-a constatat faptul că **nu există criterii de selecție** pentru situațiile în care, dacă un operator economic nu și-a îndeplinit obligațiile asumate anterior printr-o altă licență, **acesta să fie descalificat sau să fie depunctat** atunci când participă ulterior la un alt

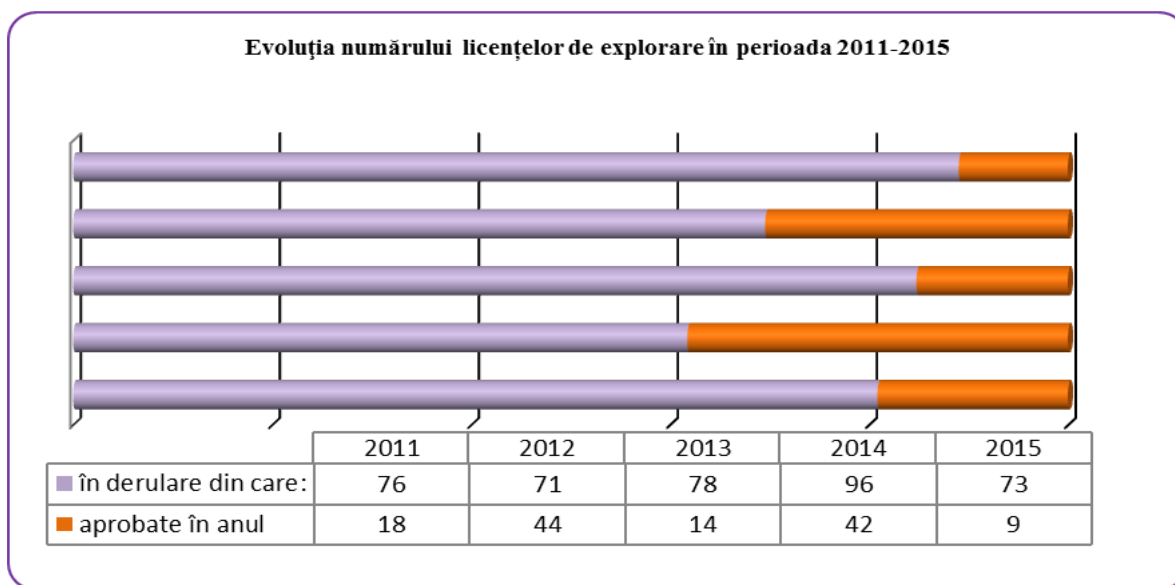
concurs de ofertă organizat de ANRM, fapt constatat în cazul a 3 licențe de explorare (nr. 12052/27.05.2009, nr. 13498/29.07.2010 și nr. 12972/23.03.2010).

5.3.3. Analiza licențelor de explorare aflate în derulare în perioada 2011-2015

În evoluție, situația licențelor de explorare aflate în derulare în perioada 2011-2015 este prezentată în tabelul următor:

Substanța sau grupa de substanțe minerale	anul 2011	anul 2012	anul 2013	anul 2014	anul 2015
cărbuni	10	15	20	26	17
minereuri neferoase	5	2	5	11	10
minereuri feroase	0		2	2	1
minereuri nemetalifere	1		1	1	1
minereuri metalifere				1	2
minereuri de metale nobile	4	3	3	3	4
elemente rare				2	2
sare				2	2
roci utile	30	20	15	14	7
roci ornamentale	1	1			
apele minerale naturale, terapeutice, geotermale, gazele care le însoțesc, gazele necombustibile, nămoluri și turbe terapeutice	25	30	32	34	27

În perioada 2011-2015, președintele ANRM a emis **26 ordine** prin care au fost aprobate **127 licențe de explorare**, reprezentarea grafică a evoluției numărului de licențe de explorare aflate în derulare și a celor noi, aprobate prin Ordin de președintele ANRM în perioada 2011-2015, fiind redată în figura următoare:

În perioada 2011-2015, ANRM a emis un număr mic de licențe de explorare (127 licențe), comparativ cu perioada 2006-2010 când s-au aflat în derulare licențe de explorare în număr de 189 (în anul 2006), 212 (în anul 2007), 250 (în anul 2008), 262 (în anul 2009) și 226 (în anul 2010). Multe dintre licențele de explorare au fost acordate unor societăți cu răspundere limitată și cu potențial financiar redus.

Lipsa unor investitori puternici, în domeniul explorării resurselor minerale, a limitat considerabil posibilitatea descoperirii de noi substanțe sau de evaluare a noi rezerve.

✍ În ceea ce privește modul în care la nivelul ANRM a fost gestionată evidența licențelor de explorare active, se remarcă neorganizarea evidenței licențelor de explorare precum și neurmărirea derulării acestora, în sensul că **nu se cunoaște cu exactitate care este evoluția numărului acestor licențe aflate în derulare într-o anumită perioadă de timp, câte licențe au încetat și data când au încetat aceste licențe.**

5.3.4. Evaluarea gradului de realizare de către titularii licențelor de explorare a lucrărilor prevăzute în programul de lucrări de explorare

Programul de explorare convenit (volumul anual de lucrări și cheltuielile aferente) se execută integral, până la expirarea duratei licenței de explorare, iar **programul fizic de lucrări** de explorare aferent primului an, **nu poate fi diminuat.**

Executarea programului de lucrări stabilit prin licență **este obligatoriu, inclusiv etapizările convenite cu ANRM**, iar potrivit art. 32 din Legea minelor nr. 85/18.03.2003, titularul licenței are dreptul de a renunța la aceasta dacă la data renunțării pune la dispoziția ANRM *suma reprezentând contravaloarea lucrărilor prevăzute în programul de lucrări neexecutate din motive imputabile titularului.*

✍ În acest context, ANRM nu a stabilit prin instrucțiuni situațiile în care se aplică dispozițiile art. 32 din Legea minelor nr. 85/18.03.2003, în condițiile în care, legea nu definește clar ce se înțelege prin “**motiv imputabil titularului**”, aplicarea acestei dispoziții legale de către ANRM, în raport cu justificările și motivele prezentate de titulari, **fiind interpretabilă.** Exemplificăm în acest sens, cazul Licenței de explorare nr. **13504/29.07.2010**, prin care s-a concesionat zăcămintul de apă geotermală de la Balotești, jud. Ilfov, pentru care, deși a avut stabilite lucrări de realizat în valoare de **24.052.980 lei**, titularul SC Terme București Nord a executat doar o parte din lucrările de explorare stabilite în programele anuale de lucrări, respectiv lucrări în sumă de **386.400 lei**, ANRM acceptând nerealizarea lucrărilor în valoare de **23.666.580 lei** pe baza justificării titularului care a motivat că: nu a reușit să obțină un acord de finanțare din partea statului român.

Ori în acest caz, **faptul că titularul nu a avut la dispoziție fondurile necesare pentru realizarea lucrărilor de explorare** (deși și-a asumat acest program valoric) reprezintă în opinia auditului în mod clar un motiv imputabil titularului care a generat nerealizarea lucrărilor, întrucât s-a datorat lipsei unei capacități financiare solide a operatorului și nu se datorează acțiunii unor factori externi (perioade lungi de timp în vederea obținerii unor avize/autorizații care sunt necesare și obligatorii pentru realizarea lucrărilor, imposibilitatea accesului la teren deși au fost întreprinse măsuri în acest sens, etc.)

În ceea ce privește **dreptul titularului la licențe/permise de a renunța** la aceasta, aspect reglementat tot de dispozițiile art. 32 din Legea minelor nr. 85/18.03.2003, legea reglementează doar situațiile în care titularul notifică autoritatea că renunță la licența de explorare, situație în care titularului îi revine obligația de a pune la dispoziția ANRM *contravaloarea lucrărilor neexecutate prevăzute în programul de lucrări de explorare, sume ce se fac venit la bugetul de stat, fără a fi reglementate și situațiile în care titularul nu face o notificare în acest sens.*

✍ În perioada auditată, în **29 de cazuri**, după intrarea în vigoare a licenței de explorare acordate de ANRM, **titularul nu și-a îndeplinit obligațiile asumate cu privire la autorizarea și**

termenul privind începerea activităților miniere, și implicit obligațiile cu privire la execuția integrală a programului de lucrări stabilit prin licență.

■ Conform prevederilor **art. 16 alin. (4) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, titularul **licenței de explorare** este obligat să prezinte autorității competente rapoarte semestriale și anuale privind activitatea desfășurată și cheltuielile aferente acesteia, la date stabilite de autoritatea competentă prin norme, și un raport final cuprinzând metodologia aplicată, lucrările executate, cheltuielile aferente acestora și rezultatele obținute, în termen de 60 de zile de la expirarea duratei licenței.

✎ Se remarcă, **lipsa de implicare a personalului ANRM** cu privire la dispunerea de măsuri sancționatorii în vederea asigurării respectării prevederilor legale aflate în vigoare, respectiv **ANRM nu a aplicat măsuri sancționatorii pentru 26 de cazuri în care titularii licențelor de explorare nu au depus rapoarte semestriale și anuale privind activitatea desfășurată și nici rapoarte finale**. Depunerea acestor rapoarte de către titularii licențelor de explorare este importantă și datorită faptului că, ulterior avizării informațiilor de către ANRM, acestea **constituie informații care completează Fondul Geologic Național (FGN)**, potrivit art. 19 din Hotărârea Guvernului nr. 1208/2003.

■ Conform prevederilor **art. 21-22 din Normele de aplicare a Legii minelor nr. 85/18.03.2003**, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003, **conținutul-cadru al rapoartelor semestriale, anuale și finale trebuia stabilit prin instrucțiuni tehnice emise de ANRM, iar Raportul final trebuie transmis în termen de 60 de zile de la încetarea concesiunii/administrării miniere la sediul ANRM, însoțit de nota de constatare a compartimentelor de inspecție teritorială în a căror rază de activitate se află perimetrul la care se referă raportarea**.

✎ Până la data finalizării acțiunii de audit, ANRM **nu a emis instrucțiuni tehnice** cu privire la conținutul-cadru al rapoartelor semestriale, anuale și finale, pe care titularii permiselor/licențelor miniere au obligația să le întocmească și să le comunice ANRM și nici **proceduri care să conțină aspecte detaliate** cu privire la forma și conținutul *Notelor de constatare* ce trebuiesc întocmite de către inspectorii din cadrul compartimentelor de inspecție teritorială, fiecare dintre aceștia întocmind aceste Note cu informații pe care le consideră relevante, neexistând astfel un mod unitar de raportare.

✎ În ceea ce privește eficiența monitorizării din punct de vedere valoric al lucrărilor executate de titularii de licență, s-a constatat faptul că nu se cunoaște valoarea reală a cheltuielilor efectuate pentru lucrările de explorare, întrucât:

➤ **avizarea programelor anuale de lucrări de explorare s-a realizat fără solicitarea de documente justificative** care să certifice efectuarea cheltuielilor, **inspectorii ANRM** asumându-și prin **Notele de constatare încheiate** cheltuielile declarate de titularii licențelor ca fiind aferente lucrărilor executate.

➤ **ANRM nu are o evidență centralizată** a cheltuielilor aferente lucrărilor de explorare aprobate la acordarea licențelor și a cheltuielilor efectiv realizate de titularii licențelor.

5.4. Activitatea de exploatare a resurselor minerale

Pe baza licenței de exploatare **se execută lucrări** necesare realizării minelor și carierelor: construirea și montarea instalațiilor, echipamentelor și ale altor utilități specifice necesare extracției, prelucrării, transportului, stocării provizorii a produselor miniere, a sterilului și produselor reziduale, lucrări la suprafața și/sau în subteran pentru extragerea resurselor/rezervelor minerale, prelucrarea și livrarea acestora în forme specifice, precum și lucrări de cercetare pentru creșterea gradului de cunoaștere a resurselor/rezervelor minerale.

Lista perimetrelor de exploatare se stabilește de ANRM prin ordin care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Licența de exploatare se acordă pentru **maximum 20 de ani**, cu drept de **prelungire** pe perioade succesive de câte **5 ani**, **aceasta intrând în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Guvernului de aprobare a acesteia.**

Titularul licenței de exploatare are obligația de a **plăti anual o taxă** pe activitatea de exploatare și o **redevență** minieră, precum și să constituie o **garanție financiară pentru refacerea mediului.**

5.4.1. Analiza licențelor de exploatare aflate în derulare în perioada 2011-2015

■ În conformitate cu prevederile **art. 18 alin. (2) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, licența de exploatare **se acordă:**

- **câștigătorului unui concurs public de ofertă**, organizat de autoritatea competentă, pentru resursele minerale stabilite prin ordinul emis de președintele ANRM, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I;

- **direct prin negociere**, titularului licenței de **explorare**, la solicitarea acestuia, pentru oricare dintre resursele minerale descoperite, în termen de **90 de zile** de la data transmiterii către ANRM a raportului final de explorare acceptat de aceasta.

În perioada **2011-2015**, președintele ANRM a emis **un singur ordin de aprobare** a unor perimetre pentru concesionarea de activități miniere de exploatare, respectiv a emis **Ordinul 42/03.03.2014**, prin care au fost scoase la **concurs public de ofertă, 2 perimetre** (perimetrul Măgura și perimetrul Roșia Albioara, ambele amplasate în jud. Bihor, pentru exploatarea bauxitei). În urma organizării concursului public de ofertă nu s-a prezentat nici un agent economic.

Ca urmare a **finalizării lucrărilor de explorare**, respectiv în urma **încetării licențelor de explorare**, în perioada **2011-2015**, s-au **negociat** și semnat un număr de **109 licențe de concesiune pentru exploatare** și un număr de **3 licențe de dare în administrare pentru exploatare.**

■ Potrivit **art. 21 alin. (1) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, **licența pentru exploatare intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Guvernului de aprobare a acesteia.**

✍ **S-a constatat existența unui număr de 453 licențe de exploatare** (344 licențe negociate și semnate de ANRM **anterior anului 2011** și **109 licențe** negociate și semnate de ANRM în perioada 2011-2015), **neintrate în vigoare** ca urmare a faptului că acestea **nu au fost aprobate printr-o hotărâre a guvernului**, așa cum prevede **art. 21 din Legea minelor nr. 85/18.03.2003.**

Auditul consideră deosebit de grav faptul că în perioada **2011-2015**, din cele **109** licențe de concesiune pentru exploatare negociate și semnate, **nici o licență nu a fost aprobată** prin Hotărâre de Guvern în această perioadă, în timp ce, din cele **352 licențe** de exploatare negociate și semnate anterior, dar neintrate în vigoare până la data de **01.01.2011**, **doar 8 licențe** (2,27%) au fost aprobate prin Hotărâre de Guvern în perioada 2011-2015 (**5 licențe** în anul **2011** și **3 licențe** în anul **2014**).

Aceeași situație se constată și în cazul licențelor de dare în administrare, respectiv din cele **3 licențe** negociate și semnate în perioada **2011-2015**, **nici una** nu a fost aprobată prin Hotărâre de Guvern până la finalizarea misiunii de audit.

■ Totodată, potrivit prevederilor **art. 5** din Regulamentul de organizare și funcționare al ANRM, **președintele ANRM are atribuții de a propune licențele de concesiune pentru exploatare spre aprobarea Guvernului.**

✎ În ceea ce privește numărul de licențe de exploatare încheiate de ANRM cu operatorii economici, raportat la numărul celor transmise spre aprobare, se constată existența unui număr de **364 licențe de exploatare netrimise spre aprobare Guvernului (271 licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM anterior anului 2011 și 93 licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM în perioada 2011-2015).**

Astfel, din numărul total de **344** licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM anterior anului **2011** și neintrate în vigoare până în prezent, **doar pentru cca. 21% dintre acestea, respectiv pentru un număr de 73 licențe**, ANRM a inițiat procedura de avizare, pentru a fi ulterior supuse aprobării Guvernului.

De asemenea, din numărul total de **109** licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM în perioada **2011-2015** și neintrate în vigoare până în prezent, **doar pentru cca. 15% dintre acestea, respectiv doar pentru un număr de 16 de licențe**, ANRM a inițiat procedura de avizare, pentru a fi ulterior supuse aprobării Guvernului.

Cauza aspectelor semnalate se datorează în principal lipsei de implicare a conducerii ANRM cu privire la dispunerea de măsuri în vederea asigurării respectării prevederilor legale referitoare la aprobarea licențelor de exploatare, precum și lipsei unui control intern adecvat efectuat la nivelul ANRM, în ceea ce privește organizarea evidenței licențelor de exploatare.

Neinițierea procedurilor de avizare și în final de aprobare a licențelor de exploatare prin hotărâre a Guvernului a încurajat și determinat titularii acestor licențe să desfășoare activități miniere în perimetrele concesionate de ANRM, prin invocarea unor excepții prevăzute de reglementările în vigoare, excepții pe care le vom prezenta în cele ce urmează:

■ Conform dispozițiilor **art. 141 alin. (2)** din *Normele de aplicare a Legii minelor nr. 85/18.03.2003, cu modificările și completările ulterioare*, aprobate prin **Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003, până la data intrării în vigoare a licențelor de exploatare și/sau de explorare atribuite direct conform art. 46 din Legea minelor nr. 61/1998, titularii acestora își**

vor desfășura activitatea minieră pe baza avizelor la programele anuale de exploatare și/sau cercetare, în limitele perimetrelor existente.

✎ Având în vedere că majoritatea licențelor de exploatare neintrate în vigoare au fost acordate în perioada 1998-2000, se constată faptul că, timp de cca 17 ani, titularii a 224 licențe de exploatare acordate în baza vechii Legi a minelor nr. 61/1998, neaprobată până în prezent prin hotărâre a Guvernului, au desfășurat activități de exploatare doar pe baza avizelor la programele anuale de exploatare și/sau cercetare acordate de ANRM.

Raportat la perioada de acordare a unei licențe de exploatare de 20 ani, se va ajunge în situația în care se va finaliza exploatarea zăcămintelor concesionate în baza acestor licențe, fără ca acestea să fi intrat în vigoare, în sensul că nu au fost aprobate printr-o hotărâre de Guvern.

■ Conform prevederilor art. 17 alin. (2) din Legea minelor nr. 85/2003, cu modificările și completările ulterioare, *titularul licenței de explorare are dreptul să continue, până la data intrării în vigoare a licenței de exploatare acordate în condițiile art. 18 alin. (2) lit. a) și ale art. 20, executarea activităților miniere de exploatare experimentală, de conservare și întreținere a lucrărilor miniere executate în perimetrul de explorare instituit.*

✎ În acest context, dacă pentru licențele de exploatare acordate în baza art. 18 alin. (2) lit. a) (cele acordate direct, prin negociere), Legea minelor nr. 85/2003, la art. 17, reglementează modul de desfășurare a activității titularilor acestor licențe până la data intrării în vigoare a licenței de exploatare, respectiv până la data aprobării acestora prin hotărâre a Guvernului, **pentru licențele de exploatare acordate în baza art. 18 alin. (2) lit. b) (cele acordate câștigătorului unui concurs public de ofertă), Legea nr. 85/18.03.2003 nu prevede reglementări** în ceea ce privește tipul de activități miniere pe care titularii acestora au dreptul să le efectueze până la data intrării în vigoare a acestora.

✎ S-a constatat faptul că, deși legea minelor dă dreptul doar titularilor licenței de exploatare acordate prin negociere, în condițiile art. 18 alin. (2) lit. a) să execute activități miniere de exploatare experimentală, pentru rocile utilizabile în construcții și acumulările de turbă, care fac obiectul unei licențe de concesiune/dare în administrare pentru exploatare, neaprobată prin hotărâre a Guvernului, prin Ordinul președintelui ANRM nr. 94/30.04.2009, s-a acordat dreptul de exploatare pe bază de permis cu posibilitatea de a fi reînnoit ori de câte ori se solicită acest lucru.

Aceasta, în condițiile în care, deși Legea minelor nr. 85/18.03.2003 reglementează termenul pentru care permisele de exploatare pot fi acordate, respectiv pentru maximum un an de zile, fără drept de prelungire, prin instrucțiunile emise de ANRM și aprobate prin Ordinul președintelui ANRM nr. 94/30.04.2009, se dă posibilitatea titularului de a reînnoi aceste permise ori de câte ori se solicită acest lucru.

Astfel, se poate ajunge în situația în care se va finaliza exploatarea zăcămintelor doar pe baza permiselor de exploatare acordate de ANRM, deși dreptul de exploatare s-a acordat inițial printr-o licență de exploatare.

Din totalul de **109 licențe de exploatare** acordate în perioada **2011-2015**, în baza **art. 18 alin. (2) lit. a) din legea minelor nr. 85/2003**, dar **neintrate în vigoare până în prezent**, în cazul a **48 licențe (cca. 44 %)** titularii au desfășurat activități **miniery de exploatare experimentală**, de conservare și întreținere a lucrărilor miniery executate în perimetrul de explorare instituit, în cazul a **33 licențe (cca. 30 %)** titularii au desfășurat activități **miniery în baza unor permise de exploatare acordate anual**, iar în cazul a **28 licențe (cca. 26 %)**, titularii nu au desfășurat activități miniery.

În ceea ce privește cele **128 de licențe de exploatare** acordate în baza **Legii minelor nr. 85/18.03.2003**, negociate și semnate anterior perioadei auditate, **respectiv anterior anului 2011**, dar **neintrate în vigoare până în prezent**, pentru **38 de licențe (cca. 30 %)** titularii au desfășurat activități **miniery de exploatare experimentală**, de conservare și întreținere a lucrărilor miniery executate în perimetrul de explorare instituit, pentru **44 de licențe (cca. 34 %)**, titularii au desfășurat activități **miniery în baza unor permise de exploatare acordate anual**, iar pentru **46 de licențe (cca. 36 %)** titularii nu au desfășurat activități miniery.

 Auditul remarcă numărul mare de licențe de exploatare încheiate dar neintrate în vigoare la data finalizării misiunii de audit (237 licențe), pentru care ANRM a permis exploatarea resurselor fie în baza unor permise de exploatare emise anual (77 licențe), fie prin **efectuarea de activități de exploatare experimentală (86 licențe)**, în condițiile în care operatorii economici exploatează resursele minerale și ulterior le comercializează, obținând venituri din aceste activități, fără a avea la bază aprobarea Guvernului privind exploatarea resurselor minerale.

■ **Omologarea rezervelor** de substanțe minerale pentru care ANRM emite **Încheieri privind verificarea și înregistrarea resurselor/rezervelor**, constituie actul pe baza căruia se fundamentează, sub aspectul potențialului geologic, **autorizarea exploatării**.

 În perioada auditată, s-au constatat situații în care titularii licențelor au efectuat lucrări de exploatare fără respectarea Încheierilor emise de ANRM, respectiv au exploatat și alte produse în afara celor care au făcut obiectul licenței și a Încheierilor de omologare a zăcămintelor emise de ANRM (ex. Licența de exploatare nr. 660/ 23.07.1999 și Licența de exploatare nr. 2042/2000).

5.4.2. Avizarea Programelor anuale de exploatare și a metodelor de exploatare cadru în mine și cariere/balastiere

Programele anuale de exploatare reprezintă **documentațiile tehnico-economice** după care se conduce întreaga activitate de extracție a resurselor minerale prevăzute de legea minelor, într-o anumită perioadă, de maximum un an calendaristic.

Programele anuale de exploatare se întocmesc anual de titularii de licență, cu eșalonarea (defalcarea) pe trimestre a tuturor lucrărilor ce urmează a fi efectuate, și **se depun spre avizare la compartimentele de inspecție teritoriale pentru resurse minerale** unde este arondat perimetrul respectiv, până la data de **1 decembrie** a fiecărui an pentru anul următor, iar în cazul unităților cu capital majoritar de stat, și cu acordul forului tutelar (companie națională, consiliu județean, primărie etc.).

 Dacă pentru activitățile miniery de exploatare, titularii licențelor sunt obligați să întocmească anual Programe preliminare de exploatare, pe care au obligația să le avizeze la

ANRM, pentru activitățile miniere desfășurate de titularii licențelor de explorare care au obținut licența de exploatare, dar care nu au intrat în vigoare ca urmare a faptului că nu au fost aprobate printr-o Hotărâre de Guvern, nu există prevederi clare cu privire la obligativitatea acestor titulari de a întocmi și aviza programe preliminare de exploatare.

Auditul considera că, odată ce titularul concesiunii miniere a obținut de la ANRM licența de exploatare, chiar dacă aceasta nu a intrat în vigoare, acesta desfășoară activități de exploatare a zăcămintului dintr-un perimetru, pentru care există o *Încheiere* de rezervă înregistrată de ANRM, ce constituie actul pe baza căruia se fundamentează, sub aspectul potențialului geologic, **autorizarea exploatării**, activități pentru care potrivit **Ordinului președintelui ANRM nr. 47/14.03.2008**, privind *elaborarea și avizarea programelor anuale de exploatare*, ar trebui să întocmească programe anuale de lucrări în conformitate cu acest Ordin, pe care să le supună ulterior avizării compartimentelor de inspecție teritorială din cadrul ANRM.

✎ **S-au constatat cazuri** (Licența de exploatare 180/1999 pentru perimetrul Anieș - Valea Secii, jud. Bistrița Năsăud) **în care, operatorii economici au efectuat activități miniere** (exploatarea a 98.292 tone marmură și mozaic în perioada 2011-2015), **fără a avea programe anuale de exploatare, avizate de către ANRM,**

✎ **În unele cazuri**, în baza unor licențe de exploatare neaprobată prin hotărâre a Guvernului, titularii acestora au desfășurat activități miniere în perimetrele concesionate **fără a depune programe anuale de lucrări și fără avizul ANRM**, elocvent fiind cazul Licenței de exploatare nr. 8396/28.03.2007, neaprobată prin hotărâre a Guvernului, în baza căreia din perimetrul Valea Vacii – jud. Gorj, în perioada **2012-2014**, s-a exploatat cantitatea de **356.000 tone lignit**.

■ **Documentațiile tehnice și economice** privind exploatarea substanțelor minerale utile se avizează de către ANRM, în această categorie fiind incluse și **documentațiile privind metodele de exploatare cadru**.

Potrivit **Ordinului președintelui ANRM 187/05.11.2002**, **documentația privind metodele de exploatare cadru** în subteran/cariere (balastiere) **trebuie prezentată inspectoratului teritorial pentru resurse minerale unde este arondat perimetrul în cauza**, împreună cu avizele și autorizațiile necesare.

✎ **S-a constatat faptul că nu pentru toate licențele de exploatare, aflate în derulare în perioada 2011-2015, au fost acordate avize pentru documentațiile tehnice privind metodele de exploatare cadru în mine și cariere/balastiere.**

Astfel, dintr-un număr de cca. 377 licențe de exploatare active în perioada auditată (217 aprobate și 160 neaprobată prin hotărâre a Guvernului), ce au ca obiect exploatarea resurselor minerale în mine și cariere/balastiere, doar pentru cca. 21% din acestea, respectiv pentru un număr de 78 licențe, ANRM a acordat astfel de avize.

Potrivit **Ordinului președintelui ANRM nr. 187/05.11.2002**, începând cu anul 2003 **programele de exploatare (preliminarele de producție) nu mai erau avizate de compartimentele de inspecție teritorială din cadrul ANRM, dacă cuprindeau metode-cadru de exploatare neavizate, neautorizate etc., conform normelor legale în vigoare (cele arătate mai sus), și nu erau prevăzute în planul de dezvoltare.**

Efectul neavizării Documentațiilor tehnice privind metodele de exploatare poate conduce la desfășurarea de activități miniere de către titularii licențelor prin utilizarea de

metode de exploatare care nu cuprind toate elementele necesare exploatării în deplină siguranță din punct de vedere al protecției și exploatării raționale a zăcămintului, al protecției muncii și a mediului înconjurător.

5.4.3. Decizia de încetare a concesiunii miniere

Conform prevederilor **art. 37 alin. (1)** din **Legea minelor nr. 85/2003**, *decizia de încetare a concesiunii sau a administrării acordate prin licență se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, cu mențiunea datei la care produce efect.*

 Referitor la încetarea concesiunii miniere, s-a constatat faptul că nu în toate cazurile de încetare a concesiunii/administrării minere ANRM a emis Decizii de încetare a concesiunii sau a dării în administrare, pe care avea obligația să le publice în Monitorul Oficial al României.

Astfel, în perioada 2011-2014, au fost emise 42 Decizii de încetare a concesiunii acordate prin licență.

Totodată, au fost constatate cazuri pentru situații similare, în care președintele ANRM a emis Ordine de încetare a concesiunii, nepublicate în Monitorul Oficial, sau nu a fost emis niciun document în acest sens (decizii).

 În perioada auditată, au fost constatate cazuri în care deciziile de încetare a concesiunii miniere au fost emise cu întârziere (licența de explorare nr. 10138/25.03.2008 - perimetrul Highiș), sau nu au fost emise (licența de exploatare nr. 1527/2000 - perimetrul Ciugud; licența de exploatare nr. 1548/2000 - perimetrul Galtiu; licența de exploatare nr. 1731/2000 - perimetrul Buzești II; licența de exploatare nr. 2141/2000 - perimetrul Tășnad; licența de exploatare nr. 1551/2000 - perimetrul Lighidia; licența de exploatare nr. 2135/2000 - perimetrul Marga, jud. Caraș Severin; licența de exploatare nr. 2380/2001 - perimetrul Zeletin), deși inspectorii din cadrul compartimentelor de inspecție teritorială au întocmit Note de constatare prin care au propus încetarea/anularea licenței.

5.4.4. Analiza permiselor de exploatare aflate în derulare în perioada 2011-2015

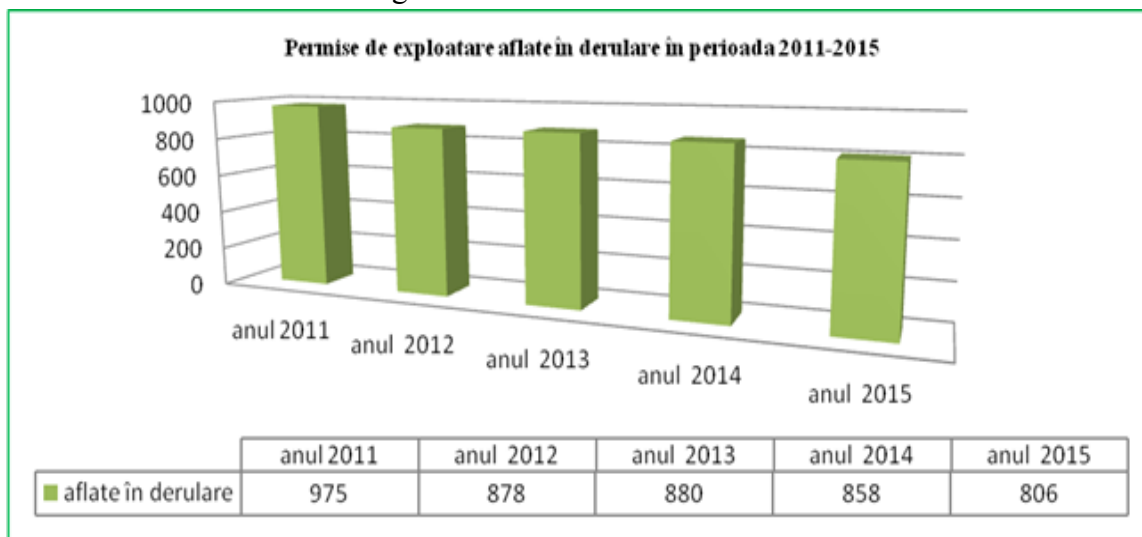
Permisul de exploatare este actul juridic emis de ANRM, prin care se acordă dreptul de exploatare, **pe termen limitat**, a unor cantități determinate de roci utilizabile în construcții, turbă și aur aluvionar, **care nu îndeplinesc condițiile de a fi definite ca zăcăminte concesionabile.**

Noțiunea de termen limitat se referă la faptul că ANRM eliberează permisele de exploatare pe o perioadă de **maximum un an**, prin negociere cu solicitantul, **și le poate reînoi.** Dacă pe durata de valabilitate a permisului de exploatare apar solicitări de concesionare a perimetrului respectiv, se urmează procedura de concesionare prevăzută de lege.

Roci utilizabile în construcții sunt rocile care, direct sau prin prelucrare primară, se utilizează în construcții; în aceasta categorie se încadrează: ***nisipurile, pietrișurile, gresiile, marnele, argilele, calcarele, tufurile, travertinele, dolomitele, gnaisurile, amfibolitele, micașisturile, graniturile, riolitele, granodioritele, andezitele, dioritele, porfirele, bazaltele și diabazele.***

Pentru obținerea permisului de exploatare, **solicitanții sunt obligați** la constituirea **garanției financiare pentru refacerea mediului**, precum și la plata **taxei** pe activitatea de exploatare și a **redevenței miniere**.

Reprezentarea grafică a evoluției numărului de premise de exploatare aflate în derulare în perioada **2011-2015** este redată în figura următoare:

■ Administrația Națională "Apele Române" (ANAR), potrivit prevederilor **art. 3 alin.(1)** din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 107/05.09.2002 privind înființarea Administrației Naționale "Apele Române"**, cu modificările și completările ulterioare, **are atribuții** în administrarea, exploatarea și întreținerea albiilor minore ale apelor, a cuvetelor lacurilor și bălților, avizarea lucrărilor și eliberarea autorizațiilor de gospodărire a apelor.

✍ **S-a constatat** faptul că, **deși**, începând cu anul **2011**, ANRM avea încheiat cu Administrația Națională "Apele Române" (ANAR), Protocolul înregistrat la ANRM cu nr. 81/2011 și la ANAR cu nr. 523/2011, ce are ca obiect *schimbul de date și informații cu privire la cantitățile de nisip și pietriș extrase/raportate de operatorii economici*, sunt situații în care, în perioada auditată, ANRM **nu deține informații pentru toate** cantitățile de nisip și pietriș exploatare din albiile minore ale râurilor și din cuvele lacurilor și respectiv **nu a urmărit și nu a verificat** în vederea calculării și virării la bugetul de stat a redevenței miniere, datorate de agenții economici, cantitățile de nisip și pietriș exploatare din albiile minore ale râurilor și din cuvele lacurilor, **având drept consecință în diminuarea veniturilor cuvenite bugetului de stat cu suma estimată de 993.694 lei.**

Din analiza prin eșantionare a cantităților de nisip și pietriș comunicate de ANAR, la solicitarea Curții de Conturi, față de cantitățile raportate la ANRM, de către aceiași titulari ai permiselor/licențelor de exploatare, s-au constatat următoarele:

➤ în **58 de cazuri**, titularii de licențe/permise au raportat la ANAR cantități de nisip și pietriș **mai mari** decât cele calculate și înregistrate la ANRM, **diferența neraportată** la ANRM fiind de **544.201 mc nisip și pietriș**, **având** consecință în diminuarea veniturilor bugetului de stat reprezentând redevență minieră necalculată și **virată** la bugetul statului în sumă **estimată** de **993.694 lei.**

➤ în **42 de cazuri**, titularii de licențe/permise au raportat la **ANRM** cantități de nisip și pietriș **mai mari** decât cele înregistrate la **ANAR**, diferența fiind de **779.343 mc nisip și pietriș**.

✍ **Cu toate că inspectorii din cadrul CIT - urilor** au sesizat diferențe între cantitățile de nisip și pietriș raportate la ANAR și cele raportate la ANRM, nu a fost sesizat ANAF- instituție abilitată cu atribuții de control în colectarea veniturilor statului.

6. Evaluarea modului de stabilire și colectare a redevenței miniere datorată de operatorii economici, analiza comparativă a redevenței datorate conform prevederilor legale și cea raportată la ANRM și achitată la bugetul de stat

Redevența minieră reprezintă suma datorată bugetului de stat de către titular pentru concesionarea/administrarea activităților de exploatare a resurselor minerale, bunuri ale domeniului public al statului.

Sumele reprezentând redevența datorată bugetului de stat se declară de către plătitor la organul fiscal competent, pe formularul stabilit prin ordin al ministrului finanțelor publice.

6.1. Cotele procentuale și cotele valorice de calcul a redevenței miniere

■ În conformitate cu prevederile **Legii nr. 262/2009** privind aprobarea *Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 101/2007 pentru modificarea și completarea Legii minelor nr. 85/2003, a Legii petrolului nr. 238/2004 și ale Ordonanței de Urgență nr. 102/14.11.2013, pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale*, aprobată prin **Legea nr. 11/08.01.2015**, în perioada **2011 - 2015**, redevența minieră cuvenită bugetului de stat a fost stabilită astfel:

◆ în perioada 01.01.2011 - 31.12.2013:

- o cotă procentuală de **4% din valoarea producției miniere**, pentru:
  - **cărbuni**, minereuri feroase, neferoase, de aluminiu și roci aluminifere, de **metale nobile**, radioactive, pământuri rare și disperse, pietre prețioase și semiprețioase, produse reziduale miniere, roci bituminoase, ape minerale terapeutice, ape termominerale, ape geotermale și gazele care le însoțesc, gaze necombustibile, nămoluri și turbe terapeutice;
- echivalentul în lei a **0,70 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: substanțe nemetalifere;
- echivalentul în lei a **0,35 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: roci magmatice, roci metamorfice, calcare industriale și de construcții, dolomită, gresie și tufuri industriale;
- echivalentul în lei a **0,40 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: argile, marne, loess, nisip și pietriș, nisip și roci caolinoase;
- **0,55 euro pe unitatea de producție minieră**, pentru: albastru industrial, piatră ponce, sienite nefelinice, gips, cretă, nisip silicios, bentonită, nisip caolinos, ardezie și diatomită;
- echivalentul în lei a **2,0 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: bazalt ornamental, dacit ornamental, andezit ornamental, riolit ornamental, granit ornamental și granodiorit ornamental;

- echivalentul în lei a **2,50 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *albastru ornamental, aragonit ornamental și siliconite ornamentale*;
- echivalentul în lei a **3,0 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *marmură, calcar ornamental, gresie ornamentală, travertin și tufuri ornamentale*;
- echivalentul în lei a **0,80 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *săruri haloide*;
- echivalentul în lei a **4 euro/1.000 litri, în perioada 16.07.2009 - prezent**, pentru: ape minerale naturale, la cursul Băncii Naționale a României de la data plății;

◆ **în perioada 01.01.2014 - 31.12.2015:**

- o cotă procentuală de **5% din valoarea producției miniere**, pentru:
  - *minereuri feroase, neferoase, de aluminiu și roci aluminifere, radioactive, pământuri rare și disperse, pietre prețioase și semiprețioase, produse reziduale miniere, roci bituminoase, ape minerale terapeutice, ape termominerale, ape geotermale și gazele care le însoțesc, gaze necombustibile, nămoluri și turbe terapeutice*;
- o cotă procentuală de **4% din valoarea producției miniere**, pentru *cărbuni*;
- o cotă procentuală de **6% din valoarea producției miniere**, pentru *metale nobile*;
- echivalentul în lei a **0,875 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *substanțe nemetalifere*;
- echivalentul în lei a **0,4375 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *roci magmatice, roci metamorfice, calcare industriale și de construcții, dolomită, gresie și tufuri industriale*;
- echivalentul în lei a **0,50 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *argile, marne, loess, nisip și pietriș, nisip și roci caolinoase*;
- echivalentul în lei a **0,6875 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *albastru industrial, piatră ponce, sienite nefelinice, gips, cretă, nisip silicios, bentonită, nisip caolinos, ardezie și diatomită*;
- echivalentul în lei a **2,5 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *bazalt ornamental, dacit ornamental, andezit ornamental, riolit ornamental, granit ornamental și granodiorit ornamental*;
- echivalentul în lei a **3,125 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *albastru ornamental, aragonit ornamental și siliconite ornamentale*;
- echivalentul în lei a **3,75 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *marmură, calcar ornamental, gresie ornamentală, travertin și tufuri ornamentale*;
- echivalentul în lei a **1,0 euro, pe unitatea de producție minieră**, pentru: *săruri haloide*;
- echivalentul în lei a **4 euro/1.000 litri, în perioada 16.07.2009 - prezent**, pentru: ape minerale naturale, la cursul Băncii Naționale a României de la data plății.

Exceptând apele minerale naturale, **redevențele miniere se achită** la cursul de schimb oficial lei/euro **stabilit în prima zi lucrătoare a lunii octombrie din anul precedent**, publicat în **Jurnalul Oficial al Uniunii Europene**.

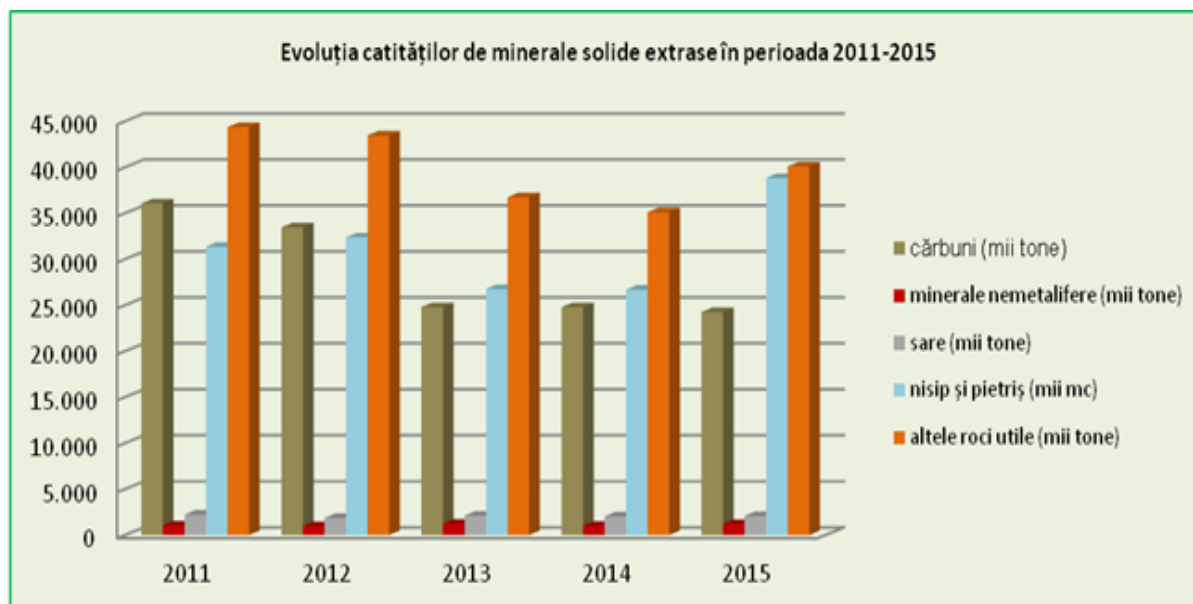
6.2. Analiza producției realizate pentru care s-a calculat redevența minieră

În perioada **2011-2015**, producția realizată raportată la ANRM de către titularii licențelor/permiselor miniere, pe grupe de substanțe exploatate, pentru care s-a calculat redevența minieră este prezentată în tabelul următor:

Substanța sau grupa de substanțe minerale	UM	Producția realizată				
		anul 2011	anul 2012	anul 2013	anul 2014	anul 2015
cărbuni	mii tone	36.062	33.460	24.787	24.774	24.248
minereuri neferoase	mii tone	33	32	39	40	22
minereuri feroase	mii tone	3	9	21	13	40
minereuri de metale nobile (aur aluvionar)	G	10	0	136	1.349	82
minereuri de Al și roci aluminifere	-	-	-	-	-	-
minerale utile nemetalifere	mii tone	1.056	982	1.234	1.024	1.222
sare gemă	mii tone	2.219	1.867	2.114	2.042	2.080
sare soluție	mii m ³	98	70	46	14	13
Roci utile din care:						
• nisip și pietriș	mii m ³	31.358	32.370	26.754	26.689	38.830
• altele	mii tone	44.364	43.455	36.739	35.116	40.091
Roci ornamentale din care:	mii m ³	23	19	37	18	27
• marmura	mii m ³	13	9	8	7	7
ape minerale naturale	mil. litri	1.284	1.287	1.349	1.358	1.828

Se remarcă faptul că, cele mai exploatate resurse minerale în perioada auditată au fost **cărbunii** (143.331 mii tone) și **rociile utile** (nisip și pietriș - 156.000 mii m³ și alte categorii de roci utile - 199.765 mii tone), urmate de resursele de **sare gemă** (10.322 mii tone) și **minerale nemetalifere** (5.519 mii tone). Totodată, în aceeași perioadă, cantitatea totală extrasă de **ape minerale naturale** (carbogazoase și plate) a fost de **cca. 7.106 mil. litri**.

Grafic, evoluția cantităților de minerale solide extrase în perioada 2011-2015 (cărbune, roci utile, sare gemă și minerale nemetalifere) raportate de titularii licențelor/permiselor miniere pentru calculul redevenței, se prezintă astfel:

Referitor la modul în care s-a efectuat **exploatarea resurselor minerale raportat la interesele statului român**, au fost constatate cazuri de comercializare a resurselor minerale

în defavoarea statului român, respectiv în cazul SN a Sării SA ² care, pe de o parte, a livrat sare pentru întreținerea infrastructurii rutiere naționale (achitată din fonduri alocate de la bugetul de stat) la prețuri de peste 2 ori mai mari decât prețurile de livrare la export (Ungaria, Serbia), iar pe de altă parte, a refuzat în mod constant (urmare deciziilor reprezentanților AGA și Consiliului de Administrație) achitarea redevenței în cuantumul prevăzut de legislația în vigoare, astfel:

- **referitor la vânzarea produselor de sare**

- în **perioada 2010-2012**, SNS SA a livrat la export produsul *sare pentru drumuri* conform contractelor încheiate cu partenerii externi, la prețuri cuprinse între **14,5 -21 euro/tonă** (preț la poarta salinei), fără a fi acoperite costurile înregistrate, în condițiile în care către CNADNR SA, a livrat la prețuri cuprinse între **36,76-39,36 euro/tonă**;

- în **perioada 2013- 2015**, SNS SA a livrat la export produsul *sare pentru drumuri* conform contractelor încheiate cu partenerii externi, la prețuri cuprinse între **20,2 – 29,2 euro/tonă** (preț la poarta salinei), fără a fi acoperite costurile înregistrate, în condițiile în care către CNADNR SA, a livrat același produs la prețuri cuprinse între **39,7 – 44,6 euro/tonă**;

- **referitor la achitarea redevenței cuvenite bugetului de stat**

- pentru **perioada 2010-2013**, SN a SĂRII SA a calculat redevența în cuantum de **2 % din valoarea producției miniere**, la nivelul stabilit în licențele miniere, fără a proceda la reactualizarea acestora cu noile niveluri stabilite în conformitate cu prevederile **Legii nr. 262/2009 și a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 102/2013**, potrivit cărora, societatea avea obligația să aplice o redevență pe unitatea de producție minieră în cuantum de **0,08 euro pentru săruri haloide și 0,35 euro pe unitatea de producție minieră** pentru calcare industriale și tufuri industriale.

Pentru perioada 2010-2013, ANAF a recalculat redevența minieră datorată bugetului de stat de SN a Sării SA stabilind o **diferență de redevență minieră** necalculată și neachitată la bugetul statului de **30.690.354 lei**, la care se adaugă **dobânzi/majorări de 14.858.530 lei și penalități de întârziere de 4.570.293 lei**. În anul 2016, SN a Sării SA a achitat diferența de redevență minieră în sumă de **38.102.686 lei**.

- pentru **perioada 01.01.2014 – 31.12.2015**, Curtea de Conturi a recalculat redevența minieră datorată bugetului de stat de SN a Sării SA stabilind **diferențe** în sumă de **20.035.618 lei, la care se adaugă** dobânzi și penalități de întârziere în conformitate cu prevederile pct.14 din OUG nr.8/2014 și ale pct.2 din OUG nr.50/2013, în sumă totală de **16.890.757 lei (10.134.454 lei - dobânzi și 6.756.303 lei penalități)**.

6.3. Analiza raportării și achitării redevențelor miniere

Verificarea exactității datelor și a informațiilor pe baza cărora se calculează redevența minieră se face de către ANRM, precum și de către organele fiscale din subordinea ANAF.

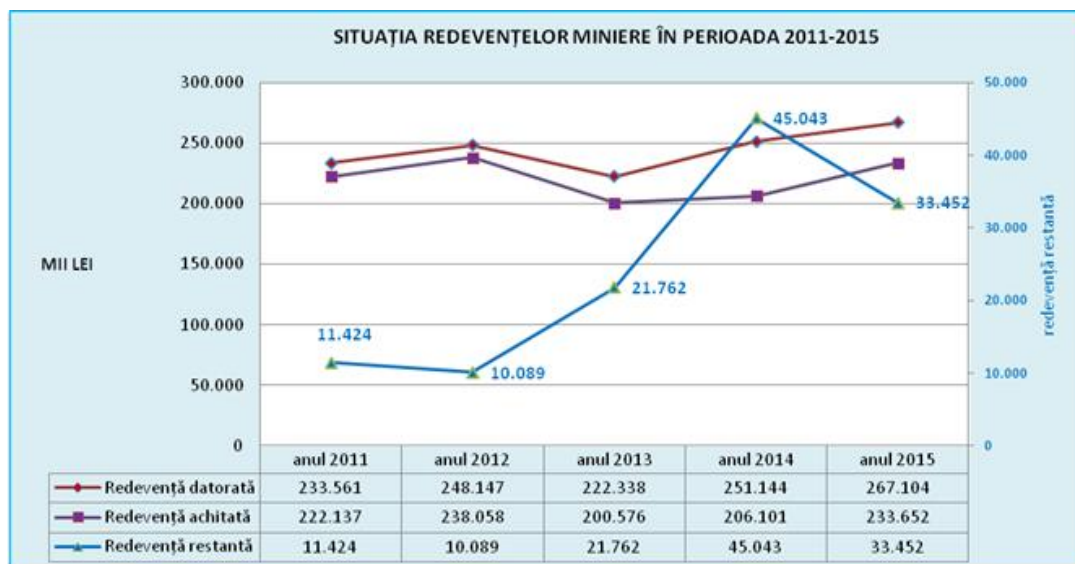
 În perioada **2011-2015**, conform **raportărilor** titularilor de licențe/permise de exploatare verificate și însușite de ANRM, valoarea redevenței miniere **datorată** statului român, a fost de **1.222.294 mii lei**, circa **277.711 mii euro** (calculat la curs mediu lei/euro stabilit de BNR

² Aspecte constatate de Curtea de Conturi – Departamentul IV în urma verificărilor efectuate la SN a SĂRII SA în perioada 2013 - 2016.

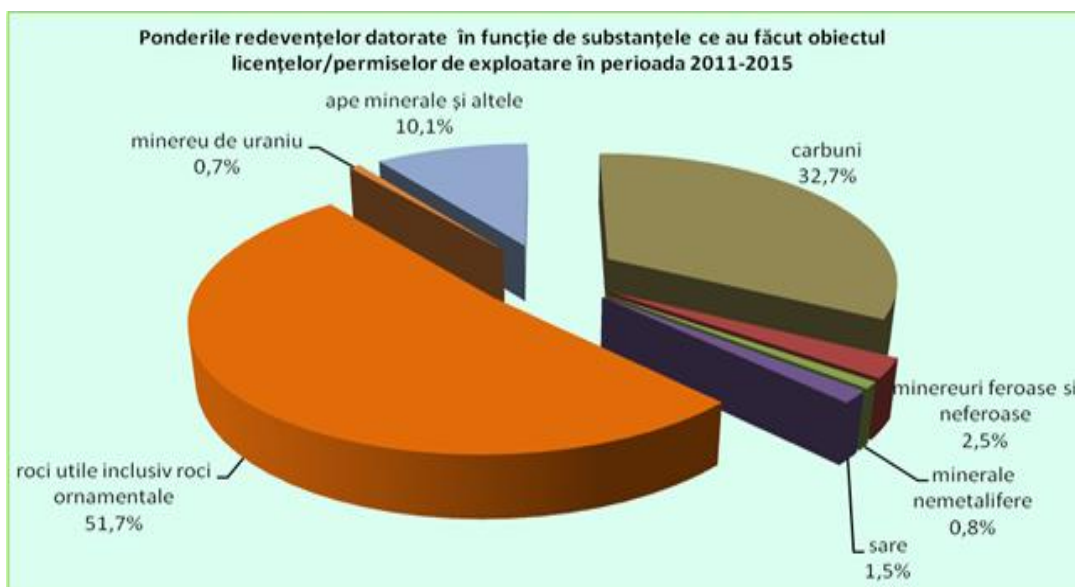

pentru perioada auditată), iar valoarea redevenței miniere virată la bugetul statului a fost de **1.100.524 mii lei**, restanțele înregistrate la plata redevenței însumând **121.770 mii lei**, rezultând un grad de încasare de **cca. 90%**.

Reprezentarea grafică a evoluției pe ani a redevenței miniere datorate, achitate și restante în perioada 2011-2015, este redată în figura următoare:

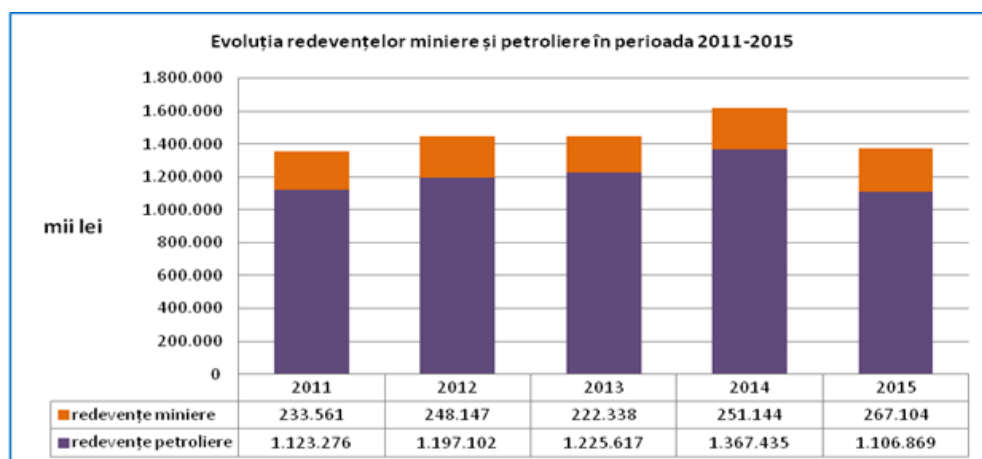

Raportat la substanța sau grupa de substanțe minerale exploatare, situația redevenței miniere datorate în funcție de substanțele sau grupele de substanțe ce au făcut obiectul licențelor/permiselor de exploatare în perioada 2011-2015, se prezintă astfel:

✎ **Redevențele** pe care România le încasează din concesiunea exploatărilor de resurse minerale sunt de **cca. 5 ori mai mici** decât cele petroliere.

Evoluția redevențelor miniere, comparativ cu cele petroliere în perioada 2011-2015, este prezentată în graficul următor:

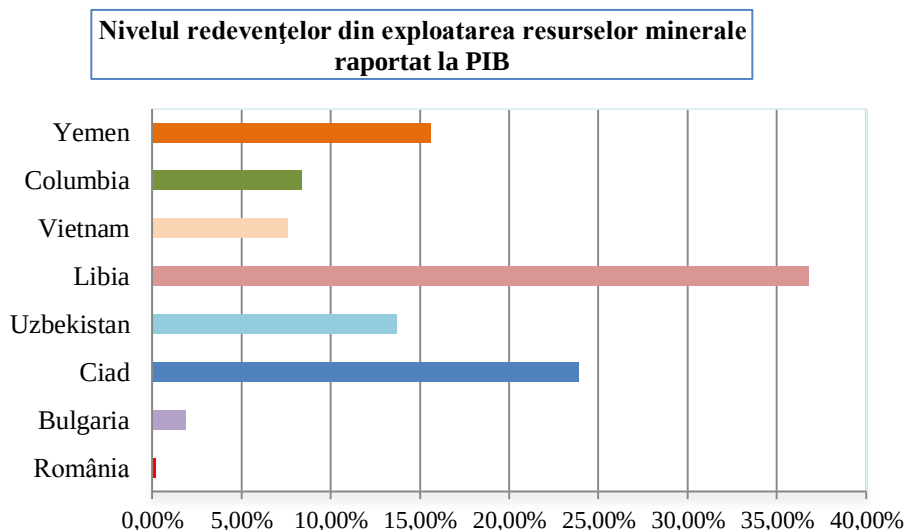
Auditul constată faptul că, raportat la Produsul intern brut național din perioada 2011-2015, nivelul redevențelor miniere și petroliere cuvenite bugetului de stat a înregistrat valori foarte scăzute, de numai 0,19 % - 0,24%, ceea ce reflectă un nivel scăzut al acestor venituri ale statului, astfel:

- mii lei -

Indicator	2011	2012	2013	2014	2015
Redevențe petroliere	1.123.276	1.197.102	1.225.617	1.367.435	1.106.869
Redevențe miniere	233.561	248.147	222.338	251.144	267.104
Total redevențe cuvenite bugetului de stat	1.356.837	1.445.249	1.447.955	1.618.579	1.373.973
Produsul intern brut (PIB)	557.348.200	596.681.500	637.456.000	667.577.400	709.198.500
Nivelul redevențelor miniere și petroliere în PIB	0,24%	0,24%	0,23%	0,24%	0,19%

Sursa: ANRM, INSSE (pentru perioada 2014-2015 datele sunt provizorii)

Auditul remarcă **nivelul scăzut al redevențelor cuvenite bugetului de stat raportat la nivelul PIB național** (aproximativ 0,2%) și în cazul comparării cu alte state care au înregistrat producții similare pentru principalele resurse minerale exploatare în perioada auditată (cărbune, țiței, gaze naturale), și care au înregistrat un nivel al redevențelor din exploatarea resurselor naturale raportat la PIB, de: Bulgaria (1,9%), Ciad (23,9%), Uzbekistan (13,7%), Libia (36,8%), Vietnam (7,6%), Columbia (8,4%), Yemen (15,6%). (sursa: Banca Mondială - <http://data.worldbank.org>; BP – Statistical Review of World Energy 2015):

În ceea ce privește gradul de colectare a redevenței miniere, în perioada 2011-2014, s-a constatat o scădere a gradului de încasare a acestor venituri la bugetul de stat. Astfel, în anul 2014, valoarea redevenței neachitate **a înregistrat valori foarte mari**, ajungând la 18% din totalul redevențelor datorate, față de anii 2011-2012, când sumele restante reprezentau **cca 5%** din sumele calculate de ANRM și datorare bugetului de stat.

■ Conform **art. 45 alin. (4) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, redevența minieră este datorată **din ziua începerii realizării producției** și se plătește **trimestrial**, cu scadență până la data de **25 a primei luni** a trimestrului următor.

✍ S-a constatat o necorelare între prevederile **Legii minelor nr. 85/18.03.2003** și cele ale **Hotărârii Guvernului nr. 1208/ 14.10.2003**, respectiv în condițiile în care conform **art. 45 alin. (4) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, redevența minieră este datorată **din ziua începerii realizării producției** și se plătește **trimestrial**, cu scadență până la data de **25 a primei luni** a trimestrului următor, potrivit **art. 122 din Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003**, redevența minieră se plătește **trimestrial**, cu scadență până la data de **20 a primei luni** a trimestrului următor.

■ Conform prevederilor **Anexei (lit. C pct.1) din Ordinul președintelui ANRM nr. 198/28.09.2009 pentru aprobarea Instrucțiunilor tehnice privind modul de evidență, raportare, calcul și plată a taxei pe activitatea minieră și a redevenței miniere**, modificat prin **Ordinul nr.158/21.06.2011, începând cu data de 04.07.2011, pentru evidența și verificarea calculului redevenței miniere, titularii concesiunilor care realizează producție minieră au obligația de a transmite compartimentelor de inspecție teritorială ale Agenției Naționale pentru Resurse Minerale arondate, rapoarte trimestriale, pentru fiecare perimetru, care includ planuri de situație cu măsurători topografice trimestriale (pe suport analogic și digital) și date privind cantitățile excavate sau producția minieră realizată și valoarea acesteia, după caz.**

✍ S-a constatat faptul că, **deși titularii concesiunilor care realizează producție minieră transmit** compartimentelor de inspecție teritorială ale ANRM planuri de situație cu măsurători topografice trimestriale (**pe suport analogic și digital**), **pentru evidența și verificarea calculului redevenței miniere, datele privind valoarea producției miniere precum și cantitățile excavate sau producția minieră realizată sunt preluate și însușite** de compartimentele de inspecție teritorială, din rapoartele transmise de titulari, **nefiind verificate** de către acestea, **întrucât** fie nu există un **program informatic** care să prelucereze informațiile primite pe suport digital, fie inspectorii ANRM nu au pregătirea necesară pentru a analiza astfel de informații.

În fapt, compartimentele de inspecție teritorială centralizează informațiile declarate de titulari fără a face o verificare asupra cantității exploatate, pe baza căreia se calculează redevența minieră.

✍ S-a constatat faptul că, pentru minereurile polimetalice exploatate din **perimetrul Manaila Sud**, jud. Suceava, în baza **Licenței de exploatare nr. 520/18.06.1999, metoda de calcul** utilizată pentru determinarea **redevenței miniere** respectiv: **cota procentuală (de 4% până la data de 31.12.2013 și respectiv 5% începând cu data de 01.07.2014) aplicată la valoarea producției miniere calculată pe baza prețurilor de livrare și a cantităților de produse miniere comercializabile în perioada de raportare**, indiferent de modul de comercializare, **poate conduce la diminuarea redevenței miniere**, respectiv a veniturilor bugetului de stat, datorită faptului că o

mare parte din cantitățile de minereu, rezultate în urma prelucrării, se pierd în haldele de steril, ca urmare a neefectuării de investiții în re tehnologizarea instalațiilor de prelucrare.

Curtea de Conturi, în acțiunea efectuată la ANRM în anul 2011 (pentru perioada 2006-2010), a constatat **neactualizarea nivelului redevenței miniere pentru un număr de 64 licențe miniere, ca urmare a neîncheierii de acte adiționale de actualizare a nivelului redevenței miniere, în cuantumul (de 10%) reglementat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 101/2007, în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a Legii nr. 262/07.07.2009** privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 101/2007.

Agenții economici care au fost notificați, dar care au refuzat să încheie acte adiționale de actualizare a redevenței miniere, și implicit nu au achitat redevența minieră în cuantumul stabilit de legislația în vigoare, sunt: Societatea Națională a Sării SA București (pentru 12 licențe), Compania Națională a Huilei Petroșani (pentru 7 licențe), SC Bega Minerale Industriale SA Timișoara (pentru 9 licențe), Saint – Gobain Constructions Products Romania SRL, Rombet – Stația de Betoane Bacău, Calcarul SA Pojorâta (pentru 2 licențe), Stilcoval SA Vălenii de Munte (pentru 2 licențe), ANPER SA Negrești – Oaș (pentru 2 licențe), Moor Mineral SRL București, Atlas SA Bacău.

Referitor la aspectele constatate de Curtea de Conturi la ANRM, Curtea de Apel București, prin Sentința civilă nr. 6717/26.11.2012, a statuat în mod expres următoarele:

“(…) încheierea de acte adiționale de stabilire a redevențelor astfel cum sunt reglementate prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 101/2007 nu este condiționată de acordul de voință al ANRM și al titularului de licență, nu este vorba în speță de o facultate, nu constituie un aspect lăsat la latitudinea acestora și deci nu le este recunoscut un drept de apreciere, ci este o obligație atât pentru ANRM cât și pentru titularii de licență”;

- *“neimplementarea acestei măsuri constituie o încălcare a legii imputabilă ambelor părți”.*

- *“titularului licenței îi revine obligația plății taxelor, redevențelor și tarifelor prevăzute în actele normative intrate în vigoare pe parcursul executării respectivei licențe în virtutea principiului conform căruia legea este aplicabilă imediat”*

Ulterior, Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 972/04.03.2015 a statuat irevocabil, următoarele:

“titularului licenței îi revine obligația plății taxelor, redevențelor și tarifelor prevăzute în actele normative intrate în vigoare pe parcursul executării respectivei licențe în virtutea principiului că legea este imediată aplicare”

În **consecință**, referitor la neîncheierea de acte adiționale la licențele miniere acordate de ANRM, în vederea actualizării nivelului redevenței miniere datorată de titularii de licență și neachitarea de către titularii de licențe a redevenței miniere în cuantumul prevăzut de legislația în vigoare, **instanța s-a pronunțat definitiv și irevocabil**, în sensul că titularul licenței are obligația de a plăti taxele și redevențele așa cum acestea sunt stabilite prin actele normative în vigoare.

 S-a constatat faptul că, ANRM nu are organizată evidența titularilor care au refuzat să semneze, în termenul legal, acte adiționale de stabilire a redevențelor astfel cum au fost reglementate prin Legea nr. 262/2009 și ulterior prin OUG nr. 102/2013.

✍ **Prin nesemnarea actelor adiționale de actualizare a redevențelor miniere** în conformitate cu prevederile **Legii nr. 262/2009** și ale **Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 102/2013**, **veniturile** bugetului de stat **au fost diminuate considerabil**, respectiv în perioada 2011-2015, **veniturile** bugetului de stat **au fost diminuate cu suma estimată de 68.463.159 lei**, reprezentând **diferență de redevență minieră**, calculată în condițiile **Legii nr. 262/2009** și **OUG nr. 102/2013**, urmare a faptului că un număr de 19 titulari de licențe au refuzat să semneze sau au semnat cu întârziere, după termenul legal prevăzut de lege, actele adiționale de modificare a cuantumului redevenței, la valoarea actualizată conform actelor normative mai sus menționate.

În fapt, în perioada auditată, **titularii licențelor de exploatare care au refuzat să semneze actele adiționale la licențele aflate în derulare, sau au semnat cu întârziere**, după termenul legal prevăzut de lege, actele adiționale de modificare a cuantumului redevenței, **au raportat și au achitat** o redevență minieră calculată la nivelul cotelor stabilite la data când au fost semnate licențele în cauză, respectiv perioada **1998-2002**, și nu la nivelul actualizat al acestora, așa cum a fost prevăzut la data intrării în vigoare a **Legii nr. 262/2009**.

■ Conform prevederilor **art. 47 alin. (1) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, cu modificările și completările ulterioare, *verificarea exactității datelor și a informațiilor pe baza cărora se calculează taxa pentru activitatea minieră și redevența minieră se face de către autoritatea competentă, precum și de către organele fiscale din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală.*

Curtea de Conturi a României - Departamentul IV, cu adresa **nr. IV/40834/20.12.2015**, a solicitat **Agenției Naționale de Administrare Fiscală** informații referitoare la taxa și redevența minieră datorată bugetului de stat de către titularii licențelor/permiselor miniere.

✍ **Din analiza prin eșantionare a informațiilor transmise de ANAF, referitoare la redevențele datorate bugetului de stat în perioada 2011-2015, s-au constatat neconcordanțe între declarațiile fiscale ale titularilor de licențe/permise de exploatare și declarațiile depuse la ANRM, respectiv:**

➤ un număr de **35 titulari de licențe/permise**, înregistrați în evidențele ANAF, au raportat la ANAF, **redevențe miniere mai mari** decât cele raportate la ANRM, **diferența de redevență neraportată la ANRM însumează 20.839.210 lei**,

➤ un număr de **10 titulari de licențe/permise**, înregistrați în evidențele ANAF, au raportat la ANAF, **redevențe miniere mai mici** decât cele raportate la ANRM, **diferența de redevență neraportată la ANAF însumează 8.384.445 lei**,

➤ un număr de **8 titulari de licențe/permise**, care deși sunt înregistrați în evidențele ANAF cu **redevențe miniere datorate (527.142 lei)**, în evidențele ANRM **redevențele miniere datorate de aceștia sunt “0”**.

✍ **S-a remarcat lipsa de reglementare în ceea ce privește modul de stabilire și colectare a redevenței miniere datorată de operatorii economici care îmbuteliază și comercializează apa de izvor sau apa de masă care are originea într-un zăcămint și care provine dintr-o sursă exploatată prin una sau mai multe captări ale unor emergente naturale sau lucrări de foraj, ANRM neocupându-se de gestionarea acesteia, pe motiv că nu este **inclusă ca resursă minerală** în Legea minelor nr. 85/18.03.2003. Din această cauză, acest produs **nu este nici monitorizat de către ANRM, și nici supus plății taxelor și redevențelor** ca orice resursă minerală.**

7. Evaluarea modului de stabilire și colectare a taxei datorată pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale

Considerații generale

Potrivit **art. 44 din Legea minelor nr. 85/2003**, titularii licențelor/permiselor sunt obligați la plata către bugetul de stat a unei **taxe pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare** a resurselor minerale. Verificarea exactității datelor și a informațiilor pe baza cărora se calculează taxa pentru activitatea minieră se face de către ANRM, precum și de către organele fiscale din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

Valoarea taxelor miniere se **reactualizează anual**, la propunerea autorității competente, prin hotărâre a Guvernului, în funcție de **rata inflației**.

Taxa anuală pentru activitatea de explorare se dublează după **2 ani** și devine de **5 ori** mai mare **după 4 ani**.

Valoarea taxei datorate către bugetul de stat se determină prin înmulțirea **suprafeței perimetrului instituit** prin actul de concesiune/dare în administrare cu **valoarea unitară** specifică pe fiecare tip de activitate.

În perioada **2011-2015**, valoarea unitară a taxei miniere anuale stabilită prin acte normative, pentru activitatea de explorare/exploatare/prospecțiune, exprimată în lei/km², se prezintă astfel:

- lei/km²-

Cadrul legal de modificare a taxei miniere	Perioada	Taxă prospecțiune	Taxă explorare primii 2 ani	Taxă explorare 2 - 4 ani	Taxă explorare după 4 ani	Taxă exploatare
OUG nr. 101/2007	01.01.2011 - 15.07.2013	250	1.000	2.000	5.000	25.000
HG nr. 463/2013	16.07.2013- 24.05.2015	320	1.280	2.560	6.400	32.000
HG nr. 350/2015	25.05.2015- prezent	341	1.367	2.734	6.835	34.180

7.1. Analiza raportării și achitării taxelor miniere

În perioada **2011-2015**, **valoarea totală a taxei pe activități miniere**, datorată de titularii licențelor de explorare/exploatare, precum și de titularii permiselor de prospecțiune/exploatare, a fost de **104.948 mii lei**, iar valoarea taxei miniere virate la bugetul statului, a fost de **90.661 mii lei**, rezultând un grad mediu de încasare de **cca. 86%**.

În cifre absolute, veniturile neîncasate la bugetul de stat, aferente taxei miniere pentru perioada 2011-2015, au fost de **14.287 mii lei**.

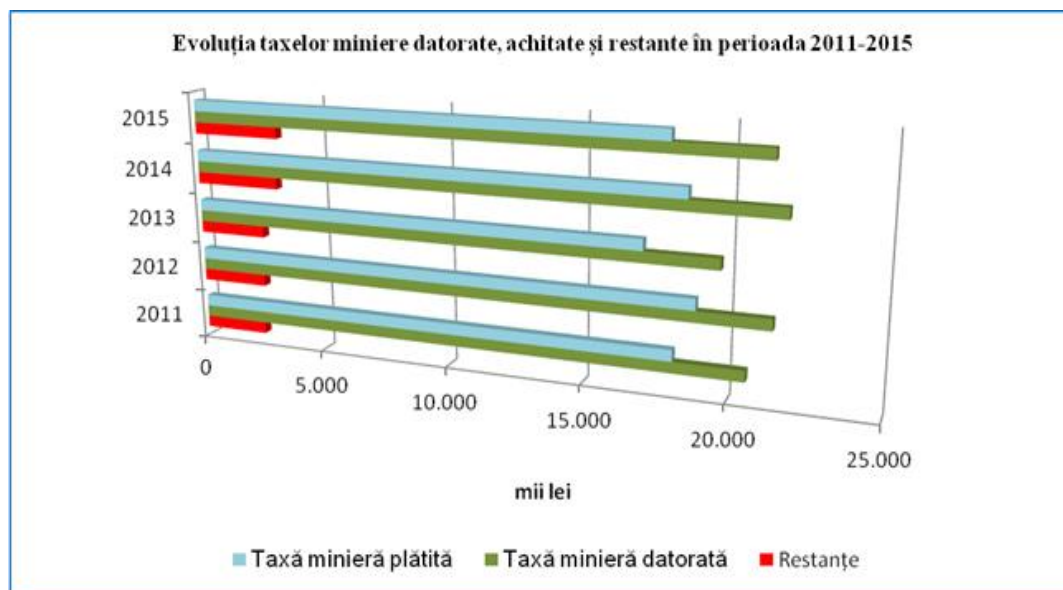
Pe ani, situația taxei miniere datorate și plătite de titularii de licențe/premise, se prezintă astfel:

- mii lei -

Anul	Taxă minieră datorată	Taxă minieră plătită	Diferență	%
1	2	3	4=2-3	5=3/2
2011	20.615	18.142	2.473	88,00
2012	21.454	18.896	2.559	88,07
2013	19.698	17.084	2.614	86,73
2014	21.842	18.570	3.272	85,02
2015	21.339	17.970	3.369	84,21
Total	104.948	90.661	14.287	86,39

Reprezentarea grafică a evoluției pe ani a taxei miniere datorate, achitate și restante în perioada 2011-2015, este redată în figura următoare:

S-au constatat situații (în cazul a 9 titulari de licențe de exploatare), **în care, deși** titularii de licențe au raportat și achitat la bugetul statului redevența minieră datorată pentru activitatea minieră desfășurată în perioada 2011-2015, aceiași titulari **nu au respectat prevederile legale** referitoare la obligativitatea virării la bugetul statului a **taxei miniere** pentru perimetrele concesionate.

ANRM nu și-a îndeplinit atribuțiile în ceea ce privește verificarea datelor pe baza cărora se calculează taxa minieră, a cuantumului sumelor aferente acestei taxe miniere, precum și a respectării termenului de plată, respectiv:

- **în cazul a 14 licențe, pe perioada de la data încheierii licenței de exploatare până la data intrării în vigoare a licenței de exploatare**, respectiv până la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Guvernului de aprobare a acesteia, **deși titularii și-au desfășurat activitatea în baza art. 17 din Legea minelor nr. 85/2003 (executarea activităților miniere de exploatare experimentală, de conservare și întreținere a lucrărilor miniere executate în perimetrul de explorare instituit)**, taxele miniere nu au fost calculate și plătite la nivelul taxelor stabilite pentru activitatea de exploatare (1.121.237 lei), acestea fiind calculate și achitate la nivelul stabilit pentru activitatea de explorare (247.561 lei), **rezultând o diferență neachitată către bugetul de stat de 873.676 lei**.

- **în cazul a 23 de operatori economici**, nu a fost respectat termenul de plată, titularii înregistrând restanțe în ceea ce privește plata taxei miniere la bugetul de stat. Cauza se datorează faptului că, titularii acestor licențe fie au fost radiati de la Registrul Comerțului (9 cazuri), fie se află în procedura de faliment (14 cazuri). În acest sens, ANRM, nu a luat măsuri pentru suspendarea licențelor, pentru sancționarea contravențională a titularilor sau pentru anularea acestor licențe.

S-a constatat faptul că, deși unii titulari de licențe/premise au înregistrat restanțe la plata taxei miniere la bugetul de stat, cu termen de exigibilitate mai mare de 6 luni și în mod repetat, ANRM nu au luat măsuri conform Legii minelor nr. 85/2003, respectiv nu au fost transmise notificări titularilor licențelor/permiselor, titularii licențelor/permiselor nu au

fost sancționați contravențional, iar licențele/permisele respective nu au fost anulate și implicit nu au fost emise Decizii de încetare a concesiunii sau administrării perimetrelor miniere aferente licențelor.

■ Potrivit prevederilor **art. 44 din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, *valoarea taxei pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare se reactualizează anual în funcție de rata inflației, la propunerea autorității competente, prin hotărâre a Guvernului.*

✍ **S-a constatat neactualizarea cu rata inflației, a cuantumului taxelor pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale, taxe ce trebuiau achitate la bugetul de stat** de către titularii licențelor/permiselor miniere ³, respectiv:

ANRM a propus Guvernului României modificarea taxelor pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale, **în anul 2013, cu o întârziere de cca. 5 ani**, an în care, s-a și aprobat modificarea acestora prin Hotărârea de Guvern nr. 463/10.07.2013, în condițiile în care, ultima modificare se realizase în anul 2007, odată cu intrarea în vigoare a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 101/04.10.2007.

Nivelul inflației care trebuia avut în vedere de ANRM, la actualizarea valorii taxelor pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale, publicat de Institutul Național de Statistică pentru perioada **octombrie 2007-decembrie 2012**, a fost de **32%**.

8. Analiza modului de constituire a garanției financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere

Garanția financiară pentru refacerea mediului reprezintă obligația și răspunderea persoanelor care desfășoară activități miniere pe bază de licență ori permis de exploatare pentru asigurarea fondurilor financiare necesare refacerii mediului.

Valoarea garanției financiare pentru refacerea mediului în cazul lucrărilor de prospecțiune trebuie estimată la elaborarea documentației de solicitare a **permisului de prospecțiune** prin întocmirea unui **proiect tehnic de refacere a mediului**.

Garanția financiară anuală pentru refacerea mediului **nu poate fi mai mică** decât valoarea lucrărilor de refacere a mediului aferente anului respectiv.

Prin valoarea sa, garanția financiară pentru refacerea mediului trebuie să asigure, în cazul încetării activității de către titularul licenței și al neexecutării lucrărilor de refacere a mediului, executarea acestor lucrări.

Garanția financiară pentru refacerea mediului se acumulează în cont, **este purtătoare de dobândă la vedere și se restituie concesionarului** numai în măsura în care, acesta și-a îndeplinit obligațiile referitoare la executarea lucrărilor de refacere a mediului aferente perioadei de un an.

■ Conform evidenței contabile, la data de 31.12.2015, titularii de licențe/permise **aveau constituite garanții financiare pentru refacerea mediului** afectat de activitățile miniere, în valoare totală de **72.253.227 lei**, astfel:

1. garanții financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere sub formă de **depozite bancare, în lei**, în valoare de **71.721.555 lei**;

³ aspect constatat în Procesul verbal nr. **S.151 din 31.07.2014**, întocmit de Departamentul IV al Curții de Conturi în anul 2014, la ANRM

2. garanții financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere sub formă de **depozite bancare, în valută (USD)**, în valoare de **90.803 USD (376.624 lei)**;

3. garanții financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere sub formă de **scrisori de garanție bancară**, în valoare de **155.048 lei**.

 Din analiza comparativă a datelor privind garanția pentru refacerea mediului înregistrată în evidența contabilă/extrac contabilă a ANRM, **s-au constatat următoarele inadvertențe:**

- evidența contabilă la nivelul ANRM în ceea ce privește garanția pentru refacerea mediului **este ținută în mod formal, după denumirea societății comerciale/titular al licențelor/permiselor miniere, fără a se preciza numărul, data licenței/permisului și denumirea perimetrului pentru care a fost constituită garanția;**

- **valoarea garanției financiare** pentru refacerea mediului **nu este actualizată** în funcție de planul de refacere a mediului și proiectul tehnic de refacere a mediului, actualizate.

9. Analiza cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale prevăzute în licențele miniere, evidențierea acestora în contabilitate și eficiența utilizării acestora

Una dintre obligațiile titularilor de licență/permis reglementate de **Legea minelor nr. 85/18.03.2003** este cea referitoare la *transferul de tehnologie și perfecționare profesională*, respectiv aceea de a **suporta cheltuielile aferente transferului de tehnologie și perfecționării profesionale, prevăzute în licență, aceste sume fiind virate într-un cont separat al AMRM, deschis în acest scop.**

Fondurile aferente transferului de tehnologie și perfecționării profesionale trebuie gestionate **printr-un cont distinct, deschis la Trezoreria Statului pe seama A.N.R.M., și utilizate, la solicitarea A.N.R.M. și numai cu acordul titularului de licență privind destinația lor**, având drept scop realizarea următoarelor categorii de acțiuni:

- a) *achiziție de echipamente și servicii necesare desfășurării activității proprii;*
- b) *participare la programele de pregătire profesională în domeniile de specialitate (geologie, geofizică, minerit), mediu, legislație, negocieri etc.;*
- c) *schimb de experiență și participare la evenimente organizate de către firme specializate, organisme și organizații internaționale, în scopul promovării imaginii externe a României în domeniul mineritului*
- d) *transfer de know-how.*

 La nivelul ANRM, **nu au fost întreprinse măsuri care să conducă la constituirea și utilizarea fondului aferent transferului de tehnologie în cuantumul prevăzut cu această destinație în licențele miniere**, respectiv, în perioada **2011-2015**, conform actelor de dare în concesiune, ANRM **nu a încasat de la titularii licențelor miniere și nu a înregistrat în evidența contabilă un fond aferent transferului de tehnologie și pregătirii profesionale în valoare estimată de 874.207 Euro și 492.234 USD, fapt ce a condus la neefectuarea de cheltuieli în acest scop, deși la nivelul Agenției s-a constatat necesitatea achiziției de tehnică de calcul, de softuri informatice specializate, precum și necesitatea efectuării de cursuri de pregătire profesională de specialitate,**

✎ S-a constatat faptul că, deși sumele 874.207 Euro și 492.234 USD se cuveneau ANRM, conform licențelor miniere încheiate, ANRM nu a înregistrat sumele respective în evidența contabilă.

10. Evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată, asupra activităților miniere derulate de către operatorii economici

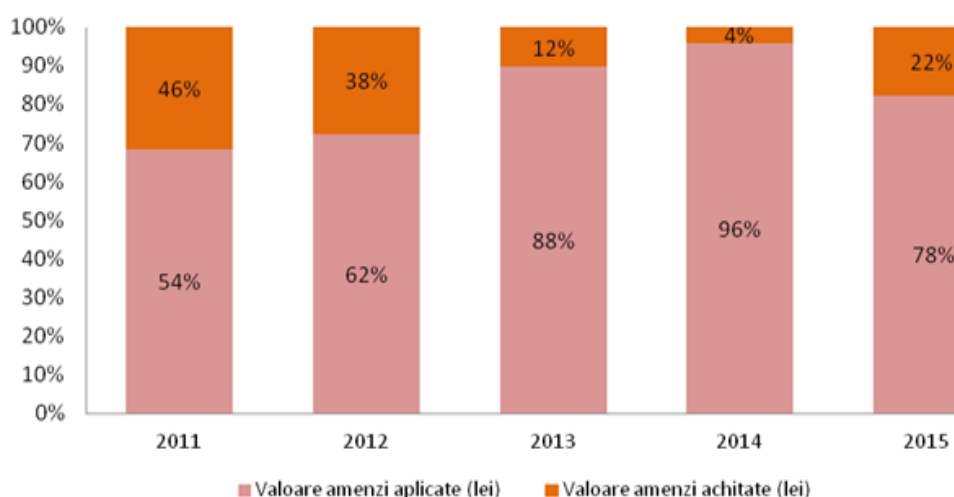
Potrivit prevederilor art. 23 din Regulamentul de organizare și funcționare al ANRM, aprobat prin Ordinul președintelui ANRM nr. 62/30.03.2010, Direcția Generală Inspecție și Supraveghere Teritorială a Activităților Miniere și a Operațiunilor Petroliere răspunde de organizarea și coordonarea activităților de control, precum și de supravegherea respectării de către titularii permiselor, licențelor și acordurilor petroliere a prevederilor legale.

La finele anului 2015, în compartimentele de inspecție teritorială ale ANRM erau încadrați un număr de 21 inspectori.

În perioada 2011-2015, pentru încălcarea dispozițiilor legale în domeniul activității miniere desfășurate de titularii licențelor/permiselor, ori de persoane neautorizate în vederea desfășurării unor astfel de activități, inspectorii ANRM au aplicat amenzi în valoare de 3.218.000 lei, din care 664.000 lei reprezintă amenzi achitate de contravenienți, după cum urmează:

Perioada	Nr. acțiuni de control	Sanțiuni contravenționale aplicate				Stadiul sancțiunilor aplicate			Nr. sesizări organe competente
		Total, din care:	Avertismente	Amenzi	Valoare amenzi aplicate (lei)	Nr. amenzi achitate	Valoare amenzi achitate (lei)	Nr. amenzi contestate	
2011	1392	65	42	23	192.000	15	89.000	5	20
2012	1338	99	48	51	780.000	21	299.000	14	24
2013	1406	114	41	73	1.469.000	12	170.000	25	36
2014	1263	47	23	24	354.000	3	15.000	10	13
2015	1144	51	22	29	423.000	12	91.000	6	17
Total					3.218.000		664.000		

✎ Se constată nivelul redus al valorii amenzilor achitate de către contravenienți în perioada 2011 – 2015, respectiv 664.000 lei, reprezentând cca. 21% din valoarea totală a sancțiunilor aplicate, în valoare de 3.218.000 lei. Grafic, nivelul amenzilor aplicate și achitate fiind reprezentat astfel:

✎ **S-a constatat faptul că, nu în toate cazurile, pentru neachitarea amenzilor aplicate titularilor de licențe/permise care au desfășurat activități miniere cu încălcarea prevederilor legale în vigoare, inspectorii ANRM din cadrul Compartimentelor de Inspecție Teritorială, au comunicat în termenul legal, organelor de specialitate din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală, în a căror rază teritorială își are domiciliul fiscal contravenientul persoană juridică, procesele verbale de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii, în vederea punerii sancțiunii în executare, fiind constatate un număr de 25 procese verbale care nu au fost transmise la ANAF.**

În timpul misiunii de audit, 16 procese verbale au fost transmise la ANAF, iar o parte din amenzi (pentru 3 procese verbale în cuantum de 18.000 lei) au fost achitate.

Efectul netransmiterii *Proceselor-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor* instituțiilor abilitate (ANAF) în vederea punerii în executare a sancțiunilor contravenționale constă, pe de o parte, în **prejudicierea bugetului de stat**, întrucât unele societăți se află în insolvență sau au fost radiate, iar pe de altă parte în **crearea unui avantaj patrimonial operatorilor economici contravenienți**.

■ Potrivit prevederilor **art. 58 din Legea minelor nr.85/18.03.2003**, *limitele valorice ale amenzilor prevăzute la art. 57 din actul normativ trebuie actualizate periodic (anual) în funcție de rata inflației, la propunerea ANRM, prin hotărâre a Guvernului, iar sumele provenite din amenzi se fac venit la bugetul de stat, conform dispozițiilor legale privind regimul juridic al contravențiilor.*

✎ **S-a constatat** faptul că ANRM nu a procedat la inițierea unui act normativ în vederea **indexării anuale cu indicele de inflație a cuantumului amenzilor**, limitele valorice ale sancțiunilor contravenționale aplicate fiind la același nivel încă din anul 2003, respectiv de la data intrării în vigoare a Legii minelor nr 85/18.03.2003, acest fapt având impact în diminuarea veniturilor bugetului de stat.

În perioada 2011-2015, prin neactualizarea cu inicele de inflație a limitelor valorice, în cazul amenzilor aplicate, **nu s-au realizat venituri la bugetul de stat** estimate la suma de **2.101.436 lei**(106.848 lei, în anul 2011, 474.552 lei, în anul 2012, 987.903 lei, în anul 2013, 244.366 lei, în anul 2014, 287.767 lei, în anul 2015).

✎ **Se remarcă faptul că nu în toate cazurile s-a procedat la sancționarea titularilor** concesiunilor miniere care au **desfășurat activități miniere cu nerespectarea prevederilor legale în vigoare, respectiv** pentru situațiile în care nu au fost achitate la termen taxele anuale pentru activitatea minieră, precum și pentru situațiile în care titularii nu au solicitat sistarea activității miniere.

■ Potrivit prevederilor **art. 34 din Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, ANRM **anulează licența/permisul** titularului sancționat contravențional, în termen de 30 de zile de la primirea notificării, când constată că *titularul continuă sistarea lucrărilor pe o perioadă mai mare de 60 de zile fără acordul autorității competente.*

✎ În perioada auditată, **s-au constatat situații (12 cazuri)** în care, **deși titularii de licențe nu au solicitat sistarea activității miniere**, inspectorii din cadrul Compartimentelor de Inspecție Teritorială **nu au întocmit note de constatare** prin care să propună conducerii ANRM **anularea licenței**.

■ Potrivit prevederilor **art. 59** din **Legea minelor nr. 85/18.03.2003**, constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor se fac de către personalul împuternicit al ANRM.

 Auditul a constatat faptul că reprezentanții ANRM nu au aplicat sancțiunile contravenționale prevăzute de Legea minelor nr.85/2003 în toate cazurile în care au fost constatate abateri, respectiv s-au constatat situații în care s-a aplicat o singură sancțiune contravențională, deși în urma controalelor efectuate au fost constatate abateri diferite.

11. Aspecte privind activitatea de închidere a minelor

Activitatea minieră de exploatare a unui zăcămintă **încetează** în cazul în care **resursele minerale exploatabile s-au epuizat, continuarea exploatării a devenit imposibilă datorită unor cauze naturale (inundații, surpări, alunecări de teren sau provocate - focuri endogene, explozii de gaze), ale căror efecte nu pot fi înlăturate prin intervenții tehnice, în condiții economice, sau în cazul în care exploatarea a devenit nerentabilă economic.**

ANRM **avizează** închiderea definitivă sau temporară a activității de exploatare pe baza **planului de încetare a activității**, iar pentru perimetrele concesionate companiilor și societăților naționale miniere închiderea este aprobată în prealabil de ministerul de resort.

Începând cu anul 1998, prin **11 hotărâri ale Guvernului (nr. 816/1998, nr. 17/1999, nr. 720/1999, nr. 493/2000, nr. 602/2001, nr. 899/2002, nr. 926/2003, nr. 1846/2004, nr. 1008/2006, nr. 644/2007 și nr. 997/2010)** a fost aprobată **închiderea definitivă**, conservarea și monitorizarea factorilor de mediu postînchidere a **556 mine**, amplasate pe teritoriul administrativ a **227 comunități locale** din **28 județe**.

În cadrul acestor obiective miniere se regăsesc depozite de deșeuri industriale care intră sub incidența prevederilor legislației în vigoare privind depozitarea și punerea în siguranță a deșeurilor periculoase, respectiv **78 iazuri de decantare** cu un volum total înmagazinat de **341,31 milioane mc** și o suprafață ocupată de **cca 1.770 ha** și **675 halde miniere** cu un volum de **3.101,92 milioane mc** și o suprafață ocupată de **cca 9.260 ha** pentru care trebuie asigurată urmărirea stabilității în timp a depozitelor miniere și efectuarea lucrărilor și activităților minime necesare punerii în siguranță precum și a unui număr de **2.504 lucrări miniere** de legătură cu suprafața (galerii, puțuri, suitori), prin care, se poate pătrunde în subteran într-o atmosferă minieră întreținută artificial.

Obiectivele miniere la care s-a sistat activitatea de extracție a substanțelor minerale utile prezintă un **grad ridicat de risc asociat, datorat golurilor tehnologice subterane care generează acumulări de gaze toxice și potențial exploziv**, fenomene de subsidență, prăbușiri necontrolate a suprafețelor și alunecări masive de teren, destabilizări ale depozitelor de deșeuri periculoase cu urmări catastrofale asupra comunităților adiacente și a mediului înconjurător, cu posibile efecte transfrontaliere.

Pentru coordonarea procesului de închidere a minelor și de ecologizare a zonelor afectate de activitatea minieră de extracție și prelucrare a substanțelor minerale utile, prin **Hotărârea Guvernului nr. 313/04.04.2002**, a fost înființată **SC “Conversmin” SA**, sub autoritatea Ministerului Economiei și Comerțului.

Potrivit art. 53 din Legea minelor nr. 85/2003, responsabilitatea urmăririi obligațiilor rezultate din planul de încetare a activității minei sau a carierei aparține ANRM.

 S-a constatat neurmărirea lucrărilor de închidere a obiectivelor miniere, aprobate la închidere definitivă prin Hotărâre a Guvernului, precum și neemiterea deciziilor de încetare a activităților miniere, astfel:

- ANRM nu a participat și nu a semnat niciun proces verbal de recepție la terminarea lucrărilor de închidere și ecologizare a obiectivelor miniere finalizate, lucrări efectuate de societățile desemnate de SC “Conversmin” SA (societate ce a asigurat managementul investițional privind atribuirea contractelor de achiziție publică) să execute lucrări în cadrul obiectivelor miniere a căror închidere definitivă a fost aprobată prin hotărâre a Guvernului;

- ANRM nu a emis deciziile de încetare a concesiunii miniere, acolo unde era cazul;
- ANRM nu a clarificat situația juridică a licențelor ce au avut ca obiect concesionarea unor perimetre situate în cadrul obiectivelor miniere aprobate la închidere definitivă prin hotărâri de Guvern

■ Potrivit prevederilor art. 7 din Ordinul președintelui ANRM nr. 116/17.09.1998, privind aprobarea Instrucțiunilor tehnice pentru închiderea minelor/carierelor, *pentru executarea lucrărilor prevăzute în planul tehnologic de încetare a activității se elaborează proiecte tehnice specifice, avizate de inspectoratele zonale pentru resurse minerale și aprobate de titular.*

 S-a constatat faptul că societățile desemnate să execute lucrări în cadrul obiectivelor miniere a căror închidere definitivă a fost aprobată prin hotărâre a Guvernului, nu au prezentat spre avizare, compartimentelor de inspecție teritorială din cadrul ANRM, proiectele tehnice în baza cărora s-au executat lucrările de închidere, conservare, ecologizare.

B. Domeniul Petrolier

1. Evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor de petrol

În ceea ce privește *concesionarea resurselor minerale pe baza unei strategii naționale*, în perioada auditată, strategia elaborată în acest domeniu a fost cea aprobată prin **Hotărârea Guvernului nr. 1069/05.09.2007 privind aprobarea Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020**, având ca obiectiv general *satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un preț cât mai scăzut*, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, *în condiții de calitate, siguranță în alimentare*, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

Printr-o Strategie energetică națională bine fundamentată și cu obiective bine conturate se poate asigura, pe de o parte, creșterea siguranței în alimentarea cu resurse energetice și limitarea importului de resurse, iar pe de altă parte, dezvoltarea durabilă a sectorului energetic.

În ultimii ani, în România au existat numeroase încercări de elaborare a unor strategii energetice pe termen lung, însă instabilitatea cadrului politic și lipsa finanțării au condus, nu de puține ori, la nepunerea în practică (parțial sau total) a unor componente ale acestor strategii în contextul socio-economic și politic creat.

În acest context, în domeniul energetic se impune necesitatea unor **inițiative legislative clare și stabile pentru crearea unui cadru legal predictibil în vederea atragerii de investiții în acest domeniu**, în condițiile în care statul nu mai reprezintă principalul investitor în acest sector.

Principalele **obiective strategice** stabilite în vederea realizării obiectivului general sunt următoarele:

- **Siguranța energetică,**
- **Dezvoltarea durabilă,**
- **Competitivitate,**

În acest sens, conform prevederilor **Hotărârii Guvernului nr. 1069/05.09.2007**, în ceea ce privește:

- **Sub-sectorul hidrocarburi** - în domeniul producției, transportului, distribuției și înmagazinării gazelor naturale, țițeiului și produselor petroliere, se impun măsuri privind: *intensificarea cercetării geologice în scopul descoperirii de noi rezerve de țiței și gaze naturale; creșterea capacității de transport pentru gazele extrase din platoul continental al Mării Negre; îmbunătățirea cadrului legislativ prin modificarea și completarea Legii petrolului nr. 238/2004;*

- **Securitatea energetică** - direcții de acțiune constând în *încurajarea investițiilor în vederea descoperirii de noi rezerve de hidrocarburi și creșterea ratei de înlocuire a rezervelor;*

- **Decizii de ordin legislativ și de reglementare** – în sectorul petrolier și al gazelor naturale, care să conducă la o serie de modificări și completări legislative, necesare

armonizării complete cu acquis-ul comunitar din domeniu și să vizeze, în principal, problematici în ceea ce privește legea petrolului, precum și facilitarea accesului la terenurile afectate de activitățile din sectorul petrolier.

Din analiza asigurării implementării *Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020*, la nivelul ANRM s-au constatat următoarele aspecte:

 Neîndeplinirea în totalitate a obiectivelor în domeniul gazelor naturale și al petrolului, prevăzute în cadrul *Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1069/05.09.2007, deși ANRM avea atribuții în acest domeniu, conform actelor normative în baza cărora și-a desfășurat activitatea.

Astfel, deși la nivelul ANRM au fost întreprinse măsuri în domeniul **hidrocarburilor**, în sensul concesionării unui număr de 20 perimetre petroliere noi, acestea erau însă, la 31.12.2015, abia în etapa de explorare, procesul de evaluare și punere în exploatare a unor viitoare zăcăminte de petrol fiind unul care durează o perioadă relativ mare, de peste 5-10 ani, totuși **modificarea cadrului legislativ în domeniul petrolier în ceea ce privește regimul regularizărilor și facilitarea accesului la terenurile afectate de activități petroliere**, deși a reprezentat una din măsurile care se impuneau a fi luate într-un termen scurt, nu a fost realizată.

La nivelul ANRM s-a aflat în pregătire un proiect de modificare a Legii petrolului nr.238/2014, fără însă ca acesta să fie definitivat, rămânând la stadiul de inițiativă.

Nemodificarea cadrului legislativ în domeniul petrolier și al gazelor naturale, în ceea ce privește regimul regularizărilor și facilitarea accesului la terenurile afectate de activități petroliere, a condus la mărirea numărului de litigii în care ANRM a fost chemată în judecată de către titularii de acorduri petroliere.

 Ulterior aprobării *Strategiei energetice a României pentru perioada 2007-2020*, au fost aprobate de Parlamentul României **2 Programe de guvernare**, primul aferent perioadei 2009-2012 (aprobat prin Hotărârea Plenului Parlamentului 39/2009), al doilea aferent perioadei 2013-2016 (aprobat prin Hotărârea Plenului Parlamentului 45/2012).

Prin aceste Programe de guvernare **au fost stabilite direcții de acțiune** în domeniul resurselor minerale, însă **acestea nu au fost dezvoltate în cadrul unei strategii guvernamentale integrate** privind resursele minerale, cu **proiecte bine definite și cu stabilirea unor modalități de sprijin pentru realizarea acestora, cu termene și responsabilități clare pentru factorii responsabili**.

Efectul neelaborării unei strategii naționale în domeniul resurselor minerale a condus la **concesionarea resurselor minerale fără a exista asigurarea că acestea au fost orientate spre necesitățile reale țării, datorită lipsei unei viziuni de dezvoltare la nivel național care să fie cuprinse într-o strategie a resurselor minerale pe termen mediu și lung**.

Potențialul resurselor de petrol din Marea Neagră a continuat să creeze oportunități importante, însă lipsa unei strategii bine definite și a unor obiective clare pentru gestionarea acestora poate conduce la o altă **oportunitate neexploatăată corespunzător**.

Gestionarea resurselor minerale și concesionarea acestora nu oferă garanția implementării în totalitate a programelor de guvernare din perioada 2011-2015.

2. Evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică

Agencia Națională pentru Resurse Minerale are ca atribuții principale detaliate în atribuții specifice la nivelul cadrului legislativ aprobat pentru domeniul petrolier, respectiv **Legea petrolului nr. 238/2004** și **Hotărârea Guvernului nr. 2.075/2004**.

Organizarea, gestionarea și valorificarea de către ANRM a Fondului geologic național (FGN) și a Fondului național de resurse/rezerve de petrol (F.N.R/R)

Fondul geologic național (F.G.N.), conform prevederilor **Legii petrolului nr. 238/07.06.2004**, reprezintă totalitatea datelor privind **resursele și rezervele minerale**, obținute din activități miniere și petroliere, indiferent de natura suportului de stocare.

În cadrul acestuia se regăsește **fondul național de resurse geologice/rezerve de petrol (F.N.R./R.P.)** care reprezintă **totalitatea resurselor/rezervelor evidențiate și înregistrate de către ANRM** pentru fiecare tip de resursă de petrol a țării, determinate conform reglementărilor specifice.

🔗 **La nivelul ANRM, în perioada 2011-2015, s-a constatat neactualizarea evidenței fondului național de resurse/rezerve de petrol, respectiv entitatea nu a luat măsurile corespunzătoare pentru organizarea, păstrarea și protecția tuturor datelor care constituie Fondul național geologic**, majoritatea acestor documente aflându-se în custodia unor operatori economici, fie sunt depozitate în spații improprii păstrării unor astfel de documente, astfel că documentele au fost afectate de inundații.

🔗 **În perioada auditată, în ceea ce privește evidențierea și înregistrarea fiecărui tip de resursă de petrol, s-a constatat faptul că, la nivelul ANRM:**

- **nu este organizată o evidență a resurselor și rezervelor de petrol**, respectiv nu a fost organizată evidența resurselor și rezervelor de petrol aferentă zăcămintelor petroliere pentru care s-a renunțat la derularea de operațiuni petroliere în cazurile în care au fost reziliate acordurile petroliere sau acestea au încetat;

- **nu au fost înregistrate și actualizate resursele și rezervele de petrol dovedite, de către ANRM.**

În accepțiunea **Ordinului președintelui ANRM 101/08.12.1997**, **resursele/rezervele de petrol au fost clasificate și definite astfel:**

- **resursă geologică** - *reprezintă totalitatea cantităților sau volumelor de petrol din acumulările naturale descoperite și nedescoperite, prognozate pe structuri neevidențiate, presupuse pe baza unor considerente geo-statistice, ce ar putea fi descoperite în cadrul unităților structurale majore;*

- **rezerva de petrol** - *reprezintă partea din resursa geologică care se consideră că poate fi recuperată în condițiile tehnice de extracție existente sau proiectate și economice specificate. După gradul de cunoaștere realizat, rezervele se clasifică în categoriile: dovedite, probabile și posibile;*

- **rezerva dovedită** - *se clasifică rezervele zăcămintelor aflate în curs de exploatare, cât și cele al căror stadiu de investigare permite proiectarea exploatării;*

- **rezervă probabilă** - rezervele al căror grad de cunoaștere nu întrunește condițiile de clasificare dovedite, dar care se apreciază că se vor putea recupera în viitor din resursele geologice, în condițiile tehnice cunoscute și economice estimate;

- **rezervă posibilă** - rezervele considerate că se vor putea extrage din resurse geologice evaluate pe structuri cunoscute pe baza datelor geologice și ingineresti, obținute prin lucrări de cercetare geologică în zona sau pe zăcămintele adiacente.

Astfel, pe baza confirmărilor de resurse și rezerve aprobate de ANRM și a evidenței proprii privind cantitățile de petrol extrase, **titularii de acorduri petroliere** au prezentat anual situații privind mișcarea resurselor/rezervelor de petrol.

✍ **Neîndeplinirea atribuțiilor** cu privire la evidența mișcării resurselor și rezervelor de petrol de către ANRM a condus, în mod implicit, la **aprobarea programelor de exploatare anuale prezentate de titularii de acorduri petroliere, pentru perimetre care nu au avut confirmate rezerve dovedite de petrol.**

Mai mult decât atât, la nivelul ANRM au fost constatate cazuri, în care, **titulari de acorduri petroliere au continuat să extragă anual cantități importante de resurse, fără ca ANRM să fi emis avize de confirmare resurse/rezerve, deși rezerva dovedită pe anumite zăcămintele petroliere era epuizată** (fiind extrasă întreaga cantitate de substanță confirmată de ANRM), astfel:

- **țiței** din perimetrele: Sinoe, Bocsani – Comisani, Colibași, Chilii Est, Bodrog, Băbeni;
- **gaze naturale** din perimetrele Mamu, Mitrofani, Babeni- Tatarani, Vultureanca, Colibași, Buciumeni, Burcioaia, Lebada Est, Varias Est, Finta-Gheboiaia, Garbovi Iclanzel Vaideiu;
- **condensat** din perimetrele Mamu, Burcioaia, Lebada Est, Salonta;
- **condensat și țiței** din perimetrele Bustuchin, Totea Vladimir, Stoenița.

Efectul neorganizării evidenței centralizate la nivelul ANRM a resurselor/rezervelor de petrol a dat posibilitatea unor **titulari de acorduri petroliere să extragă anual cantități importante de resurse, fără ca ANRM să fi emis avize de confirmare resurse/rezerve, deși rezerva dovedită de petrol pe anumite zăcămintele petroliere era epuizată** (fiind extrasă întreaga cantitate de substanță confirmată de ANRM).

În concluzie, la nivelul ANRM, prin neevidențierea resurselor/rezervelor de petrol la nivel centralizat, mișcarea acestora nu a fost urmărită în timp real, ci pe baza datelor conținute de raportările anuale ale titularilor de acorduri petroliere. Astfel că entitatea nu deține, în toate cazurile, date actualizate, cu privire la cantitatea de resurse/rezerve de petrol aflată în subsolul țării.

✍ **ANRM nu a efectuat evaluarea resurselor minerale ale țării, evidențiate în inventarul bunurilor din domeniul public al statului, aflate în administrarea autorității, astfel că bunurile de natura resurselor de petrol au fost înregistrate la 31.12.2015, cu valoare de inventar “zero”.**

La nivelul anului 2015, **bunurile reprezentate de resursele de petrol ale țării**, evidențiate în cadrul a **496 zăcăminte petroliere** (gaze naturale și țiței), **au fost înregistrate individual cu o valoare de inventar “zero”**.

Totodată, **au fost identificate și alte bunuri înregistrate la valori de inventar modice, cuprinse între 1-9 lei**, fără ca valoarea acestora să fie actualizată la 31.12.2015, acestea au fost reprezentate de echipamente și dotări anexe, aferente Sistemului național de transport al țițeiului, gazolinei, condensatului și etanului, concesionate de ANRM către SC "Conpet" - S.A. Ploiești.

 Din verificarea concordanței între zăcămintele de resurse minerale înscrise în inventarul bunurilor din domeniul public al statului cu evidența zăcămintelor pentru care au fost confirmate resurse/rezerve minerale de către ANRM, s-a constatat existența unor diferențe, în sensul că în inventarul bunurilor din domeniul public nu au fost incluse toate zăcămintele confirmate, existând zăcăminte care nu au fost inventariate.

Mai mult decât atât, conform datelor prezentate în inventarul bunurilor din domeniul public al statului, cel mai recent zăcământ de resurse minerale înscris în inventar, datează din anul 1999, deși în perioada auditată 2011-2015 au fost confirmate resurse minerale descoperite la nivelul unor zăcăminte noi, respectiv: **Poduri, Delta, Rădinești, Leiculești, Torcești, Caragele, Cojocna, Iceland, Mecea.**

Efectul neactualizării inventarului bunurilor din domeniul public, astfel încât **toate zăcămintele pentru care au fost confirmate resurse/rezerve minerale să fie incluse în lista bunurilor din domeniul public al statului**, constă în subevaluarea patrimoniului public al statului aflat în administrarea ANRM.

Organizarea, gestionarea și valorificarea de către ANRM a Cărții petroliere

Conform **art. 2 din Legea petrolului nr. 238/07.06.2004**, Cartea petrolieră este **instrumentul de evidență care cuprinde toate datele privind regimul juridic al suprafețelor aferente perimetrului dezvoltare și exploatare, proprietatea, situația topografică a lucrărilor aferente operațiunilor petroliere, a resurselor/rezervelor de petrol și de producție, precum și datele referitoare la delimitarea perimetrelor și operațiunile petroliere efectuate în fazele de prospecțiune și explorare.**

Atribuțiile ANRM în elaborarea și gestionarea Cărților petroliere au fost prezentate atât în **Legea petrolului nr. 238/07.06.2004**, cât și în **Normele metodologice pentru aplicarea Legii petrolului nr. 238/07.06.2004, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 2075/24.11.2004.**

 S-a constatat faptul că, ANRM nu a elaborat Cartea petrolieră aferentă perimetrelor care formează obiectul acordurilor petroliere încheiate, deși instituția avea atribuții în acest sens.

Totodată, ANRM nu deține, în toate cazurile, informații cu privire la regimul juridic a acestor terenuri în cadrul cărora se desfășoară operațiuni de exploatare petrolieră pe o perioadă îndelungată de 30-40 ani.

Efectul neîntocmirii Cărților petroliere pentru perimetrele în care au fost concesionate operațiunile petroliere este reprezentat de **riscul luării unor decizii eronate cu privire la concesionarea viitoare a unor perimetre petroliere și declanșarea de litigii ulterioare datorate necunoașterii exacte a situației juridice a terenurilor unde au fost derulate operațiuni petroliere în perioadele anterioare.**

3. Analiza modului de realizare a operațiunilor petroliere în perioada auditată

3.1. Contextul general privind concesionarea operațiunilor petroliere

Resursele de petrol situate în subsolul țării și al platoului continental românesc al Mării Negre, delimitat conform principiilor dreptului internațional și convențiilor internaționale la care România este parte, **fac obiectul exclusiv al proprietății publice și aparțin statului Român.**

Petrolul este reprezentat de substanțele minerale combustibile constituite din amestecuri de hidrocarburi naturale, acumulate în scoarța terestră și care, în condiții de suprafață, **se prezintă** în stare gazoasă, **sub formă de gaze naturale**, sau lichidă, **sub formă de țiței și condensat.**

În perioada auditată 2011-2015, **valorificarea resurselor de petrol s-a realizat prin concesiune, în baza acordurilor petroliere** încheiate în urma unor oferte publice, între agenții economici câștigători și Agenția Națională pentru Resurse Minerale, acorduri care au intrat în vigoare după aprobarea acestora, prin Hotărâri ale Guvernului.

Concesionarea resurselor de petrol ale țării a fost reglementată la nivel național în ceea ce privește:

- a) transmiterea dreptului și obligației de a efectua, pe risc și cheltuială proprie a operațiunilor petroliere, în schimbul unei redevențe;
- b) dreptul de a utiliza bunurile aflate în proprietatea publică, necesare realizării operațiunilor petroliere, în schimbul unei redevențe;

Tipurile de activități reglementate în domeniul valorificării resurselor de petrol sunt:

- **prospecțiunea** - activitate derulată pe bază de permise de prospecțiune neexclusive, emise pentru perioade de maxim 3 ani;
- **explorare** - activitate constând în ansamblul de **studii și operațiuni care se realizează pentru cunoașterea condițiilor geologice de acumulare a petrolului**, respectiv de identificare a zăcămintelor, evaluarea cantitativă și calitativă a acestora, precum și determinarea condițiilor tehnice și economice de valorificare;
- **dezvoltare** - activitate constând în **ansamblul lucrărilor care constau în realizarea sondelor de exploatare**, construirea, montarea, reabilitarea și modernizarea instalațiilor specifice, conductelor colectoare, conductelor magistrale, echipamentelor și a altor utilități necesare extracției, tratării, stocării, transportului și tranzitului petrolului;
- **exploatare** - activitate constând în **ansamblul de lucrări efectuate la și de la suprafață pentru extragerea petrolului, colectarea, tratarea, transportul, precum și tranzitul acestuia prin conductele magistrale**, în vederea realizării unor scopuri economice prin folosirea și punerea în valoare a acestuia;
- **transportul** - **ansamblul activităților pentru operarea conductelor magistrale** sau a unor porțiuni din acestea, precum și **preluarea, manipularea, dispecerizarea, depozitarea, selecționarea, transmisia și livrarea petrolului la consumatori finali, la distribuitori, la export sau în tranzit;**
- **operarea terminalelor petroliere** - ansamblul activităților pentru recepționarea, stocarea și transferul la facilitățile portuare prin care se face **importul, respectiv exportul petrolului și al produselor petroliere;**
- **înmagazinarea subterană** - ansamblul de operațiuni petroliere executate la și de la suprafață pentru introducerea, stocarea în depozite subterane, precum și scoaterea petrolului din acestea, în vederea valorificării.

3.2. Analiza permiselor de prospecțiune aflate în derulare

Lucrările de prospectare care pot fi executate de beneficiarii permisului de prospecțiune, conform **art. 58 din Legea petrolului nr. 238/2004** sunt: studii de evaluare și interpretare a

informațiilor preexistente și lucrări de cartare geologică, de geochimie, magnetometrie, radiometrie, electrometrie, gravimetrie, seismometrie, teledetecție, foraje, determinări de laborator și alte lucrări pentru stabilirea potențialului petroligen al perimetrului de prospecțiune.

✎ În perioada 2011-2015, s-au aflat în derulare, lucrări de prospectare efectuate în baza a **45 permise de prospecțiune** acordate de ANRM unui număr de **11 companii din domeniul petrolier**, în cadrul a **23 perimetre petroliere**.

3.3. Analiza acordurilor petroliere aflate în derulare în perioada auditată

În perioada auditată, în vederea concesionării operațiunilor petroliere în ceea ce privește explorarea, dezvoltarea și exploatarea petrolului, ANRM avea în derulare:

- **57 acorduri petroliere de explorare, dezvoltare și exploatare;**
- **acorduri petroliere de dezvoltare – exploatare și exploatare pentru 499 perimetre** (zăcămintele comerciale), astfel:
  - **SC OMV Petrom SA – 274 perimetre** (zăcămintele comerciale);
  - **SNGN Romgaz SA – 142 perimetre** (zăcămintele comerciale);
  - **SC Amromco Energy – 35 perimetre** (zăcămintele comerciale);
  - **Alți titulari – 48 perimetre** (zăcămintele comerciale).

Explorarea resurselor de petrol aflate în subsolul țării necesită un efort investițional ridicat din partea operatorilor economici și totodată o posibilitate relativ redusă de recuperare a investițiilor prin exploatare.

✎ Cu toate acestea, la finalul perioadei auditate, la nivelul ANRM existau **57 perimetre concesionate în vederea efectuării de operațiuni petroliere de explorare**, suprafața acestora fiind de 98.632,81 km², din care: **7 perimetre aflate în Marea Neagră** (perimetre offshore) în suprafață de 17.141,46 km² și **50 perimetre aflate pe uscat** (perimetre onshore) în suprafață de 81.491,35 km² (aproximativ **34 % din suprafața țării**).

Aceste perimetre au fost oferite pentru concesionarea efectuării de operațiuni petroliere, în cadrul a 10 runde de licitații publice către companii străine sau autohtone. Ulterior încheierii Acordurilor petroliere între ANRM și operatorul economic desemnat câștigător precum și după aprobarea acestui act prin Hotărâre a Guvernului, operatorii realizează o serie de studii și lucrări geologice, investigații și foraje în scopul de a descoperii noi zăcămintele de petrol.

✎ Se remarcă faptul că, costul lucrărilor de explorare, suportat integral de operatorii economici concesionari a fost semnificativ, **nivelul investițiilor realizate** situându-se la aproximativ **3,2 miliarde USD**, majoritatea acestor lucrări fiind suportate de companii străine.

Rezultatul acestor investiții a constat în: descoperirea unor noi structuri pe care au fost evidențiate acumulări de țiței și de gaze naturale pentru care **ANRM a confirmat rezerve de țiței și condensat, precum și gaze naturale**.

3.3.1. Aspecte privind derularea Acordurilor petroliere și evaluarea gradului de realizare de către titulari, a lucrărilor din programul minimal de lucrări/ program suplimentar stabilit prin acordul petrolier.

Prin acordurile petroliere încheiate de ANRM cu titularii de acorduri sunt prevăzute **programe minime de lucrări** (lucrări de explorare – prospecțiuni, săparea de sonde, etc.) pe care aceștia au obligația de a le efectua într-o perioadă de timp de 2- 5 ani.

 Din analiza modului în care titularii acordurilor petroliere au realizat programele minime de lucrări s-a constatat:

 modificarea succesivă a programului minimal de lucrări în perioada de explorare astfel încât realizarea efectivă a acestuia s-a efectuat în condiții diferite de cele aprobate în cadrul acordului petrolier aprobat inițial.

Programul minim de lucrări, prezentat la negocierea acordului petrolier și pentru care a fost acordat un punctaj, pe baza căruia a fost declarat câștigător titularul, a fost modificat ulterior în ceea ce privește: **durata de realizare, cantitatea lucrărilor stabilite prin programul minim sau valoarea lucrărilor programului minim.**

În cazul a 5 perimetre (IX București, VI Târgoviște, X Craiova, VI 1 Moinești și E III Brodina), **programul minim de lucrări de explorare a fost modificat sau prelungit de mai multe ori pe parcursul acordului petrolier**, ajungându-se în situația în care, pentru acorduri petroliere încheiate în anul 1997, nu s-a finalizat etapa de explorare nici în anul 2015.

 Din punct de vedere al urmăririi modului în care titularii de acorduri petroliere și-au îndeplinit obligațiile asumate, s-a constatat faptul că **ANRM nu a urmărit realizarea lucrărilor prevăzute în acordurile petroliere, nu a dispus măsuri privind rezilierea concesiunilor și nu a dispus recuperarea contravalorii lucrărilor stabilite prin Programele minime de lucrări ce nu au fost realizate în cadrul termenului de efectuare a fazelor de explorare, astfel:**

Prin Acordul de concesiune pentru explorare, dezvoltare și exploatare petrolieră pentru perimetrul **Moinești** (aprobat prin **Hotărârea Guvernului nr. 1417/02.09.2004**), s-a stabilit ca obligație a titularului efectuarea unui program de lucrări (lucrări geologice, geofizice și lucrări de investiții) pe o perioadă de 5 ani, împărțită în 2 faze (faza I – 3 ani cu lucrări în valoare de 2.600.000 dolari SUA și faza II – 2 ani cu lucrări în valoare de 2.600.000 dolari SUA).

Operațiunile petroliere prevăzute a fi realizate pentru faza I, trebuiau finalizate conform pct. 4.1.2 din acordul de concesiune la data de 13.09.2007, iar cele pentru faza II la data de 13.09.2009.

 S-a constatat faptul că, ANRM a aprobat modificarea duratei Programului minim de lucrări prin extinderea duratei fazei I, în condițiile în care lucrările aferente acestei faze nu au fost realizate la termenul stabilit, respectiv până cel târziu la 13.09.2007.

Solicitarea unei extinderi a duratei Programului minim de lucrări, potrivit **art. 4.1.2.din Acordul de concesiune**, putea fi efectuată numai în condițiile în care, titularul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute în Acord, **condiție care în acest caz, nu a fost îndeplinită.**

Faptul că titularul Acordului de concesiune nu și-a îndeplinit la termen obligațiile asumate prin Acord reiese din documentele prezentate de ANRM în care s-au menționat lucrările obligatorii rămase de executat (*redeschiderea și retestarea unei sonde vechi și săparea unei sonde de explorare de 2.500 m*).

În fapt, ANRM a rămas în pasivitate și nu a procedat la luarea măsurilor legale urmare a nerealizării de către titular a volumului minim de lucrări pentru o perioadă dată și expirată (faza I), respectiv nu a luat măsuri pentru rezilierea concesiunii, și nici nu a solicitat plata contravalorii lucrărilor neefectuate, în baza prevederilor acordului petrolier.

Această stare de pasivitate vizavi de urmărirea derulării acordurilor petroliere persistă de mulți ani la ANRM.

Curtea de Conturi a constatat, în urma misiunii de audit derulate în anul 2011 (pentru perioada 2006-2010), cazuri de lucrări neefectuate la termen (aferente Programelor minime de

lucrări obligatorii) de către titularii acordurilor petroliere în perimetrele Focșani, Banat Est, Satu Mare, Arșița, Pâncota și Făurești, pentru înlăturarea cărora, a dispus conducerii ANRM măsuri de identificare a lucrărilor nerealizate la termen, **de stabilire, recuperare a prejudiciului produs și de virare la bugetul de stat a sumelor stabilite.**

Valoarea lucrărilor nerealizate la termen de către titularii de acorduri petroliere a căror contravaloare trebuia solicitată de ANRM și virată la bugetul de stat **a fost estimată de echipa de audit la suma de 12.320.000 USD.**

Asupra măsurilor dispuse de Curtea de Conturi s-a pronunțat atât Curtea de Apel București prin Sentința civilă nr. 6717/26.11.2012, cât și Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia 972/04.03.2015, în sensul menținerii acestora ca fiind corecte.

Cu toate acestea, **conducerea ANRM a rămas în pasivitate**, ignorând și hotărârile instanței de judecată. Astfel, în urma verificărilor efectuate în luna septembrie 2015 asupra modului de ducere la îndeplinire a măsurii dispuse de Curtea de Conturi, s-a constatat faptul că, ANRM a acționat formal, dispunând măsuri ce **nu au condus la o analiză eficientă a modului în care au fost efectuate programele de lucrări obligatorii de către titularii de acorduri petroliere, și ceea ce este și mai grav este faptul că nu au fost luate măsuri pentru recuperarea sumei estimate la 12.320.000 USD și virarea acesteia la bugetul de stat.**

În urma evaluării comparative a clauzelor acordurilor petroliere aflate în derulare în perioada auditată, a fost constatată **existența unor clauze contractuale care nu se regăsesc prevăzute în toate acordurile încheiate**, astfel:

- au fost constatate acorduri petroliere în care **nu au fost incluse prevederi cu privire la obligativitatea titularilor pentru constituirea de garanții pentru valoarea lucrărilor de efectuat, prevăzute în programul minimal și programul suplimentar de lucrări agreat cu ANRM;**

- au fost constatate cazuri în care, **nu au fost solicitate scrisori de garanție bancară de la titularii de acorduri petroliere, ANRM renunțând astfel la una dintre măsurile asiguratorii cu privire la executarea lucrărilor obligatorii a fi efectuate în etapa de explorare.**

Astfel, conducerea ANRM **a renunțat la constituirea unui instrument** prin care s-ar fi diminuat riscul în cazul în care titularii nu își îndeplinesc obligațiile de efectuare a lucrărilor de explorare. În asemenea situații, titularul este obligat să vireze la bugetul de stat valoarea integrală a lucrărilor neefectuate, iar în cazul existenței unei scrisori de garanție valide, ANRM poate proceda la executarea cu celeritate a acesteia.

În concluzie, la nivelul acordurilor petroliere aflate în derulare în perioada 2011-2015, **nu au fost negociate și aprobate clauze contractuale în mod unitar, în ceea ce privește constituirea de garanții** cu privire la valoarea programelor minime obligatorii de efectuat de către titular.

3.3.2. Transferul drepturilor dobândite și a obligațiilor asumate prin acordul petrolier

Potrivit prevederilor **art. 34 din Legea petrolului nr. 238/07.06.2004**, **titularul poate transfera, total sau parțial**, uneia sau mai multor persoane juridice **drepturile dobândite și obligațiile asumate prin acordul petrolier**, numai cu aprobarea prealabilă scrisă a ANRM.

Aprobarea transferului drepturilor dobândite și al obligațiilor asumate se face în condițiile în care, **persoana juridică**, care preia drepturile și obligațiile acordului petrolier, **dovedește că are capacitatea tehnică și financiară necesară efectuării operațiunilor petroliere** în condițiile stabilite prin acord.

✎ **S-a remarcat** faptul că, pentru un număr de **16 perimetre de exploatare și 9 perimetre de explorare**, în perioada 2011-2015, concesiunea operațiunilor petroliere a fost transferată către alți titulari decât cei care au încheiat inițial acordurile petroliere.

Au fost constatate cazuri în care, deși titularul inițial nu a respectat obligațiile și termenele prevăzute în acordul petrolier (perimetrul EV-1 Moinești), totuși ANRM a aprobat transferul, în baza declarației noului titular de preluare a acestor obligații neefectuate.

Astfel, aprobarea transferurilor de acorduri petroliere, chiar și la nivelul unui transfer parțial al perimetrelor, a avut ca **efect prelungirea duratelor de realizare a lucrărilor obligatorii** din fazele de explorare, cu consecințe în ceea ce privește **diminuarea eficacității concesiunii activităților petroliere, obiectivul concesiunii nefiind atins conform termenelor prestabilite**.

3.3.3. Încetarea acordurilor petroliere

În perioada auditată, încetarea acordurilor petroliere a fost realizată la inițiativa titularilor **prin renunțare** la acestea. Astfel **au fost emise 11 decizii ale președintelui ANRM de încetare a concesiunii** activităților petroliere, în unele cazuri titularii au virat la bugetul de stat contravaloarea lucrărilor neefectuate în sumă totală de 12.225.720 Euro și 240.000 Usd.

✎ **Au fost constatate cazuri** de solicitări de renunțare la acorduri petroliere prin renunțarea de către titularii de acorduri petroliere, **fără a fi realizate programele minime de lucrări prevăzute în acordurile petroliere**, și fără să fie virată la bugetul statului contravaloarea acestor lucrări.

Astfel, în cadrul perimetrelor **Adamclisi, Vama Veche și Costinești**, titularul acordului petrolier, Chevron Romania Holdings B.V a notificat ANRM în anul 2015 cu privire la renunțarea la acordurile petroliere încheiate în anul 2012, **fără a fi de acord cu virarea la bugetul statului a sumelor aferente lucrărilor neefectuate**.

ANRM a procedat la verificarea documentelor prezentate de titular în executarea acordurilor petroliere constatând că acesta nu și-a îndeplinit obligațiile contractuale în sensul efectuării lucrărilor prevăzute în programul minim de explorare.

3.4. Aspecte privind activitățile de transport al țițeiului și gazelor naturale

Activitatea de transport desemnează ansamblul activităților pentru operarea conductelor magistrale sau a unor porțiuni din acestea, precum și preluarea, manipularea, dispecerizarea, depozitarea, selecționarea, transmisia și livrarea petrolului la consumatori finali, la distribuitori, la export sau în tranzit.

În perioada auditată, activitățile de transport al țițeiului și gazelor naturale au fost derulate în baza a 2 acorduri petroliere, astfel:

➤ **Acordului petrolier de concesiune a activității de exploatare a Sistemului național de transport al țițeiului, gazolinei, condensatului și etanului, inclusiv a conductelor magistrale și a instalațiilor, echipamentelor și dotărilor anexe, aferente sistemului, încheiat între ANRM și Societatea Comercială "Conpet" - S.A. Ploiești, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 793/25.07.2002.**

Sistemul Național de Transport al petrolului (S.N.T.) reprezintă ansamblul conductelor magistrale interconectate, care asigură **colectarea petrolului extras din perimetrele de exploatare** sau a celui **provenit din import și dirijarea lui de la punctele la care este predat** de către producători/importatori la unitățile de prelucrare.

S.N.T. are în prezent o lungime de aproximativ **3.800 km** și o capacitatea de transport a sistemului de aproximativ 27,5 milioane tone/an.

➤ **Acordului petrolier de concesiune a conductelor magistrale, instalațiilor, echipamentelor și dotărilor aferente Sistemului național de transport al gazelor naturale și a activității de operare a Sistemului național de transport al gazelor naturale, încheiat între ANRM și Societatea Națională de Transport Gaze Naturale "Transgaz" - S.A. Mediaș, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 793/25.07.2002.**

Principalele componente ale Sistemului Național de Transport gaze naturale sunt:

- **13.112 km conducte magistrale de transport** și racorduri de alimentare gaze naturale, din care: 553 km - conducte pentru transportul internațional al gazelor naturale;
- **1.119 stații de reglare măsurare** gaze naturale;
- **6 stații de măsurare** a gazelor naturale pentru transportul internațional;
- **3 stații de măsurare** a gazelor naturale din import (Isaccea, Medieșu Aurit, Csanadpalota);
- **5 stații de comprimare** gaze naturale cu o putere cumulată de 32 MW (SCG);
- **1.007 stații de protecție catodică (SPC);**
- **48 stații de comandă** vane și/sau noduri tehnologice.

✎ În perioada 2011-2015, cantitatea de produse petroliere transportate prin conducte a **avut o evoluție oscilantă**, respectiv în ceea ce privește transportul țițeiului s-a înregistrat o **creștere în anul 2015 cu 15,15% față de anul 2011**, iar în ceea ce privește transportul gazelor naturale s-a înregistrat o **diminuare a cantităților transportate cu 4,1% în aceeași perioadă, astfel:**

Titular acord petrolier transport	Tip transport	Cantitate transportată				
		2011	2012	2013	2014	2015
SNTGN TRANSGAZ SA	Transport intern gaze naturale (mii m.c.)	12.820.532	12.273.576	11.258.941	11.883.713	12.294.693
SC CONPET SA	Țiței - Subsistem Țară + Import (tone)	5.107.364	4.874.328	4.794.470	5.514.364	5.881.031

3.5. Aspecte privind activitățile derulate prin terminale petroliere

În ceea ce privește operarea terminalelor petroliere, în perioada auditată, **activitățile de operare a terminalelor petroliere au fost derulate în baza Acordului petrolier de concesiune a activității de exploatare a rezervoarelor, conductelor de transport al țițeiului și**

produselor petroliere, a instalațiilor de pompare și a celorlalte instalații și echipamente aferente acestora, încheiat între ANRM și **Societatea Comercială "Oil Terminal" - S.A. Constanța**, aprobat prin **Hotărârea Guvernului nr. 886/16.08.2002**.

✎ În perioada 2011-2015, cantitatea de produse petroliere rulată prin rezervoarele aflate în domeniul public al statului și în administrarea SC Oil Terminal SA Constanța a avut o evoluție oscilantă, respectiv a înregistrat o **diminuare cu 22% în anul 2012 (1.523.781 tone) față de anul 2011 (1.962.020 tone)**, iar ulterior, a **înregistrat o creștere cu 71% până în anul 2015 (2.607.911 tone)**.

3.6. Aspecte privind activitățile de înmagazinare gaze naturale

Activitatea de înmagazinare reprezintă ansamblul de operațiuni petroliere executate la și de la suprafață pentru introducerea, stocarea în depozite subterane, precum și scoaterea petrolului din acestea, în vederea valorificării.

În perioada auditată, activitățile de înmagazinare a gazelor naturale au fost derulate în baza a 2 acorduri petroliere, astfel:

➤ **Acordul petrolier de concesiune** a depozitelor de înmagazinare subterană a gazelor naturale în perimetrele: Urziceni, Simnic-Ghercești-Cârcea-Malu Mare, Bălăceanca, Sărmășel, Bilciurești și Cetatea de Baltă, **încheiat între ANRM și Societatea Națională de Gaze Naturale "Romgaz" - S.A**, aprobat prin **Hotărârea Guvernului nr. 1050/05.09.2007**.

Capacitatea totală de înmagazinare a celor **6 depozite** subterane de înmagazinare concesionate de SNGN Romgaz SA este de aproximativ **2,77 miliarde metri cubi**.

➤ **Acordul petrolier de concesiune** a depozitului de înmagazinare subterană a gazelor naturale în perimetrul **Târgu Mureș Sm IV + Va, județul Mureș**, **încheiat între ANRM și Societatea Comercială "DEPOMUREȘ" - S.A**, aprobat prin **Hotărârea Guvernului nr. 289/12.03.2008**.

Capacitatea totală de înmagazinare a depozitului subteran de înmagazinare **Târgu Mureș**, concesionat de Depomureș SA, este de aproximativ **300 milioane metri cubi**.

✎ În perioada 2011-2015, cantitatea de gaze naturale injectată în depozitele de înmagazinare a avut o evoluție descrescătoare, respectiv a înregistrat o **diminuare cu 18% în anul 2015 (1.948.498 mii m.c.) față de anul 2011 (2.377.186 mii m.c.)**, la fel ca și cantitatea de gaze naturale extrasă din depozitele de înmagazinare, care a înregistrat o **diminuare cu 9,3 % în aceeași perioadă**.

4. Evaluarea modului de realizare a concesiunii operațiunilor petroliere în perioada auditată

Concesionarea operațiunilor petroliere se realizează prin acord petrolier încheiat între ANRM și persoane juridice române sau străine, **câștigătoare ale unui apel public de ofertă**.

Prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 179/27.08.2009** a fost stabilită lista perimetrelor petroliere de explorare, dezvoltare și exploatare oferite pentru concesiune prin apel public de ofertă, Runda a X-a, fiind cuprinse un număr de **30 perimetre petroliere**, din care: 7 perimetre se află în zona Dobrogea, 12 perimetre în zona de vest și 13 perimetre se află în platoul continental al Mării Negre.

Ulterior, prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 247/20.11.2009** a fost aprobată *Procedura de desfășurare a apelului public de ofertă - Runda X*, respectiv a fost stabilit programul de desfășurare a apelului public de ofertă, informații privind depunerea ofertelor, conținutul ofertelor, evaluarea ofertelor și negocierea acordurilor petroliere, iar prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 85/18.05.2010** a fost stabilită *comisia de evaluare a ofertelor depuse pentru concesiunea perimetrelor petroliere* formată din 7 membrii și un secretar.

În vederea evaluării ofertelor depuse pentru concesiunea perimetrelor de explorare, dezvoltare și exploatare petrolieră, *criteriile de evaluare și punctajele maxime ale fiecărui criteriu au fost stabilite la art. 11 din Ordinul președintelui ANRM nr. 247/20.11.2009*, astfel:

Nr. crt.	Criteriul de evaluare al ofertelor	Punctaj maxim
A.	Program minim de explorare propus, din care:	55
a.	Programul din faza obligatorie	35
b.	Programul din faza opțională	20
B.	Capabilitatea tehnică și financiară a ofertantului, din care:	25
a.	Capabilitatea financiară	15
b.	Capabilitate tehnică	10
C.	Impactul asupra mediului și programul pentru refacerea acestuia	10
D.	Programe de transfer de tehnologie și de perfecționare a personalului, si sumele alocate	10

În cazul în care, punctarea ofertei se efectua cu mai puțin de jumătate din totalul punctajului maxim ori prin **acordarea unui punctaj mai mic de 50% din punctajul maxim** al unui criteriu, **oferta trebuia descalificată**, iar în cazul în care, mai multe oferte înregistrau punctaje egale, era declarată câștigătoare **oferta cu punctaj mai mare la criteriul A.a "Program minim propus pentru prima fază, obligatorie"**.

În urma derulării apelului public de ofertă derulat în perioada noiembrie 2009 – iulie 2010, **au fost depuse oferte** privind concesiunea operațiunilor petroliere și adjudecate pentru **20 perimetre** (Voievozi, Tria, Băile Felix, Tulca, Adea, Curtici, Periam, Biled, Păuliș, Parta, Buziaș, Crai Nou, Costinești, Vama Veche, Adamclisi, Luceafărul, Muridava, Est Cobălcescu, Est Rapsodia, Trident), fiind **declarați câștigători 10 operatori economici** (Avere Energy Inc. (EastWest Petroleum Corp.) – 4 perimetre, Chevron Romania E&P BV – 3 perimetre, MOL Hungarian Oil & Gas Plc + Expert Petroleum SRL – 3 perimetre, Lukoil Overseas + Vanco International Ltd. – 2 perimetre, Universal Premium SA – 2 perimetre, Melrose Resources Romania BV + Petromar Resources SA – 2 perimetre, Audax Resurces Ltd. – 1 perimetru, Clara Petroleum Ltd. – 1 perimetru, Petro Ventures Europe BV – 1 perimetru, Moesia Oil and Gas Plc. – 1 perimetru,).

Din analiza modului în care au fost acceptate și evaluate ofertele depuse de operatorii economici în cadrul Runde X, s-au constatat următoarele:

 Punctajele individuale de evaluare a ofertelor depuse (pentru criteriile de evaluare a ofertelor) **nu au fost publicate în Jurnalul Uniunii Europene**, conform prevederilor Directivei 94/22/CE.

 Reprezentanții ANRM au acceptat oferta operatorului Clara Petroleum Ltd, în vederea concesiunii a 5 perimetre (Tulca, Adea, Curtici, Periam și Biled), în condițiile în care, pentru criteriul de evaluare *"Capacitatea financiară"* operatorul a obținut 7 puncte, respectiv mai puțin

de **50% din punctajul maxim** al acestui criteriu (15 puncte), **condiție în care, deși oferta trebuia descalificată, a fost declarat câștigător.**

Auditul consideră deosebit de grav faptul că, operatorul Clara Petroleum Ltd. a fost desemnat câștigător al concursului public de către comisia de evaluare și negociere pentru perimetrul Tulca, ANRM încheind acordul petrolier cu acest operator la 11.02.2011, acord care ulterior a fost **supus spre aprobare Guvernului României**, în condițiile în care **această societate trebuia descalificată**, neîndeplinind condiția de a obține un **punctaj mai mare de 50% din punctajul maxim** al unui criteriu, condiție care, dacă era respectată, ANRM trebuia să încheie acordul petrolier cu SNGN Romgaz SA, societatea ce s-a clasat pe locul II în cadrul concursului public pentru concesiunea acestui perimetru.

Curtea de Conturi a României a constatat acest fapt (acceptarea și încheierea unui acord petrolier cu un operator economic care trebuia descalificat ca urmare a neîndeplinirii criteriilor de evaluare) și în auditul desfășurat în anul 2011, în situația acordului petrolier pentru dezvoltare și exploatare din perimetrul Arșița, caz în care, prin Decizia S43/10.01.2012 s-a dispus conducerii ANRM *extinderea verificării documentațiilor întocmite pentru atribuirea acordurilor petroliere în vederea **identificării acordurilor petroliere încheiate prin acceptarea și stabilirea ofertelor câștigătoare care nu întruneau punctajul** necesar pentru a fi acceptate la concursul public de ofertă și luarea măsurilor pentru intrare în legalitate.*

Cu toate acestea, **conducerea ANRM a rămas în stare de pasivitate**, iar în urma verificărilor efectuate în luna septembrie 2015 asupra modului de ducere la îndeplinire a măsurii dispuse de Curtea de Conturi, s-a constatat faptul că, ANRM a acționat formal, dispunând măsuri ce **nu au condus la o analiză eficientă a modului în care au fost respectate criteriile de evaluare** a ofertelor depuse de operatorii economici pentru concesiunea perimetrelor petroliere.

 S-au constatat diferențe între punctajele acordate de membrii Comisiei de evaluare și negociere și punctajele menționate în Procesele verbale de evaluare a ofertelor, aprobate de Președintele ANRM.

Astfel, în vederea evaluării ofertelor depuse de operatorii economici, fiecare din cei 7 membri ai comisiei de evaluare a întocmit *liste individuale pentru fiecare criteriu de evaluare examinat.*

Din analiza evaluărilor efectuate de membrii comisiei de evaluare, au existat cazuri în care, **în Procesele verbale de evaluare au fost acordate alte punctaje față de cele menționate în fișele individuale**, respectiv:

- pentru perimetrele Tria, Băile Felix, Biled, în *Procesele verbale de evaluare*, la criteriul “*Capacitate financiară*” pentru operatorul Avere Energy Inc., s-a consemnat acordarea a 10 puncte, în condițiile în care, conform fișei de evaluare, evaluatorul a acordat acestui operator 8 puncte;

- pentru perimetrul Buziaș, în *Procesul verbal de evaluare*, la criteriul “*Capacitate financiară*” pentru operatorul Universal Premium SA, s-a consemnat acordarea a 10 puncte, în condițiile în care, conform fișei de evaluare, evaluatorul a acordat acestui operator 13 puncte, același punctaj fiind menționat și în Procesul verbal 9/30.05.2010.

 Auditul a constatat derularea apelului public de ofertă pentru concesionarea perimetrelor petroliere în alte condiții decât cele stabilite prin Normele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 2075/2004, respectiv:

- în condițiile în care, prin Normele de aplicare a **Legii petrolului nr. 238/07.06.2004**, Guvernul României a stabilit faptul că, comisia de evaluare și negociere a ofertelor este formată din **5 membri titulari și 2 membri supleanți**, iar în cazul imposibilității participării unui membru titular, acesta va fi înlocuit de un membru supleant, în fapt, **analiza ofertelor depuse de operatorii economici a fost efectuată de toți cei 7 membri** desemnați prin Ordinul președintelui ANRM nr. 85/2010;

- criteriul *capabilitatea financiară a ofertantului*, având stabilit un punctaj maxim de **15 puncte**, a fost evaluat de un singur membru al comisiei fără a se preciza, prin procedura de desfășurare a runde, îndeplinirea unui nivel minim al unor indicatori financiari, ci doar înregistrarea economică a operatorului și lipsa datoriilor la bugetul general consolidat;

- evaluările efectuate de membrii comisiei **nu s-au realizat în mod unitar, existând diferențe semnificative între punctajele acordate de fiecare membru, aspect datorat lipsei unei proceduri interne detaliate la evaluare, aceasta fiind elaborată la nivel general.**

Acest fapt a generat **existența unor diferențe de punctaje, care în unele cazuri au fost și de cinci ori mai mari pentru același criteriu de evaluare.**

 Din analiza lucrărilor propuse în cadrul programelor minime de lucrări de către operatorii economici care au participat la apelul public de ofertă, **s-a constatat faptul că, în lipsa unui Standard de cost pentru lucrările propuse de operatori, există diferențe între valoarea lucrărilor propuse în cadrul Programului minim de explorare.**

Aceste diferențe între valoarea lucrărilor sunt cauzate în mare măsură de faptul că în analiza ofertelor nu sunt avute în vedere *Standarde de cost* pentru lucrările aferente Programelor de lucrări, existând astfel posibilitatea ca ofertanții să supraestimeze valoarea lucrărilor în scopul de a obține punctaje mai mari.

 S-a constatat un grad redus de realizare a lucrărilor asumate de titulari, atât din punct de vedere valoric cât și fizic, aceasta întrucât, pentru a obține un punctaj mare în cadrul apelului public de ofertă, participanții la apel au tendința de a prezenta un volum de lucrări nerealist și nesustenabil, pentru ca ulterior să solicite ANRM, prelungirea perioadei de realizare a lucrărilor, întrucât realizarea acestora fie nu a fost demarată, fie lucrările nu au fost realizate în perioada stabilită inițial.

Astfel, din **analiza modului în care titularii**, care au încheiat acorduri petroliere de explorare în baza apelului public de ofertă – Runda X, **și-au îndeplinit obligațiile asumate privind realizarea Programului minim de lucrări**, cu excepția **perimetrelor pe mare (offshore – 2 perimetre)**, unde gradul de realizare valoric s-a situat între 407% și 720%, s-a constatat un **grad redus de realizare a lucrărilor asumate de titulari, atât din punct de vedere valoric cât și fizic, astfel:**

- din cele **20 perimetre în care au fost concesionate operațiunile petroliere:**
  - în 11 perimetre nu au fost efectuate, până la 31.12.2015, operațiuni aferente **Programului minim de lucrări, în perimetrele pe uscat (onshore – 4 perimetre)** gradul de realizare valoric s-a situat între 5,7% și 16%;

- în perimetrele pe mare (offshore – 3 perimetre), gradul de realizare valoric s-a situat între 28,9% și 55%;

- gradul scăzut de realizare a programelor de lucrări a condus la solicitarea extinderii perioadelor de realizare, astfel că, pentru 11 perimetre au fost încheiate acte adiționale de prelungire a perioadei de execuție a lucrărilor;

- într-un singur perimetru (Trident) lucrările prevăzute în Faza I din Programul minim de lucrări a fost realizat integral, trecându-se ulterior la Faza II a programului, iar în cazul a 4 perimetre s-a solicitat de către titulari încetarea concesiunii.

✎ **ANRM nu a procedat la descalificarea unor participanți la apelul public de ofertă**, în condițiile în care, documentele prezentate de aceștia fie erau incomplete, fie nu îndeplineau condițiile legale privind perioada de utilizare.

Astfel, în cazul societății care a fost declarată câștigătoare în urma derulării apelului public de ofertă pentru perimetrele Păuliș și Buziaș, s-a constatat faptul că, **operatorul nu a prezentat certificate emise de instituții publice abilitate din care să reiasă că societatea nu are obligații fiscale neachitate față de bugetul local.**

În ceea ce privește Certificatul de atestare fiscală depus de societate, documentul prezentat de operatorul economic nu mai putea fi utilizat la data desfășurării evaluării ofertelor (30.05.2010) întrucât a fost emis la 16.12.2009, fiind valabil 30 zile (potrivit **art. 112 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 92/2003**).

✎ **ANRM nu a stabilit prin Procedura de desfășurare a apelului public de ofertă – Runda X**, aprobată prin Ordinul președintelui ANRM nr. 247/20.11.2009, **condiții clare, pe care operatorii economici trebuie să le îndeplinească** pentru evaluarea criteriilor referitoare la *Capacitatea financiară și capacitatea tehnică*, în aceste condiții, membrii comisiei de evaluare a ofertelor **limitându-se la efectuarea unei analize comparative a ofertelor depuse în corelație cu programul de lucrări propus.**

Fără a condiționa **acceptarea ofertelor prezentate de operatorii economici de atingerea unui anumit nivel al indicatorilor economico - financiari** (cifra de afaceri, indicatori de solvabilitate, indicatori de lichiditate și bonitate, etc.) înregistrați și fără a impune anumite condiții de participare (ex. un nivel minim al investițiilor efectuate anterior de operatori în domeniul petrolier), **ANRM, prin modul în care a acționat, a permis participarea la apelul public de ofertă unor operatori economici care în anii anteriori au înregistrat o cifră de afaceri de numai 100.000 euro** (ex. Universal Premium SA – anul 2009) sau a unor societăți comerciale (Clara Petroleum Ltd.) care au prezentat pentru evaluarea ofertelor, situații financiare întocmite pentru o altă societate.

✎ **Ulterior stabilirii câștigătorilor apelului public de ofertă**, între ANRM și operatorii economici **au fost negociate și încheiate acordurile petroliere de concesiune** a operațiunilor petroliere pentru fiecare perimetru, acestea intrând în vigoare la data aprobării de către Guvernul României. **S-au constatat întârzieri foarte mari de timp, care în unele cazuri au depășit 4,5 ani**, între momentul la care au fost încheiate acordurile petroliere cu câștigătorii apelului public – Runda X (ianuarie – mai 2011) și **momentul la care acestea au intrat în vigoare** (octombrie 2011 – octombrie 2015), acest fapt influențând pe de o parte derularea programelor de lucrări asumate de operatorii economici, iar pe de altă parte, nivelul investițiilor realizate de acești operatori.

 Aceeași procedură îndelungată privind încheierea și aprobarea acordurilor petroliere a fost constatată și în cazul acordurilor încetate prin expirarea duratei stabilite inițial, astfel:

Curtea de Conturi a constatat încă din anul 2011, **efectuarea de operațiuni petroliere de către operatori economici care nu dețin un acord petrolier în vigoare, sens în care, a dispus conducerii ANRM intrarea în legalitate privind „efectuarea de operațiuni petroliere, în baza unui acord petrolier în vigoare”, precum și sesizarea organelor competente, în conformitate cu prevederile art. 54, lit. I), art. 57 din Legea petrolului nr. 238/2004.**

Asupra constatărilor și măsurilor dispuse de Curtea de Conturi s-a pronunțat atât Curtea de Apel București, prin Sentința civilă nr. 6717/26.11.2012, cât și Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia 972/04.03.2015 (în Dosarul nr. 3356/2/2012), în sensul menținerii acestora ca fiind corecte și legale.

În acest context, ulterior pronunțării Deciziei 972/04.03.2015 a ICCJ, Parlamentul a aprobat **Legea nr. 228/2015** prin care **Legea Petrolului nr. 238/2004 a fost completată cu un nou articol**, astfel:

- **art. 61[^]1:** “(1) *În cazul acordurilor petroliere încetate prin expirarea duratei, pentru care sunt confirmate resurse geologice/rezerve de petrol în baza programelor operațiunilor petroliere avizate de autoritatea competentă, activitatea titularilor care desfășurau operațiuni petroliere avizate la data intrării în vigoare a prezentei legi poate continua la obiectivele unde există în posesie infrastructura necesară extracției rezervelor de petrol, în baza programelor operațiunilor petroliere avizate de autoritatea competentă, până la intrarea în vigoare a acordurilor petroliere, cu condiția ca durata de 30 de ani să nu se fi împlinit.*

(2) *Până la data de 1 noiembrie 2015, persoanele juridice în cazul cărora sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (1) pot solicita, prin cerere scrisă însoțită de dovada deținerii infrastructurii necesare, încheierea de acorduri petroliere, prin excepție de la prevederile art. 30 alin. (2).*

(3) *În baza solicitărilor formulate potrivit alin. (2), autoritatea competentă poate încheia, prin excepție de la prevederile art. 30 alin. (2), acorduri petroliere care intră în vigoare de la data aprobării prin hotărâre a Guvernului.”*

În fapt, în vederea încheierii de acorduri petroliere prin aplicarea prevederilor Legii nr. 228/2015, **au fost depuse cereri pentru un număr de 76 acorduri (15% din numărul total al perimetrelor/zăcămintelor de dezvoltare-exploatare sau exploatare în care s-au derulat operațiuni petroliere în perioada 2011-2015), pentru care, până la data finalizării misiunii de audit, nu a fost încheiat niciun acord petrolier.**

Auditul atrage atenția ANRM, asupra faptului că, pentru o serie de perimetre pentru care au fost depuse solicitări privind încheierea de noi acorduri de acordare a concesiunii, acordul petrolier inițial (Hotărârea Guvernului nr. 223/1999) a încetat prin abrogarea actului normativ (de către Hotărârea Guvernului nr. 903/10.06.2004 și Hotărârea Guvernului nr. 1599/ 30.09.2004) și nu prin expirarea duratei acordului petrolier pentru a fi opozabile prevederile Legii nr. 228/2015.

5. Evaluarea modului de stabilire, urmărire și încasare a redevențelor petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere

5.1. Nivelul redevențelor petroliere datorate de titularii acordurilor petroliere

În perioada auditată 2011-2015, regimul juridic privind **modul de stabilire a redevențelor petroliere** a fost reglementat de **Legea petrolului nr. 238/07.06.2004**, redevența petrolieră fiind definită drept *suma datorată de către titularii acordurilor petroliere bugetului de stat, în condițiile legii, pentru desfășurarea operațiunilor petroliere, precum și pentru utilizarea bunurilor proprietate publică a statului în cadrul operațiunilor petroliere.*

Începând cu anul 2004, prin intrarea în vigoare a **Legii petrolului nr. 238/07.06.2004** nivelul redevențelor petroliere în România se determină astfel:

✚ pentru operațiunile petroliere de exploatare a **zăcămintelor petroliere**, conform art. 49 din actul normativ, **nivelul redevenței petroliere se determină sub formă de cotă procentuală din valoarea producției brute extrase**, astfel:

Țiței/ condensat		Gaze naturale	
Redevență (%)	Producția brută (10 ³ tone/trimestru)	Redevență (%)	Producția brută (10 ⁶ m.c./trimestru)
3,5	pentru zăcămintele care produc sub 10	3,5 %	pentru zăcămintele care produc sub 10
5 %	pentru zăcămintele care produc între 10 și 20	7,5 %	pentru zăcămintele care produc între 10 și 50
7 %	pentru zăcămintele care produc între 20 și 100	9 %	pentru zăcămintele care produc între 50 și 200
13,5 %	pentru zăcămintele care produc peste 100	13 %	pentru zăcămintele care produc peste 200

Elementele care au stat la baza stabilirii redevențelor petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere au fost definite în **Normele metodologice pentru aplicarea Legii petrolului**, aprobate prin **Hotărârea Guvernului nr. 2075/24.11.2004**, la art. 92, conform căruia, redevența petrolieră se determină ca **produs între cota procentuală stabilită prin Legea nr. 238/07.06.2004 și valoarea producției brute extrase**, unde: *valoarea producției brute extrase = producția brută x prețul de referință.*

✚ S-a constatat faptul că, deși la nivelul ANRM trebuiau emise **instrucțiuni tehnice** pentru stabilirea prețului de referință al petrolului, astfel de instrucțiuni nu au fost elaborate, **modalitatea de stabilire a prețului de referință fiind fie cea aprobată anterior, prin Ordinul președintelui ANRM nr. 98/1998, în cazul țițeiului, fie prin stabilirea unui preț de referință al gazelor naturale comunicat titularilor de acorduri petroliere (495 lei/1000 mc).**

✚ În ceea ce privește **prețul de referință la țiței**, în perioada 2011-2015, la nivelul ANRM **au fost stabilite lunar prețuri de referință pentru țiței** care au fost comunicate titularilor de acorduri petroliere, în baza acestor prețuri fiind determinată redevența datorată bugetului de stat.

✚ În ceea ce privește **prețul de referință la gaze naturale**, în perioada 2011-2015, acesta nu a fost stabilit în baza prevederilor **Ordinului președintelui ANRM nr. 98/1998**, entitatea **procedând la suspendarea prevederilor din acest Ordin** referitoare la prețul gazelor naturale, prin **Ordinul președintelui ANRM 21/2008 privind aprobarea prețului de referință al gazelor naturale extrase în România, și a stabilit un alt preț de referință al gazelor naturale comunicat titularilor de acorduri petroliere** pe toată perioada auditată, de **495 lei/1000 mc.**

Totodată, **art. 5 din anexa 2 la Ordinul ANRM 98/1998** precizează: *”Calculul contravalorii redevențelor petroliere și al valorii producției brute de petrol, care stă la baza stabilirii taxelor pe activitatea de exploatare, datorate bugetului de stat de către titularii acordurilor petroliere, se face prin luarea în considerare a prețurilor practicate de titularii acordurilor la valorificarea cantităților proprii de petrol, în perioadele pentru care se datorează taxele de exploatare, respectiv redevențele petroliere, care să nu fie mai mici decât prețurile de referință stabilite și comunicate lunar de Agenția Națională pentru Resurse Minerale.”*

+ pentru operațiunile petroliere de transport și tranzit al petrolului prin sistemele naționale de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere aflate în proprietatea publică a statului, nivelul redevenței petroliere se determină prin aplicarea unei cote de 10% din valoarea veniturilor brute realizate din aceste operațiuni;

+ pentru operațiunile petroliere de înmagazinare subterană a gazelor naturale, nivelul redevenței petroliere se determină prin aplicarea unei cote de 3% din valoarea venitului brut realizat din aceste operațiuni.

+ pentru operațiunile petroliere de transport prin sisteme de transport, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, nivelul redevenței petroliere se determină pe baza unei metodologii elaborate de ANRM și aprobate prin hotărâre a Guvernului.

🔍 **S-a constatat faptul că, ANRM, în calitate de autoritate competentă care reprezintă interesele statului în domeniul resurselor de petrol, nu a acționat în mod eficient pentru stabilirea nivelului redevenței cuvenite bugetului de stat, neluând măsuri pentru elaborarea unei metodologii pentru determinarea cotei procentuale din valoarea veniturilor brute realizate din operațiuni petroliere de transport prin sisteme de transport, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, astfel:**

În conformitate cu **art. 49 alin. (2) litera b¹ din Legea petrolului nr. 238/07.06.2004**, așa cum a fost modificată prin **Legea 127/30.09.2014** (în vigoare începând cu 04.10.2014), în vederea stabilirii redevenței petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere, ANRM avea obligația de elabora o metodologie pentru determinarea cotei procentuale din valoarea veniturilor brute realizate din operațiuni petroliere de transport prin sisteme de transport, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului.

Astfel, prin **Legea nr. 127/2014 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 și a Legii petrolului nr. 238/2004**, s-a stabilit faptul că, **titularii de acorduri petroliere** care efectuează operațiuni petroliere:

- de transport prin sisteme de transport, altele decât Sistemul național de transport al petrolului,

- prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, **datorează statului român redevență petrolieră pentru efectuarea unor astfel de operațiuni.**

De asemenea, actul normativ stabilește **cuantumul redevenței cuvenite bugetului de stat sub forma unei cote procentuale din valoarea veniturilor brute realizate de titular**, din derularea unor astfel de operațiuni petroliere, **fără a se preciza nivelul acesteia**.

În acest sens, **ANRM trebuia să stabilească, pe baza unei metodologii, cota procentuală ce urma a fi aplicată la valoarea veniturilor obținute de operatorii economici, metodologie care să permită titularilor de acorduri petroliere calcularea redevenței petroliere datorate bugetului de stat și achitarea acesteia**.

Din analiza modului de derulare a operațiunilor petroliere de transport al petrolului și de operare a terminalelor petroliere s-a constatat faptul că:

- **operațiunile de transport al țițeiului** s-au derulat atât prin **sistemul național de transport** aflat în proprietatea publică a statului, cât și prin alte sisteme de transport care nu se află în proprietate publică a statului;

- **operațiunile derulate prin terminale petroliere** s-au derulat atât prin intermediul bunurilor aflate în proprietate publică a statului cât și prin terminale petroliere care se află în proprietate privată.

În aceste condiții, pentru **operațiunile petroliere de transport prin sisteme de transport**, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum **și pentru operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere**, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, **ANRM avea obligația concesiionării acestor operațiuni, pentru ca ulterior, titularii acordurilor petroliere să achite statului Român redevență petrolieră**.

Totodată, **cuantumul redevenței datorate de titularii unor astfel de acorduri petroliere trebuia să fie stabilit printr-o metodologie elaborată de ANRM** care să permită calcularea și virarea la bugetul statului a acestui tip de redevență petrolieră.

 S-a constatat derularea de operațiuni petroliere de transport prin sisteme de transport cât și operațiuni petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, pentru care nu au fost calculate și achitate redevențe petroliere.

Astfel, titularul **SC Oil Terminal SA** deține în concesiune bunuri aflate în proprietatea publică a statului, conform **Hotărârii Guvernului nr. 886/16.08.2002** prin care s-a aprobat *Acordul petrolier de concesiune a activității de exploatare a rezervoarelor, conductelor de transport al țițeiului și produselor petroliere, a instalațiilor de pompare și a celorlalte instalații și echipamente aferente acestora, încheiat între Agenția Națională pentru Resurse Minerale și Societatea Comercială "Oil Terminal" - S.A. Constanta*.

Totodată, în afara bunurilor proprietate publică a statului care fac obiectul acordului petrolier, **SC Oil Terminal SA** mai efectuează operațiuni petroliere și prin **terminale petroliere aflate în proprietate privată a societății**.

Astfel, în perioada **2011-2015**, **cantitatea de țiței provenit din import**, rulată prin **rezervoarele proprii** ale SC Oil Terminal SA însumează **1.657.155 tone**, iar **cantitatea de țiței rulată prin rezervoarele proprietate publică a statului** însumează **8.905.261 tone**.

Un alt exemplu este reprezentat de sistemul de transport țiței provenit din import, construit în zona portuară Midia, județul Constanța, sistem operat de **SC Midia Marine Terminal SRL** (societatea face parte din Grupul Rompetrol), **sistem prin care se asigură transportul țițeiului provenit din import pe cale navală**, printr-un sistem de descărcare de tip "monobouy" (amplasat

la 8,6 km de țărmul Mării Negre) **de la punctul de descărcare până la punctul de prelucrare a acestuia**, în cadrul rafinăriilor aparținând Grupului Rompetrol.

Conform **raportului de activitate al companiei Rompetrol**, de la darea în exploatare în anul 2009, până în anul 2014, prin intermediul acestui sistem de transport, **cantitatea de țiței importată a depășit 20 milioane de tone**.

În concluzie, ANRM nu a procedat la elaborarea unei metodologii de determinare a cotei procentuale din valoarea veniturilor brute realizate din operațiuni petroliere de transport prin sisteme de transport, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, cu consecințe atât în reducerea eficienței economice a concesionării resurselor minerale, cât și în diminuarea veniturilor cuvenite bugetului de stat.

5.2. Evoluția valorii redevențelor petroliere cuvenite bugetului de stat

În perioada 2011 - 2015, **nivelul redevențelor petroliere datorate și achitate de titularii acordurilor petroliere** a fost de **6.020.301.202 lei**, respectiv:

- lei -

Indicator	Perioada				
	2011	2012	2013	2014	2015
Redevența petrolieră, din care:	1.123.276.292	1.197.102.507	1.225.617.139	1.367.435.394	1.106.869.870
- din extracția țițeiului	515.859.789	598.549.066	537.360.446	495.935.088	311.510.419
- din extracția gazelor	430.953.178	429.613.589	498.827.183	663.899.582	592.334.699
- din operarea terminalelor petroliere	3.744.834	3.429.237	3.524.776	3.824.143	5.312.148
- din operațiuni de transport al petrolului	161.661.556	157.463.456	173.837.848	189.937.805	186.845.143
- din operațiuni de înmagazinare a gazelor naturale	11.056.935	8.047.159	12.066.886	13.838.776	10.867.461

 S-a constatat faptul că valoarea redevențelor pentru țițeiul extras a oscilat în perioada 2011-2015, în sensul că:

- în anul **2012**, **a crescut valoarea redevențelor pe țiței cu 16,03% față de anul 2011**, de la 515.859.790 lei la 598.546.067 lei;

- în perioada 2013 – 2015, valoarea redevențelor pe țiței a continuat să scadă astfel încât, **în anul 2015 valoarea acestora a scăzut cu 47,95% față de anul 2012**, anul cu cele mai mari încasări din redevențe pe țiței.

Principala cauză a scăderii drastice a sumei încasate din redevențe pe țiței a fost reprezentată de scăderea prețului de referință a țițeiului în cotațiile internaționale. Întrucât, metodologia de determinare a prețului țițeiului din producția internă, în funcție de care s-a calculat

redevența, a ținut cont de prețul țițeiului tranzacționat pe piețele internaționale, în mod implicit scăderea acestuia a influențat prețul țițeiului produs în România, precum și valoarea redevențelor datorate și achitate către bugetul statului.

 S-a constatat faptul că valoarea redevențelor pentru gazele naturale extrase a oscilat în perioada 2011-2015 în sensul că:

- în perioada 2013 și 2014, valoarea redevențelor aferente gazelor naturale a crescut anual astfel încât, **în anul 2014, valoarea acestora a înregistrat maximul perioadei analizate, crescând cu 54,53% față de anul 2012**, anul cu cele mai mici încasări din redevențe pentru gaze naturale;

- în anul **2015**, a scăzut valoarea redevențelor pe gaze naturale cu **11,21 % față de anul 2014**, de la 663.899.582 lei la 589.469.168 lei;

Creșterea sumei încasate din redevențe aferente gazelor naturale s-a datorat, pe de o parte, creșterii cantității de gaze naturale extrase, iar pe de altă parte, creșterii prețului de valorificare a gazelor naturale, preț în funcție de care a fost calculată redevența petrolieră.

Având în vedere **modul de stabilire a redevențelor petroliere din perioada 2011-2015, în cadrul misiunii de audit au fost evaluate următoarele 3 elemente care au stat la baza calculării cuantumului redevențelor datorate de titularii de acorduri petroliere:**

- ❖ cota procentuală și perioada pentru care se aplică aceasta;
- ❖ cantitatea de petrol extrasă de titularii de acorduri petroliere;
- ❖ prețurile de referință luate în calcul pentru determinarea redevenței datorate.

5.3. Evaluarea cotelor procentuale aplicate în calculul redevenței în perioada 2011-2015. Analiza nivelului cotei de redevență petrolieră aplicată în România, comparativ cu cel practicat de alte state.

Redevența petrolieră datorată de titularii de acorduri petroliere s-a stabilit sub formă de cota procentuală raportată la valoarea producției brute extrase, în conformitate cu prevederile **art. 49 din Legea petrolului nr. 238/07.06.2004.**

Nivelul cotelor procentuale se mărește progresiv în funcție de producția trimestrială a fiecărui zăcămint petrolier, astfel:

- de la **3,5%** pentru zăcămint care au produs sub **10.000 tone/trimestru**, până la **13,5 %** pentru zăcămint care produc peste **100.000 tone/trimestru la țiței și condensat**;

- de la **3,5%** pentru zăcămint care au produs sub **10.000 mii m.c./trimestru**, până la **13%** pentru zăcămint care produc peste **200.000 mii m.c./trimestru la gaze naturale**.

În evaluarea sistemului de redevențe pentru operațiuni petroliere, aplicat în România în perioada 2004 - 2015, **au fost analizate redevențele stabilite comparativ cu alte sisteme de redevențe**, remarcându-se faptul că, **la nivel mondial, se aplică în prezent un sistem eterogen de redevențe sau de taxare.**

Astfel, este de remarcat **diversitatea sistemelor de redevențe aplicabile la nivel mondial**, acestea fiind stabilite în funcție de diverse **criterii**, cum sunt:

- tipul perimetrelor de exploatare: on-shore sau off-shore;
- gradul de maturitate al zăcămintelor aflate în exploatare;
- nivelul producției brute de țiței sau gaze naturale extrasă într-o perioadă determinată de timp.

În concluzie, deși în majoritatea cazurilor, **nivelul (cotele) redevențelor petroliere stabilite în România sunt inferioare față de cele practicate în alte state, auditul consideră că un rol deosebit de important în determinarea valorii redevenței cuvenite bugetului de stat îl are modul de stabilire a valorii producției, respectiv valoarea la care se aplică aceste cote.** Astfel, **unul dintre cele mai importante elemente** care trebuie avute în vedere, atât de factorii politici cât și de ANRM, atunci când este analizată problematica redevențelor petroliere **este valoarea de referință a diferitelor substanțe minerale combustibile (țitei, gaze naturale) la care se aplică cotele de redevență.**

✎ Raportat la nivelul producției fiecărui zăcământ petrolier din țara noastră, aflat în exploatare în perioada 2011-2015, s-a concluzionat faptul că, majoritatea zăcămintelor sunt: fie zăcăminte de mici dimensiuni, fie zăcăminte mature care se exploatează de câțiva zeci de ani.

Astfel, din situația redevențelor petroliere achitate de titularii de acorduri petroliere în perioada 2011-2015, în funcție de profilul zăcământului, situația se prezintă astfel:

➤ **Profilul zăcămintelor de țiței și condensat:**

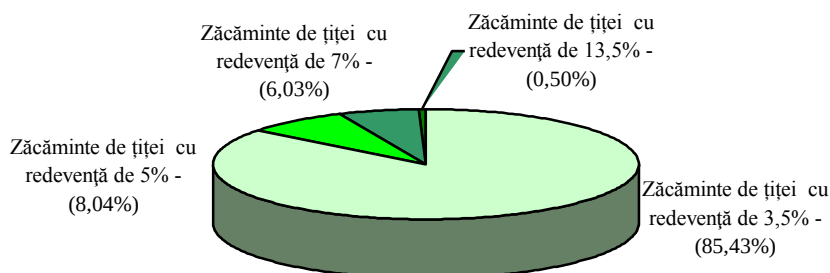
✎ De remarcat că, un singur **titular de acorduri petroliere (OMV Petrom SA)**, care a extras **99,44%** din producția de țiței, a avut în concesiune în medie în perioada auditată:

- **170 zăcăminte care au produs sub 10.000 to/trimestru**, cu o redevență datorată de **3,5%** din valoarea producției extrase;
- **16 zăcăminte care au produs între 10.000-20.000 to/trimestru**, cu o redevență datorată de **5%** din valoarea producției extrase;
- **12 zăcăminte care au produs între 20.000-100.000 to/trimestru**, cu o redevență datorată de **7%** din valoarea producției extrase;
- **1 zăcământ care a produs doar în 2 trimestre peste 100.000 to/trimestru**, cu o redevență datorată de **13,5 %** din valoarea producției extrase.

Ceilați titulari de acorduri petroliere au extras țiței doar din zăcăminte ce au produs sub 10.000 to/trimestru, cu o redevență datorată de 3,5% din valoarea producției extrase;

Sub formă grafică, **numărul zăcămintelor de țiței, clasificate în funcție de nivelul cotei de redevență în raport de producția extrasă trimestrial**, se prezintă astfel:

Ponderea zăcămintelor de țiței, clasificate în funcție de nivelul cotei de redevență

Se constată faptul că, din zăcămintele din care a fost extras țiței în perioada auditată, cea mai mare parte (peste 85%) au producții mici, de sub **10.000 to/trimestru**, condiții în care, cota de redevență aplicabilă este cea minimă de **3,5 %** din valoarea producției.

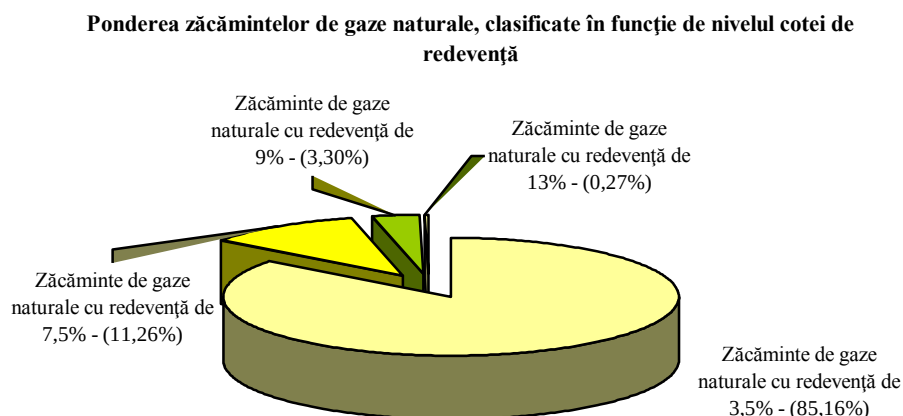
➤ **Profilul zăcămintelor de gaze naturale:**

De remarcat că, 2 titulari de acorduri petroliere (OMV Petrom SA și SNGN Romgaz SA), care au extras împreună **96,80%** din producția de gaze naturale, au avut în concesiune în medie, în perioada auditată:

- **310 zăcămintele care au produs sub 10.000 mii m.c./trimestru**, cu o redevență datorată de 3,5% din valoarea producției extrase;
- **41 zăcămintele care au produs între 10.000-50.000 mii m.c./trimestru**, cu o redevență datorată de 7,5% din valoarea producției extrase;
- **12 zăcămintele care au produs între 50.000-200.000 mii m.c./trimestru**, cu o redevență datorată de 9% din valoarea producției extrase;
- **1 zăcământ care a produs peste 200.000 mii m.c./trimestru**, cu o redevență datorată de 13 % din valoarea producției extrase.

Ceilalți titulari de acorduri petroliere au extras țiței doar din zăcămintele ce au produs sub 10.000 to/trimestru, cu o redevență datorată de 3,5% din valoarea producției extrase.

Situația zăcămintelor de gaze naturale, clasificate în funcție de nivelul cotei de redevență în raport de producția extrasă trimestrial se prezintă astfel:

Se constată faptul că, din totalul zăcămintelor din care au fost extrase gaze naturale, în perioada auditată, cea mai mare parte (peste 85%) au **producții mici**, de sub **10.000 mii m.c./trimestru**, condiții în care, cota de redevență aplicabilă este cea minimă de **3,5 %** din valoarea producției.

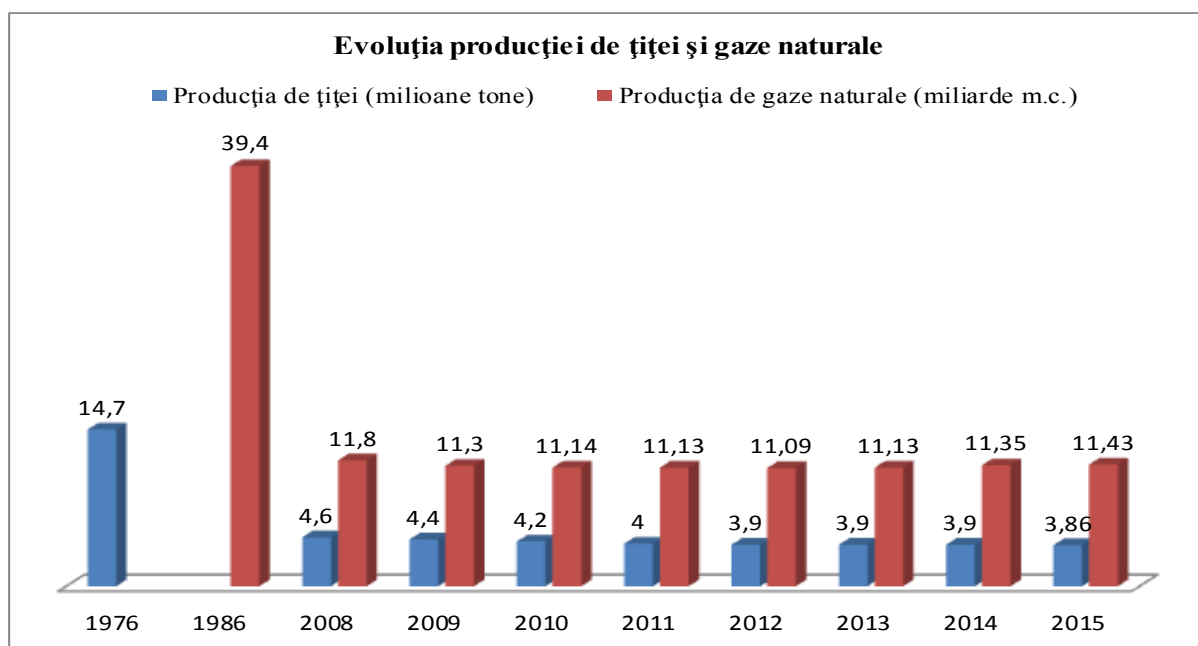
Din analiza structurii zăcămintelor petroliere după cantitatea extrasă trimestrial s-a constatat faptul că, la nivelul unor zăcămintele cantitatea extrasă este foarte apropiată de limita superioară a intervalului în care este stabilită o cotă redusă de redevență, astfel încât, în condițiile în care, s-ar mai fi extras o cantitate suplimentară de petrol din acel zăcământ (cuprinsă în unele cazuri între 0,04% – 1,87% din cantitatea extrasă), **redevența petrolieră ar fi fost stabilită la o cotă procentuală superioară**, situația fiind constatată în **19 cazuri**.

✎ **Se poate aprecia** că în anumite cazuri, cuantumul redevenței datorate bugetului de stat depinde de anumite decizii ale managementului titularului de acord petrolier, respectiv compania, în vederea aplicării unei **cote reduse de redevență**, poate influența prin măsurile luate (oprirea sau stoparea producției la anumite zăcămintele la un anumit moment) nivelul cantităților de petrol extrase, fapt ce nu este în interesul statului Român **și impune controale la fața locului în vederea verificării conformității cantităților extrase cu datele transmise de titularii de acorduri petroliere.**

5.4 Evaluarea modului de determinare a cantităților de petrol extrase, pentru care titularii de acorduri petroliere au achitat redevența petrolieră în perioada 2011-2015

În ultimii 30 de ani, producția de țiței și gaze naturale realizată în România a înregistrat un declin constant pe fondul epuizării rezervelor din zăcămintele aflate în exploatare, multe dintre aceste perimetre aflându-se la maturitate, fiind în producție de câteva zeci de ani.

✎ Față de perioada de vârf a exploatării petrolului din țara noastră, între anii 1975-1989, în perioada auditată 2011-2015, **nivelul cantităților de țiței și gaze naturale extrase a scăzut foarte mult, cu peste 70%**, evoluția producției de țiței și gaze naturale fiind influențată de gradul de maturitate al zăcămintelor, astfel:

5.4.1 Analiza gradului de maturitate a zăcămintelor concesionate. Pentru cât timp ne mai ajung rezervele naturale ale României?

Atribuțiile ANRM în ceea ce privește **nivelul exploatării anuale a resurselor de petrol** sunt prezentate în cadrul **Normelor metodologice** pentru aplicarea **Legii petrolului nr. 238/07.06.2004**, aprobate prin **Hotărârea Guvernului nr. 2075/2004 (art. 88 lit. b)**, în sensul că titularii acordurilor petroliere, care execută lucrări de dezvoltare și exploatare, au obligația să respecte prevederile studiilor tehnico-economice de exploatare și să întocmească programe anuale de exploatare pe care să le transmită spre avizare A.N.R.M, până la data de 31 decembrie a anului anterior.

În perioada auditată , **ANRM a avizat programele anuale de exploatare** prezentate de titularii de acorduri petroliere, în cadrul cărora, au fost prevăzute cantitățile de exploatat la nivelul fiecărui zăcământ comercial.

✎ În perioada 2011-2015, **producția de țiței și condensat a scăzut anual într-o proporție relativ mică, respectiv cu 5,37% în anul 2015 (3.862.698 tone) față de anul 2011 (4.082.019 tone), cea mai mare cantitate de țiței și condensat fiind extrasă de OMV Petrom SA (în medie 99,44%).**

✎ În ceea ce privește **producția de gaze naturale, cantitatea de gaze naturale extrase a crescut anual, într-o proporție nesemnificativă, respectiv cu 2,27% în anul 2015 (11.430.571 mii m.c.) față de anul 2011 (11.130.768 mii m.c.), aceasta fiind datorată creșterii producției de gaze naturale extrase de noi titulari de acorduri petroliere, cea mai mare cantitate fiind extrasă de OMV Petrom SA (în medie 50,2%) și de SNGN Romgaz SA (în medie 46,5%).**

✎ **Din punct de vedere al maturității zăcămintelor exploatate**, în perioada auditată, s-a constatat faptul că, **exploatarea zăcămintelor de petrol s-a realizat de către titularii de acorduri petroliere, în principal în cadrul zăcămintelor mature**, zăcămintele care s-au aflat în exploatare din perioade anterioare, chiar și de peste 100 de ani vechime (ex: Gura Ocnitei Moreni Piscuri Filipești, Tazlau, Tintea Baicoi Florești Calinești Sud, Lucacești Moinesti, etc.).

✎ **Din analiza evoluției producției de țiței și gaze naturale** din perioada 2011-2015, s-a constatat faptul că, producția anuală a zăcămintelor este relativ mică, astfel că, **cele mai mari producții sunt înregistrate într-un număr redus de perimetre**, după cum urmează:

- din cantitatea totală de **3.862.699 tone de țiței**, extrasă din 210 zăcămintele comerciale în anul 2015, **54,13% s-a extras doar din 19 zăcămintele**, care au produs **2.090.779 tone țiței**;
- din cantitatea totală de **11.430.572 mii mc de gaze naturale**, extrasă din 369 zăcămintele comerciale în anul 2015, **53,25% s-a extras doar din 15 zăcămintele**, care au produs **6.087.107 mii m.c. gaze naturale**;

✎ Un aspect căruia **nu i s-a acordat importanța cuvenită** constă în faptul că, în urma acțiunilor de control efectuate de compartimentele teritoriale ale ANRM, au fost constatate cazuri în care producția de țiței sau gaze naturale nu a fost măsurată în mod sistematic, conform prevederilor acordurilor petroliere, și implicit cantitatea extrasă nu a fost posibil a fi stabilită în mod real.

În fapt, **deși au fost constatate abateri la nivelul compartimentelor de inspecție teritorială cu privire la modalitatea de măsurare a producției de țiței și gaze extrase și au fost aplicate măsuri sancționatorii (avertisment/ amendă contravențională <30.000 lei), acestea nu au fost în măsură să asigure remedierea abaterilor constatate.**

În concluzie, la nivelul ANRM, **măsurile întreprinse nu au condus la stoparea și remedierea abaterilor constatate**, cu influență directă în diminuarea cantităților de petrol înregistrate ca fiind extrase și implicit în diminuarea nivelului redevențelor cuvenite bugetului de stat.

5.5. Evaluarea modului de determinare a prețului de referință pentru cantitățile de petrol exploatate

Unul din elementele care trebuiau avute în vedere de ANRM, la calculul redevenței petroliere pentru cantitățile de petrol exploatate de titularii acordurilor petroliere, este **prețul de referință al diferitelor substanțe minerale combustibile**.

Evaluarea modului în care ANRM a determinat prețul de referință pentru cantitățile de petrol exploatate în perioada auditată a scos în evidență, **modul defectuos în care ANRM și-a îndeplinit această atribuție, având efect în modul de determinare a redevențelor petroliere cuvenite bugetului de stat, respectiv:**

✎ **ANRM a aprobat prețul de referință pentru gazele naturale extrase din România, folosit la calculul redevenței petroliere, în alte condiții decât cele stabilite prin Legea petrolului nr. 238/07.06.2004, respectiv:**

ANRM, deși potrivit **Legii petrolului nr. 238/07.06.2004** are atribuții în efectuarea de studii pe baza cărora fundamentează și stabilește prețul de referință al petrolului (țiței și gaze naturale) în baza căruia se calculează redevența petrolieră, **în perioada auditată, acest preț a fost stabilit fără a avea la bază astfel de studii.**

Prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 98/17.08.1998** s-a aprobat **metodologia de stabilire a prețului de referință pentru petrolul (țiței și gaze naturale) extras în România.**

La **punctul II din Anexa nr.1** la această metodologie, se precizează:

- **art. 2 ”(1) Prețul de referință pentru tipurile (sortimentele calitative) de gaze naturale extrase în România la punctele de măsurare a producției brute de petrol se stabilește lunar, ca echivalent valoric și al puterii calorifice pentru un coș de combustibili alternativi, cu cea mai frecventă utilizare în România, cotați pe piața internațională, (...)”.**

Ulterior prin **Ordinul ministrului Industriei și Resurselor nr.124/03.05.2001** s-a aprobat pe de o parte faptul că **prețul de referință pentru gazele naturale extrase în România, care stă la baza calculului contravalorii redevenței petroliere se calculează ca medie a prețurilor gazelor naturale din producția internă și a celor din import, ponderată cu cantitățile care compun acest amestec, iar pe de altă parte faptul că de la data publicării se suspendă aplicarea dispozițiilor pct. II din Anexa la Ordinul președintelui Agenției Naționale pentru Resurse Minerale nr.98/1998.**

Auditul a constatat faptul că, în perioada 2001-2005, deși Ordinul ministrului Industriei și Resurselor nr.124/03.05.2001, **nu a fost publicat în Monitorul Oficial al României**, în baza acestui Ordin au fost emise Ordine comune ANRM –MIR (Ordinul nr.103/20.06.2001, nr.368/2003, 268/2004, nr.513/2004, nr. 698/2004, nr. 14/2005, 102.094/2005) prin care **s-a aprobat “(...) suspendarea aplicării dispozițiilor pct.II din Anexa la Ordinul președintelui Agenției Naționale pentru Resurse Minerale nr.98/1998(...)”.**

Auditul remarcă faptul că, prin nepublicarea în Monitorul Oficial al României Partea I, în conformitate cu prevederile art. 11 din Legea nr. 24/27.03.2000, Ordinul ministrului Industriei și Resurselor nr.124/03.05.2001 **nu putea produce efecte și pe cale de consecință nici** Ordinele comune ANRM –MIR (Ordinul nr.103/20.06.2001, nr.368/2003, 268/2004, nr.513/2004, nr. 698/2004, nr. 14/2005, 102.094/2005), emise în baza Ordinului ministrului Industriei și Resurselor nr.124/03.05.2001, **nu puteau produce efecte.**

Totodată, se remarcă faptul că, **suspendarea aplicării dispozițiilor pct.II din Anexa la Ordinul președintelui Agenției Naționale pentru Resurse Minerale nr.98/1998 nu a fost**

dispusă de ANRM în conformitate cu prevederile art. 66 alin. 1 din Legea nr. 24/27.03.2000, respectiv prin stabilirea unei durate determinate sau prin indicarea elementelor concrete necesare pentru determinarea clară a momentului de la care începe să opereze suspendarea și a momentului la care aceasta încetează.

În aceste condiții, prin modul cum a acționat, ANRM nu a respectat nici dispozițiile art. 15 alin. 1 din Legea nr. 555/02.12.2004 *privind unele măsuri pentru privatizarea Societății Naționale a Petrolului "Petrom" - S.A. București*, potrivit căreia “ *Pe o perioadă de 10 ani de la data finalizării vor fi menținute nivelul procentual, baza și modalitatea de calcul a redevențelor datorate de societate conform contractelor individuale de concesiune încheiate de aceasta, aplicabile la data intrării în vigoare a prezentei legi*”.

În fapt, în perioada 2006-2008, ANRM a emis ordine prin care s-a suspendat (prin Ordinele ANRM -MIR nr.102094/34/2005, ANRM nr.57/2007, ANRM nr.135/2007 și ANRM nr.21/2008) aplicarea dispozițiilor pct. II din Anexa nr.1 la Ordinul președintelui ANRM nr. 98/17.08.1998 care prevedeau stabilirea prețului de referință pentru gazele naturale extrase în România *ca echivalent valoric și al puterii calorifice pentru un coș de combustibili alternativi, cu cea mai frecventă utilizare în România, cotați pe piața internațională, și s-a stabilit un preț de referință în lei/mc fără a avea la bază o metodologie sau alte studii și instrucțiuni tehnice așa cum prevede Legea petrolului nr.238/2004*).

Ultimul Ordin, prin care ANRM a stabilit prețul de referință pentru gazele naturale extrase în România, este Ordinul președintelui ANRM nr.21/2008, prin care acest preț a fost stabilit la 495 lei/1.000 mc.

Astfel, în perioada 2011 – 2015, prețul de referință pentru gazele naturale extrase în România, care stă la baza calculului valorii redevenței petroliere la gazele naturale, este de 495 lei/1.000 mc.

În conformitate cu prevederile art. 5 din Anexa 2 la Ordinul președintelui ANRM nr.98/1998, calculul contravalorii redevențelor petroliere datorate bugetului de stat de către titularii acordurilor petroliere se face prin luarea în considerare a prețurilor practice de titularii acordurilor la valorificarea cantităților proprii de petrol, care să nu fie mai mici decât prețurile de referință stabilite și comunicate lunar de ANRM.

✎ S-a constatat faptul că prețurile de referință ale gazelor naturale extrase în România, stabilite incorect de către ANRM în perioada auditată, s-au situat sub prețurile de referință care ar fi rezultat în condițiile aplicării pct.II din Anexa la Ordinul președintelui ANRM nr.98/1998 respectiv „*ca echivalent valoric și al puterii calorifice pentru un coș de combustibili alternativi, cu cea mai frecventă utilizare în România, cotați pe piața internațională*”, cu consecințe în diminuarea cuantumului redevenței cuvenite bugetului de stat.

Deși auditorii publici externi au solicitat în repetate rânduri determinarea prețului de referință lunar la gaze naturale în conformitate cu prevederile Ordinului președintelui ANRM nr. 98/1998, reprezentanții ANRM au refuzat în mod constant prezentarea acestor calcule, prezentând în final indicatorii (peste 4.000 de serii de date) care stau la baza determinării prețului de referință.

În timpul misiunii de audit, în baza indicatorilor prezentați de ANRM și a raportărilor trimestriale ale titularilor de acorduri petroliere, pentru perioada 2011-2015, s-au estimat prețurile de referință lunare la gaze naturale în condițiile stabilite la pct.II din Anexa la Ordinul

președintelui ANRM nr.98/1998, rezultând diferențe de redevență datorate bugetului de stat pentru perioada 2011-2015 în sumă estimată de 4.671.501.106,7 lei (1.390.987.220 Usd).

În concluzie, neaplicarea dispozițiilor legale și stabilirea prețului de referință a gazelor naturale extrase în România în alte condiții decât cele stabilite prin Legea petrolului nr. 238/07.06.2004, au condus la diminuarea redevenței petroliere cuvenită bugetului de stat, pentru perioada 2011-2015, cu suma estimată de 4.671.501.106,7 lei (1.390.987.220 Usd).

Deși Curtea de Conturi a constatat, încă din anul 2011 (pentru perioada 2006-2010), suspendarea nelegală a prevederilor **Ordinul președintelui ANRM nr. 98/1998 privind aprobarea metodologiilor de stabilire a prețului de referință pentru petrolul (țiței și gaze naturale) extrase în România și modificarea și completarea unor instrucțiuni tehnice privind activitatea titularilor de acorduri petroliere**, în ceea ce privește metodologia de stabilire a prețului de referință la gaze naturale, ANRM a rămas în pasivitate, procedând în continuare, în perioada 2011-2015 la stabilirea prețului minim de referință în mod eronat la valoarea de 495 lei/mc.

Curtea de Conturi a constatat modul defectuos de stabilire prețului de referință a gazelor naturale, respectiv cu nerespectarea prevederilor legale, și în urma misiunii de audit derulate în anul 2011 (pentru perioada 2006-2010), sens în care, a dispus conducerii ANRM măsuri pentru analiza ordinelor emise, a legalității suspendării dispuse prin aceste ordine și dispunerea de măsuri în condițiile legii. Valoarea estimată a diferenței de redevență petrolieră cuvenită bugetului de stat pentru perioada 2006-2010 a fost în sumă estimată de 2.407.470.702 lei (866.996.599 Usd).

Asupra constatărilor și măsurilor dispuse de Curtea de Conturi s-a pronunțat atât Curtea de Apel București, prin Sentința civilă nr. 6717/26.11.2012, cât și Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia 972/04.03.2015 (în Dosarul nr. 3356/2/2012), în sensul menținerii acestora ca fiind corecte și legale.

În acest context, Curtea de Conturi a solicitat Ministerului de Finanțe și Agenției Naționale de Administrare Fiscală efectuarea unor verificări de specialitate în ceea ce privește modul de calcul și de plată a redevenței petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere care au exploatat gaze naturale în perioada 2006-2015, până la data elaborării prezentului Raport nefiind primit rezultatul acestor verificări.

✍ **Cu toate acestea, ANRM a rămas în pasivitate, procedând în continuare în perioada 2011-2015 la stabilirea prețului de referință în mod eronat la valoarea de 495**

lei/mc, în condițiile în care prețul gazelor naturale din producția internă a fost modificat succesiv în sensul majorării, începând cu 1.07.2013, de Guvernul României.

Mai mult decât atât, deși conform art. 1 din Ordinul președintelui ANRM nr. 21/2008 prețul de referință pentru gazele naturale extrase în România, care stă exclusiv la baza calculului valorii redevenței petroliere la gazele naturale, se stabilește în corelare cu prețul gazelor naturale din producția internă, ANRM nu a procedat la corelarea prețului de referință cu cel al gazelor naturale din producția internă, astfel:

➤ începând cu data de 1.07.2013, prețul gazelor din producția internă a crescut de la 45,71 lei/MWh (495 lei/1000mc) la 48,5 lei/MWh (525,17 lei/1000 mc) în cazul consumatorilor casnici și al producătorilor de energie termică și la 63,4 lei/MWh (686,51 lei/1000 mc) în cazul consumatorilor non-casnici, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 22/22.01.2013;

➤ începând cu data de 01.10.2014, prețul gazelor din producția internă a crescut la 53,3 lei/MWh (577,15 lei/1000 mc) în cazul consumatorilor casnici și al producătorilor de energie termică și la 89,40 lei/MWh (968,05 lei/1000 mc) în cazul consumatorilor non-casnici, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 511/26.06.2014;

➤ începând cu data de 01.07.2015, prețul gazelor din producția internă a crescut la 60 lei/MWh (649,69 lei/1000 mc) în cazul consumatorilor casnici și al producătorilor de energie termică, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 488/11.07.2015.

✍ **Auditul a constatat faptul că, în condițiile în care Guvernul României a stabilit majorarea prețului gazelor naturale din producția internă începând cu 01.07.2013 de la 495 lei/1000 m.c., acesta ajungând la sfârșitul anului 2015 la 649,69 lei/1000 m.c., ANRM a continuat să mențină prețul de referință al gazelor naturale, în funcție de care se calculează și achită redevența petrolieră cuvenită bugetului de stat, la valoarea minimă de 495 lei/ 1000 m.c.**

În aceste condiții, au existat situații în care, titularii de acorduri petroliere au achitat și în perioada 2014-2015 redevența petrolieră în baza prețului de referință al gazelor naturale stabilit la valoarea minimă de 495 lei/ 1000 m.c. Exemplificăm, în acest sens, cazul unui operator care în anul 2014 a determinat redevența petrolieră pentru cantitatea de 685.344,83 mii m.c. gaze naturale (reprezentând 12,1% din producția realizată) luând în calcul prețul de referință al gazelor naturale stabilit de ANRM la 495 lei/ 1000 m.c.

În condițiile în care, ANRM ar fi corelat prețul de referință al gazelor naturale cu prețul gazelor naturale din producția internă stabilit de Guvernul României, la bugetul de stat s-ar fi colectat suplimentar suma estimată de 4.758.120 lei.

✍ **Un alt aspect care nu a fost avut în vedere de către ANRM la stabilirea prețului de referință al gazelor naturale (în funcție de care se achită redevența petrolieră cuvenită bugetului de stat) este prețul mediu al gazelor naturale la care România a realizat importul de gaze.**

Astfel, în mod ineficient pentru interesul statului Român, în condițiile în care, în perioada 2011 – 2014, prețul gazelor din import s-a situat între 379,29 Usd/1000 m.c. (1.270,32 lei /1000 m.c.) și 442,21 Usd/1000 m.c. (1.533,67 lei/1000 m.c.), titularii de acorduri petroliere pentru determinarea redevenței au utilizat un preț situat în aceeași perioadă între 495,7 lei/1000

m.c. și 733,5 lei/1000 m.c, respectiv la prețuri de peste 3 ori mai mici decât cele de import, astfel:

Perioada	Prețul mediu de referință pentru gazele naturale din producție internă (lei/1000 m.c)	Preț import gaze naturale	
		Usd / 1000 m.c.*	Lei / 1000 m.c.
2011	495,7	419	1.277,36
2012	496,2	442,21	1.533,67
2013	568,9	400,56	1.333,02
2014	733,5	379,29	1.270,32

*Sursa: ANRE – Rapoarte anuale 2011-2014, conversia Usd/leu s-a efectuat la prețul mediu anual publicat pe site-ul www.bnro.ro

Modul în care ANRM a stabilit și reglementat prețul de referință al gazelor naturale, luat în calculul redevenței, nu poate fi considerat în interesul statului Român, întrucât statul a încasat o redevență petrolieră calculată la un preț situat la aproximativ 30% din prețul de import.

 O altă problemă care nu a fost avută în vedere de ANRM la determinarea redevenței petroliere este cea a **prețurilor de referință utilizate pentru cantitățile de gaze naturale din producția internă utilizate de către producătorii de gaze naturale**, titulari de acorduri petroliere, la producerea de energie electrică în propriile centrale electrice pe bază de gaze naturale.

În fapt, prin **Hotărârea Guvernului nr. 870/23.12.2012**, executivul a permis titularilor de acorduri petroliere să utilizeze cantitățile de gaze naturale extrase din producția internă în propriile centrale electrice. Adoptarea acestui act normativ a fost justificată de **intenția producătorilor de a contribui la piața reglementată de energie electrică** prin punerea la dispoziție a unei cantități de **1,8 TWh/anual de către fiecare producător**. La momentul adoptării actului normativ, titularii de acorduri petroliere care dețineau centrale de producere a energiei electrice pe bază de gaze naturale erau SC OMV Petrom SA și SNGN Romgaz SA Mediaș.

 Auditul a constatat faptul că ANRM nu monitorizează cantitățile de gaze naturale din producția internă, utilizate de titularii de acorduri petroliere în propriile centrale electrice pe bază de gaze naturale, și nici nu a stabilit prețurile de referință utilizate de acești titulari pentru determinarea redevenței petroliere cuvenită bugetului de stat.

Conform datelor comunicate de ANRE cu Adresa nr. 37079/16.05.2016, **cantitățile de gaze naturale utilizate** în perioada **2013-2015** de titularii de acorduri petroliere OMV Petrom SA și SNGN Romgaz SA, **în propriile centrale electrice** pe bază de gaze naturale au reprezentat în medie **între 6,3%- 9,6% din cantitatea anuală extrasă**.

Titularul de acord petrolier utilizează la determinarea redevenței petroliere un preț care **depinde de decizia managementului fără ca ANRM să emită în acest sens reglementări sau norme pentru stabilirea prețului de referință** pentru gazele naturale, din producția internă utilizate în centralele proprii.

În ceea ce privește cantitățile de energie electrică livrate în regim reglementat de **producătorii de gaze naturale**, titulari de acorduri petroliere, **din propriile centrale electrice**, s-a constatat faptul că efectul obținut a fost diferit față de cel scontat la momentul emiterii

actului normativ, întrucât în realitate, conform datelor ANRE, doar SC OMV Petrom SA a livrat energie electrică în regim reglementat și doar în anul 2013.

✎ Un aspect deosebit de important este modul în care titularii acordurilor petroliere și-au valorificat cantitățile proprii de gaze naturale extrase și respectiv, prețurile practicate de acești operatori, constatându-se pe de o parte, efectuarea unor tranzacții între companii afiliate, iar pe de altă parte, efectuarea unor tranzacții cu gaze naturale la prețuri reglementate (peste cota stabilită conform Ordinului președintelui ANRE nr. 24/2013 și Ordinului președintelui ANRE nr. 161/2014), acestea având influență directă asupra valorii redevenței petroliere cuvenite bugetului de stat, astfel:

- pentru perioada 2013 - 2015, SNGN Romgaz, deși a avut obligația de a livra pe piața reglementată o cantitate totală de **50.077.084,040 MWh** gaze naturale necesară consumului clienților casnici și producătorilor de energie termică (CPET), precum și consumatorilor non-casnici (NC) (în conformitate cu datele publicate de către SNTGN Transgaz SA la închiderea lunii de livrare, în baza Ordinului președintelui ANRE nr. 24/2013 și Ordinului președintelui ANRE nr. 161/2014), în urma verificărilor efectuate s-a constatat că, în perioada 2013 – 2015, **a livrat efectiv pe piața reglementată (pentru consumul CPET și NC) o cantitate de 58.164.138,963 MWh, respectiv cu 8.087.054,924 MWh mai mult decât era obligat să o facă.**

În fapt, prin livrarea unei cantități mai mari de gaze pe piața reglementată decât era obligat să livreze, la un preț mai mic (cuprins între 49,8 lei/Mwh în anul 2013 și 60 lei/MWh în anul 2015) față de prețul minim de vânzare practicat pe piața liberă (cuprins între 55,3 lei/Mwh în anul 2013 și 80 lei/MWh în anul 2015), **SNGN Romgaz SA nu a realizat venituri** din vânzarea de gaze naturale în valoare estimată de **177.910.320,58 lei**, (148.258.600,48 lei + TVA aferent de 29.651.720,1 lei) ⁴.

Din verificările efectuate ulterior de Curtea de Conturi la ANRE a rezultat faptul că, în condițiile în care SNGN Romgaz SA a livrat efectiv pe piața reglementată o cantitate mai mare decât era obligat să o facă, OMV Petrom SA și SC Amromco Energy SRL nu au furnizat cantitatea stabilită, livrând în piața reglementată o cantitate mai mică decât cea stabilită.

- În perioada 2013-2015, OMV Petrom SA a vândut întreaga cantitatea de **71.409.970,79 MWh** de gaze naturale destinată pieței concurențiale angro către SC OMV Petrom Gas SRL ⁵ (entitate din cadrul grupului OMV), ulterior această entitate revânzând aceste cantități de gaze naturale către alți furnizori sau către clienți finali la prețuri mai mari cu 2% - 7,2%.

În concluzie, și în acest caz cuantumul redevenței datorate bugetului de stat depinde de anumite decizii ale managementului titularului de acord petrolier, respectiv o companie, în vederea aplicării unei **cote reduse de redevență**, poate influența prin măsurile luate (vânzarea produselor către părțile afiliate la prețuri preferențiale, vânzarea către anumiți parteneri la prețuri reduse față de prețul pieței) prețul de referință ce stă la baza determinării redevenței cuvenite bugetului de stat, fapt ce nu este în interesul statului român.

⁴ aspect constatat de Camera de Conturi Sibiu în Raportul de control nr.12443/06.05.2015 încheiat la SNGN Romgaz SA

⁵ Raportare ANRE nr. 37079/16.05.2016

✎ **ANRM nu a elaborat instrucțiuni pentru determinarea prețului de referință pentru tipul de țiței "Condensat", acesta fiind asimilat unui alt tip de țiței, fără însă a avea la bază o determinare pe baza caracteristicilor fizico-chimice și a randamentelor obținute prin prelucrarea acestui produs petrolier.**

În condițiile în care, acest tip de produs petrolier primar ("condensat"), se cunoaște că are un randament foarte ridicat obținut la prelucrare, **determinarea prețului de referință nu a fost reglementată printr-o metodologie/instrucțiuni elaborate de ANRM.**

În aceste condiții, atât în perioada auditată, cât și anterior, prețul de referință utilizat la determinarea redevenței petroliere pentru condensatul **extras din România**, a fost asimilat prețului stabilit pentru "țițeiul de cea mai bună calitate", respectiv pentru sortimentul de țiței "B Oltenia".

✎ **Referitor la modalitatea de stabilire a sortimentelor de țiței extrase în cadrul fiecărui zăcământ comercial, ANRM nu a emis instrucțiuni clare, prin care să fie stabilite și aprobate sortimentele de țiței extrase de la nivelul fiecărui zăcământ.**

În conformitate cu prevederile **Ordinului președintelui ANRM nr. 98/1998**, au fost stabilite **14 sortimente calitative de țiței extrase la nivelul țării, pentru fiecare dintre aceste sortimente fiind stabilite caracteristicile fizico-chimice și randamentele obținute prin prelucrarea acestora.**

Din analiza modului de determinare a sortimentului de țiței luat în calcul pentru stabilirea prețului de referință al acestuia, s-a constatat **faptul că entitatea nu a emis instrucțiuni clare, prin care să fie stabilite și aprobate sortimentele de țiței extrase de la nivelul fiecărui zăcământ.**

În fapt, **încadrarea țițeiului extras într-unul din cele 14 sortimente calitative a fost comunicată de către titularii de acorduri petroliere la ANRM în urma efectuării unor determinări proprii ale acestora, fără a avea la bază instrucțiuni emise de ANRM în acest sens.**

Stabilirea sortimentelor de țiței era necesară, întrucât prețurile de referință stabilite în cadrul aceleiași luni au fost diferite, în funcție de sortimentul calitativ de țiței, înregistrându-se diferențe valorice semnificative de la un sortiment la altul, în mod implicit și nivelul redevențelor datorate a fost diferit în funcție de fiecare tip de țiței. Spre exemplu, prețul de referință pentru țițeiul de tip B Oltenia a oscilat, în perioada auditată, între 3.085 lei/tonă în anul 2012 și 1.420 lei/tonă în anul 2015, iar pentru țițeiul de tip A3 Suplac, prețul de referință a oscilat între 2.730 lei/tonă, în anul 2012, și 1.076 lei/tonă, în anul 2015.

Astfel, există riscul **calculării și achitării redevenței pentru sortimente de țiței care corespund altor tipuri stabilite în cadrul Ordinului președintelui ANRM nr. 98/1998**, cu influență directă în reducerea eficienței concesiunii resurselor de țiței, în condițiile în care prețurile de referință au fost stabilite pentru fiecare sortiment calitativ de țiței.

✎ **ANRM a determinat lunar prețul de referință (preț care stă la baza determinării redevenței petroliere cuvenită bugetului de stat) pentru 14 sortimente de țiței, prin luarea în calcul a unui tarif de transport mediu, deși prin propria metodologie de determinare a prețului de referință s-a stabilit luarea în calcul numai a tarifului de transport prin conducte.**

În conformitate cu prevederile **Ordinului președintelui ANRM nr. 98/1998**, pentru **14 sortimente de țiței brut extras în România**, s-au stabilit lunar **prețurile de referință, ca medie**

aritmetică a cotației țițeiului de referință pe Piața mediteraneană pentru 12 săptămâni consecutive, anterioare lunii pentru care prețul a fost valabil. Totodată, **prețul de referință era influențat, pe de o parte**, de diferența dintre valoarea produselor obținute prin prelucrarea acestor tipuri de țiței și valoarea produselor obținute din rafinarea țițeiului de referință, iar pe de altă parte, **de diferența dintre costul transportului pentru o tonă metrică pentru țițeiul din producția internă și costul transportului pentru o tonă metrică pentru țițeiul de referință**.

Conform **Ordinului președintelui ANRM nr. 53/2008, tariful mediu de transport pentru subsistemul ȚARĂ** se calculează și se supune aprobării ANRM, ca medie a **tarifelor medii ale transportului numai prin conducte**, tarifelor medii ale transportului numai prin sistem de cale ferată și tarifelor medii ale transportului prin sistem combinat cale ferată și conducte.

În baza fundamentării **tarifului mediu de transport pentru subsistemul ȚARĂ**, ANRM a aprobat, prin **Ordinul președintelui ANRM nr. 199/2013, nivelul tarifului mediu de transport la 78,64 lei/tonă** (tarif care a fost valabil în anii 2014 și 2015).

SC Conpet SA, în calitate de operator al sistemului de transport național al țițeiului, conform fundamentării tarifului mediu de transport **pentru subsistemul ȚARĂ**, a utilizat un **tarif mediu de transport prin conducte** reprezentând **69,85% din tariful mediu de transport aprobat prin Ordinul președintelui ANRM nr. 199/2013**.

 S-a constatat faptul că, în determinarea lunară a prețurilor de referință la țiței, ANRM a **luat în calcul tariful mediu de transport al țițeiului din producția internă, de 78,64 lei/tonă, cu 30,15% mai mare față de tariful mediu de transport al țițeiului prin conducte, în condițiile în care, prin Ordinul președintelui ANRM nr. 98/1998, s-a stabilit faptul că la determinarea prețului de referință va fi utilizat exclusiv tariful mediu de transport pe conducte**.

În **concluzie**, în perioada **2014-2015, cu diferența** dintre tariful mediu de transport al țițeiului din producția internă și tariful de transport prin conducte, **au fost subevaluate** prețurile de referință la țiței.

6. Evaluarea activităților derulate la nivelul ANRM cu privire la transferul de tehnologie și pregătire profesională la nivelul acordurilor petroliere

Activitățile privind transferul de tehnologie și perfecționare profesională, adiacente operațiunilor petroliere, au fost prevăzute în **Legea petrolului nr. 238/2004**, ca fiind una dintre obligațiile titularilor de acorduri petroliere, respectiv la **art. 48 alin. (1) lit. k)**, ca fiind aceea de a *suporta cheltuielile aferente transferului de tehnologie și perfecționare profesională, prevăzute în acord*.

În acest sens, ofertanții care au participat la un apel public de ofertă, în vederea concesiunii de operațiuni petroliere, au avut obligația să prezinte, ca parte componentă a ofertei, *programul de perfecționare a personalului și de transfer de tehnologie*.

Activitățile aferente transferului de tehnologie și perfecționării profesionale urmau a fi convenite de A.N.R.M. și de titularul Acordului petrolier și **aveau drept scop realizarea următoarelor acțiuni:**

a) *achiziție de echipamente și servicii necesare desfășurării activității acestora;*

b) participarea personalului acestora la programele de pregătire profesională în domeniile de specialitate (geologie, geofizică, petrol), mediu, legislație, negocieri etc.;

c) schimb de experiență și participarea personalului acestora la evenimentele organizate de firme specializate, organisme și organizații internaționale, în scopul promovării imaginii externe a României în domeniul petrolier;

d) transfer de know-how.

Se remarcă faptul că, deși în cadrul acordurilor petroliere încheiate sau modificate după intrarea în vigoare a **Legii petrolului nr. 238/07.06.2004** a fost prevăzut în mod distinct **nivelul cheltuielilor anuale** aferente transferului de tehnologie și perfecționare a personalului, **nu a fost stabilit un program în baza căruia să fie efectuate aceste cheltuieli.**

În perioada 2011-2015, nivelul fondurilor prevăzute prin acordurile petroliere pentru acest gen de activități însumează **10.161.692 Usd și 1.295.603 Euro**, iar situația pe ani se prezintă astfel:

Anul	Suma prevăzută prin Acordurile petroliere pentru transfer de tehnologie și pregătire profesională	
	USD	Euro
2011	372.153	78.520
2012	2.086.151	232.866
2013	2.647.404	306.200
2014	3.024.474	338.350
2015	2.031.514	339.667
TOTAL	10.161.692	1.295.603

Din sumele prevăzute prin acordurile petroliere pentru transfer de tehnologie și pentru perfecționarea personalului, în perioada 2011-2015, **au fost efectuate cheltuieli în sumă de 5.074.847,89 Usd și de 316.176,71 euro**, gradul de utilizare fiind de aproximativ 51%.

6.1. Evaluarea modului de derulare a activităților în conformitate cu programul de perfecționare profesională și transfer de tehnologie, stabilit în cadrul acordurilor petroliere, evidențierea acestora în contabilitate și eficiența utilizării acestor sume.

Din analiza activităților derulate de ANRM și de titularii de acorduri petroliere, și a sumelor prevăzute în cadrul **programelor de perfecționare profesională și transfer de tehnologie**, s-au constatat următoarele:

Ulterior încheierii acordurilor petroliere, **nu au fost stabilite programe de perfecționare profesională și transfer de tehnologie care să cuprindă activitățile** și sumele care urmau a fi utilizate anual de ANRM și de către titularii de acorduri petroliere.

În **fapt**, utilizarea acestor fonduri a fost realizată efectiv pe bază de solicitări (la nivel de cheltuieli individuale) efectuate fie de ANRM, fie de către titulari, pe baza aprobării celeilalte părți.

Măsurile luate de ANRM în ceea ce privește gestionarea acestor fonduri s-au limitat la constituirea unei comisii interne care a aprobat activitățile finanțate pentru perfecționare profesională și transfer de tehnologie, pe măsura primirii solicitărilor individuale înaintate de compartimentele de specialitate din cadrul instituției.

Astfel, **eficacitatea utilizării acestor cheltuieli nu a fost atinsă în totalitate** întrucât nu au fost stabilite, încă de la încheierea acordului petrolier, **activitățile care să se deruleze** pentru realizarea programului privind transferul de tehnologie și pregătire profesională, **cheltuielile necesare pentru realizarea acestor activități**, precum și sumele care să fie utilizate atât de ANRM cât și de către titularul de acorduri petroliere.

✎ **ANRM** nu a procedat la inventarierea sumelor prevăzute în acordurile petroliere, a perioadelor pentru care acestea sunt datorate, precum și a cheltuielilor efectuate din aceste fonduri, prin realizarea confirmării acestora și de către titularii de acorduri petroliere.

✎ **La nivelul ANRM nu se cunoaște cu exactitate nivelul fondurilor care trebuiau a fi constituite pentru transferul de tehnologie și pregătire profesională, fiind constatate diferențe** între sumele evidențiate de ANRM, pentru această activitate, și sumele înscrise în acordurile petroliere, astfel:

- **nu au fost evidențiate de entitate fondurile prevăzute în acordurile petroliere pentru toate perimetrele concesionate, situație constatată în cazul perimetrelor EX- 1 Voivozi, EX-5 Adea, EX-4 Tulca și EX - 29 Est Rapsodia**, pentru care, în anul 2015, au fost prevăzute fonduri în valoare de 500.000 USD și de 70.000 EUR;

- **au fost evidențiate doar parțial fondurile prevăzute prin Actul adițional 2 la acordul petrolier aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 888/2011**, în cadrul acestuia fiind prevăzute fonduri de 75.000 euro/an pentru 10 perimetre petroliere, ANRM având evidențiate fonduri în cuantum de numai de 7.500 euro/an pentru un singur perimetru petrolier -Urziceni Est VIII;

- **nu au fost înregistrate fondurile aferente anului 2015 pentru mai multe perimetre petroliere** (Viperești, P VII-23 Șeitin, Berțești, Șilindru, Laculete, Vârfuri, Berca, Suceava, Fierbinți Târg, Melinești, Zegujani).

✎ **La nivelul ANRM nu se cunoaște cu exactitate nivelul fondurilor utilizate (cheltuite) aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale**, astfel că, pentru perioada 2011-2015, din compararea datelor comunicate de ANRM au fost constatate neconcordanțe în cuantum de 825.583 Usd și 445.090 Euro.

✎ **Din analiza structurii cheltuielilor efectuate pentru activități de transfer de tehnologie și perfecționare profesională** efectuate în perioada 2011-2015, s-a constatat faptul că, din totalul acestor cheltuieli, **ponderea a fost deținută de cheltuielile pentru servicii de arhivare (60,63%), cheltuielile cu participarea la conferințe (18,24%) și cheltuielile pentru achiziția de echipamente IT, echipamente de climatizare spații, aparatură birotică (3,64%).**

În concluzie, sumele destinate activităților privind transferul de tehnologie și pregătire profesională **nu au fost utilizate în mod eficient întrucât peste jumătate dintre acestea au reprezentat servicii de arhivare**, în condițiile în care, ANRM, a demonstrat ca nu are organizată arhivarea documentelor, aceste cheltuieli neputând fi considerate un transfer de tehnologie din domeniul petrolier sau o perfecționare profesională a personalului.

✎ **În cazul a 10 titulari de acorduri petroliere s-a constatat faptul că aceștia nu au efectuat cheltuielile prevăzute în cadrul programelor de perfecționare profesională și transfer de tehnologie, stabilite prin acordurile petroliere, fondurile fiind reportate pe o perioadă de mai mulți ani.**

 ANRM a acceptat reducerea nivelului cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și perfecționare profesională pe parcursul derulării acordului petrolier, elocvent fiind cazul Acordului petrolier pentru perimetrul XIX Neptun, în care, prin Actul adițional 2 al acordului aprobat în anul 2011, nivelul cheltuielilor cu această destinație a fost redus de peste 10 ori.

În concluzie, cheltuielile suportate de titularii de acorduri petroliere pentru transfer de tehnologie și perfecționare profesională în perioada 2011-2015, nu s-au realizat pe baza unor programe prestabilite, s-au finanțat doar activități independente care nu în toate cazurile au vizat realizarea unui transfer real de tehnologie sau de pregătire (perfecționare) profesională. De asemenea, utilizarea fondurilor destinate acestor activități s-a realizat într-un procent redus (aproximativ 51%), întrucât o parte dintre titulari nu au efectuat cheltuielile asumate prin acordurile petroliere.

7. Evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora, de către entitatea auditată, asupra operațiunilor petroliere derulate de către titularii acordurilor petroliere

În baza **art. 2 lit. g** din **Hotărârea Guvernului nr. 1419/2009 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Resurse Minerale**, una din atribuțiile principale ANRM constă în **controlul respectării de către titular, a prevederilor acordurilor petroliere și ale licențelor sau permiselor**, precum și ale normelor, regulamentelor și instrucțiunilor tehnice din domeniu.

Realizarea atribuțiilor de control a fost stabilită prin **Hotărârea Guvernului nr. 1419/2009** în sarcina **Compartimentelor de Inspecție Teritorială (CIT)** organizate pe județe.

În urma evaluării modului de îndeplinire a atribuțiilor de către ANRM privind **controlul respectării de către titular, a prevederilor acordurilor petroliere și ale licențelor sau permiselor miniere**, au fost constatate următoarele :

 Atribuțiile de control ale ANRM în ceea ce privește respectarea prevederilor acordurilor petroliere în perioada 2011-2015 au fost realizate prin intermediul Compartimentelor de Inspecție Teritorială(CIT), cu un număr restrâns de personal (7 persoane), o persoană având arondată o regiune pe teritoriul mai multor județe.

La nivelul CIT - urilor, **numărul de personal a fost foarte redus**, în fapt verificarea operațiunilor petroliere efectuate de titularii de acorduri petroliere, la nivelul întregii țări, efectuându-se în medie de **7 persoane**, raportat la volumul ridicat al activităților de verificat, respectiv la cele **499 de zăcăminte comerciale de țiței și gaze naturale** aflate în etapa de dezvoltare și exploatare petrolieră și la cele **57 de perimetre petroliere** aflate în etapa de explorare petrolieră.

În aceste condiții, **numărul extrem de redus de personal cu sarcini de control a operațiunilor petroliere a făcut aproape imposibilă îndeplinirea atribuțiilor ANRM de urmărire a respectării prevederilor acordurilor petroliere.**

✎ **Numărul acțiunilor de control efectuate de ANRM** în perioada auditată a fost limitat, în principal, activitatea derulată la nivelul CIT-urilor urmărind soluționarea sesizărilor primite de entitate cu privire la operațiunile petroliere. Acțiunile de control în domeniul activităților petroliere s-au diminuat anual în perioada auditată, de la un număr de **74 acțiuni efectuate în anul 2011**, la un număr de **61 de acțiuni efectuate în anul 2015** (în medie 9-10 acțiuni pe an).

Principală **cauză a scăderii numărului de acțiuni de control** a fost determinată de creșterea atribuțiilor personalului încadrat la nivelul CIT-urilor, cu privire la centralizarea datelor transmise de titularii de acorduri petroliere, avizarea de documentații, de programe anuale de exploatare, atribuții care au diminuat și mai mult fondul de timp alocat acțiunilor de control propriu-zis.

În concluzie, asigurarea atribuțiilor de control la nivelul ANRM, în ceea ce privește respectarea de către titulari a prevederilor acordurilor petroliere, s-a realizat la un nivel minim, numărul de personal de la nivelul compartimentelor de inspecție teritorială cu atribuții de control fiind de 7 persoane în medie, în perioada 2011-2015. **Sancțiunile aplicate au rămas reglementate la un nivel redus astfel încât, eficacitatea aplicării acestora s-a redus permanent, funcția atât preventivă cât și coercitivă a acestora fiind diminuată în aceste cazuri.**

8. Evaluarea lucrărilor de abandonare stabilite și realizate de către titularii acordurilor petroliere

În cadrul **Legii petrolului nr.238/2004**, **abandonarea** a fost definită ca fiind *ansamblul lucrărilor care conduc la închiderea exploatării unui zăcământ de petrol, incluzând lucrările de refacere și reabilitare a mediului*.

Abandonarea implică parcurgerea a două etape distincte, respectiv acordarea de către ANRM a unui **acord de abandonare**, în baza căruia titularul efectuează lucrările prevăzute în programul minim de lucrări pentru abandonarea sondelor de petrol și acordarea **avizului de abandonare** a sondelor, după finalizarea lucrărilor de abandonare.

În perioada 2011-2015, au fost eliberate un număr de **5.092 acorduri de abandonare și 1.700 de avize de abandonare sonde**. Din totalul acestor acorduri și avize de abandonare, ponderea a fost deținută de cele acordate titularului de acorduri petroliere - OMV Petrom, pentru acesta fiind emise **95,09%** din totalul acordurilor (4.842 de acorduri de abandonare) și **87,59%** din totalul avizelor (1.489 de avize de abandonare).

Din cele **5.092 acorduri de abandonare, o parte, respectiv 3.227 acorduri, au fost emise pentru sonde care fac parte din fondul sondelor cuprinse în anexa P** la contractul de privatizare al SNP Petrom SA București, **contravaloarea lucrărilor de abandonare pentru aceste sonde reprezentând costuri de abandonare acceptate, acestea urmând să fie suportate de statul român, conform art. 18 alin. (2) din Legea 555/2004 privind unele măsuri pentru privatizarea Societății Naționale a Petrolului "Petrom" - S.A. București.**

✎ În fapt, în cuprinsul celor 3.227 de acorduri de abandonare a sondelor, emise în perioada 2011-2015, este precizat faptul că, aceste sonde fac parte din Anexa P la contractul de privatizare al SNP Petrom SA București, doar pe baza declarațiilor titularului de acord petrolier.

✎ În ceea ce privește **avizele de abandonare sonde**, eliberate de ANRM în perioada 2011-2015, pentru titularul OMV Petrom, s-a constatat faptul că au fost emise un număr total de **1.489 de avize de abandonare**, însă entitatea nu a făcut precizări cu privire la sondele pentru care a fost emis aviz de abandonare și care fac parte din anexa P la contractul de privatizare, avizul reprezentând în fapt documentul care atestă confirmarea efectuării integrale a lucrărilor de abandonare prevăzute în programul de lucrări, aprobat de ANRM prin acordul de abandonare acordat inițial.

Având în vedere:

- ✓ numărul ridicat al sondelor (10.815) care au fost deja notificate preliminar de către OMV Petrom la Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor, ca făcând parte din anexa P la contractul de privatizare,

- ✓ valoarea ridicată a costurilor de abandonare (**203.272 lei/sondă** cost mediu aferent sondelor cuprinse în notificările de pretenție), precum și

- ✓ perioada mare de solicitare a costurilor de abandonare acceptate, respectiv până în anul 2034,

la nivelul ANRM **nu au fost dispuse măsuri pentru elaborarea și implementarea unor proceduri operaționale specifice** în ceea ce privește verificarea regimului sondelor, pentru care se solicită costuri de abandonare, până la data finalizării procedurilor de privatizare (conform anexei P la contractul de privatizare), ANRM în calitate de autoritate competentă are obligația să dețină datele și informațiile privind operațiunile petroliere derulate la nivelul perimetrelor concesionate, aceste date și informații trebuie înscrise în cărțile petroliere.

Necesitatea elaborării de proceduri interne specifice rezidă și din faptul că, lucrările de abandonare a sondelor cuprinse în anexa P la contractul de privatizare, reprezintă în fapt lucrări care sunt efectuate la un interval mare de timp, ulterior exploatării unui zăcământ de petrol, **întrucât majoritatea acestor sonde erau închise încă din anii 2004-2005.**

Lipsa unui cadru procedural intern adecvat privind avizarea abandonării sondelor din anexa P a fost cauzată de neefectuarea unei analize individuale a regimului acestor sonde a căror abandonare are implicații financiare foarte ridicate și care sunt suportate din fonduri de la bugetul de stat.

În concluzie, la nivelul ANRM, **nu au fost monitorizate operațiunile de abandonare a sondelor**, pe categoriile de sonde stabilite în cadrul anexei P la contractul de privatizare cu OMV Petrom, în ceea ce privește apartenența sondelor pentru care se solicită abandonarea la categoriile stabilite în anexa P **precum și verificarea efectuării lucrărilor de abandonare propriu-zisă la fața locului.**

Capitolul III

Punctul de vedere al conducerii entității auditate cu privire la aspectele constatate în urma auditului performanței

În urma Ședinței de conciliere din analiza *Proiectului Raportului de audit de performanță*, au rezultat divergențe de opinii între reprezentanții Curții de Conturi și reprezentanții ANRM cu privire la:

Punctul de vedere al reprezentanților ANRM	Punctul de vedere al Curții de Conturi
Referitor la evidența mișcării resurselor/rezervelor, ANRM a invocat următoarele: “(…) Raportarea și mișcarea resurselor/rezervelor are un viciu de înregistrare în baza de date cauzat de următoarele probleme: - procedurile de calcul folosite sunt reprezentate de reglementările din „Normele metodologice privind clasificarea, determinarea, omologarea și evidența rezervelor geologice de substanțe minerale utile solide” publicate în anul 1989. Pe baza acestora se calculează și se evidențiază rezerve geologice în grupe și categorii. - A.N.R.M. intenționează, în baza unei norme interne, să înlocuiască Ordinul nr. 93/1998 printr-un alt ordin prin care să se adopte standardul de raportare PERC 2013, utilizat în majoritatea țărilor europene, acesta fiind armonizat și cu standardul rusesc NAEN”.	Argumentele prezentate de reprezentanții ANRM nu pot fi însușite întrucât conform prevederilor art. 55 din Legea minelor nr. 85/2003, și art. 5 și art. 18 din Normele metodologice de aplicare a Legii minelor nr. 85/2003, aprobate prin Hotărârea Guvernului 1208/2003, ANRM avea obligatia de a verifica și înregistra datele și informațiile privind resursele și rezervele minerale în FGN. Mai mult, referitor la acest aspect, reprezentanții ANRM recunosc faptul că a existat un viciu de înregistrare în baza de date. Totodată, deși potrivit Încheierilor de resurse/rezerve emise de ANRM după data apariției Ordinului nr. 93 din 23 iulie 1998, resursele minerale/rezervele trebuiau înregistrate ținând cont de sistemul de clasificare corelat cu clasificările internaționale stabilit prin acest ordin, s-a constatat faptul că în FNR/R, aceste resurse/rezerve au fost înregistrate doar pe vechea clasificare.
Referitor la neactualizarea datelor din Cartea minieră și cea petrolieră, ANRM a invocat următoarele: “Legat de cadastrul extractiv și cartea minieră, vă precizăm că evidența acestora este reglementată printr-o instrucțiune tehnică elaborată de A.N.R.M. care nu se armonizează cu Legea cadastrului nr. 7/1996. Pentru remedierea acestei deficiențe, A.N.R.M. intenționează să emită o instrucțiune nouă în acord cu reglementările legii menționate anterior”.	În fapt, în ceea ce privește Cartea minieră și petrolieră, reprezentanții ANRM recunosc faptul că evidența acestora este reglementată printr-o instrucțiune tehnică elaborată de A.N.R.M. (în vigoare) care nu se armonizează cu Legea cadastrului nr. 7/1996.

Referitor la evaluarea resurselor inventariate în domeniul public, ANRM a invocat următoarele: <i>“Cu privire la valoarea zăcămintelor cuprinse în inventarul bunurilor din domeniul public al statului, facem precizarea că această acțiune de stabilire a unei valori a unui zăcământ este practic imposibil de realizat și nu poate fi reglementată prin vreun criteriu sau vreo procedură de evaluare”.</i>	Argumentele prezentate de reprezentanții ANRM nu pot fi însușite întrucât potrivit revederilor OMFP 1917/2005, valoarea de inventar a zăcămintelor de substanțe minerale solide, ape minerale, etc. se stabilește în funcție de nivelul actualizat al prețurilor <i>”ținând seama de nivelul relativ al prețurilor”</i>.
Referitor la desfășurarea Programului geologic național și a activităților acestui program, ANRM a invocat următoarele: <i>“În privința Programului geologic de cercetare desfășurat de Ministerul Economiei în perioada 2009-2012, vă precizăm faptul că strategia de dezvoltare minieră a aparținut și aparține și la această dată ministerului de resort, respectiv Ministerul Economiei. Prioritatea activităților de cercetare cuprinse în respectivul program geologic aparține ministerului respectiv, în baza unor criterii la care A.N.R.M. nu are competențe să intervină. Activitățile de contractare, derulare și evaluare a rezultatelor dintr-un obiectiv sau altul din program este apanajul exclusiv al Ministerului Economiei, acesta având și competența de a face cercetări suplimentare din considerente proprii (...)”.</i>	Argumentele prezentate de reprezentanții ANRM nu pot fi însușite întrucât deși activitățile acestui program s-au realizat cu fonduri de la bugetul de stat de către Ministerul Economiei, în calitate de titular al permiselor de prospecțiune acordate de ANRM, Agenția este beneficiarul rezultatelor obținute în urma lucrărilor de prospecțiune realizate. Aceste rezultate au făcut obiectul unor rapoarte pe care Ministerul Economiei le-a predat ANRM ulterior finalizării lucrărilor de prospecțiune.
Referitor la evidența licențelor miniere la nivelul entității, ANRM a invocat următoarele: <i>“Evidența licențelor de explorare și exploatare la nivel centralizat este deficitară în principal din cauza caracteristicilor softului care procesează aceste date, program care nu a fost „up-gradat” din anul 2008”.</i>	ANRM, prin argumentele prezentate, nu contestă deficiența constatată de auditorii publici externi, prezentând în fapt care au fost cauzele care au condus la organizarea ineficientă a evidenței licențelor de explorare și exploatare.
Referitor la Procedura de aprobare a licențelor de exploatare prin Hotărâre a Guvernului, ANRM a invocat următoarele: <i>“Deficiențele constatate la procedura de aprobare prin H.G. a licențelor de exploatare provin din nerespectarea procedurilor și termenelor legale de avizare a ministerelor de resort. Inadvertențe apar și din lipsa de claritate cu privire la competențele de avizare a unor ministere, altele decât cel de Mediu și cel de Justiție, pentru licențe de exploatare a unor substanță diferite. Spre exemplu, în procedura</i>	În ceea ce privește procedura de aprobare a licențelor de exploatare prin Hotărâre a Guvernului, auditul atrage atenția asupra faptului că doar pentru cca. 21% din numărul total de 344 licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM anterior anului 2011 și neintrate în vigoare până în prezent și respectiv, respectiv pentru un număr de 73 licențe, ANRM a inițiat procedura de avizare, pentru a fi ulterior supuse aprobării Guvernului. Totodată, din numărul total de 109 licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM în perioada 2011-2015 și neintrate în vigoare până în prezent,

actuală, Ministerul Economiei avizează o licență a cărei substanță exploatabilă este cărbunele. Cărbunele fiind o substanță energetică, aceasta ar trebui să se afle mai degrabă în aria Ministerului Energiei”.	doar pentru cca. 15% dintre acestea, respectiv doar pentru un număr de 16 de licențe, ANRM a inițiat procedura de avizare, pentru a fi ulterior supuse aprobării Guvernului.
Referitor la substanțele valorificabile în plus față de cele stabilite prin Încheieri, ANRM a invocat următoarele: <i>“Considerăm că nu constituie un prejudiciu dacă în cadrul unei licențe de exploatare pe o anumită substanță s-au exploatat și valorificat și alte produse miniere necuprinse în închierile de rezerve ci, din contră, un beneficiu, în măsura în care pentru respectiva substanță s-a plătit redevența minieră. Spre exemplu, există cazuri în care un zăcământ de cărbune poate fi însoțit de argile și nisip iar acestea pot fi extrase în procesul de exploatare împreună cu cărbunele. În acest caz, argila și nisipul reprezintă un produs rezidual minier față de care nu trebuie să existe constrângeri pentru a putea fi valorificate”.</i>	Argumentele prezentate de reprezentanții ANRM nu pot fi însușite întrucât licențele de exploatare se acordă doar în baza unor <i>Încheieri</i> emise de ANRM în baza documentațiilor aprobate privind calculul resurselor/rezervelor unui zăcământ, iar obiectul acestor licențe îl constituie concesiunea dreptului de exploatare și livrarea a resurselor din zăcămintele omologate prin aceste Încheieri.
Referitor Protocolul cu Apele Romane, pentru exploatarea pietrisului si nisipului, ANRM a invocat următoarele: <i>“Din nefericire, protocolul cu privire la schimbul de date și informații dintre A.N.R.M. și A.N.A.R. este nefuncțional și ineficient în momentul de față. Între cele două instituții există opinii diferite în interpretarea legilor, în special cu privire la exploatarea de nisipuri și pietrișuri din albiile râurilor și din terase”.</i>	Argumentele prezentate de conducerea ANRM nu justifică diferențele cantitative de resurse minerale exploatate pentru care se achită redevența minieră cuvenită bugetului de stat. În fapt, prin argumentele prezentate se recunoaște ineficiența colaborării dintre cele două instituții (ANAR și ANRM), fapt remarcat și de auditori în cuprinsul Raportului de audit.
Referitor Deschiderea unui cont la Trezoreria Statului, în ceea ce privește cheltuielile cu transferul tehnologie, ANRM a invocat următoarele: <i>“În privința sumelor aferente transferului de tehnologie și perfecționării profesionale, prevăzute la art. 39 lit. q) din Legea minelor nr. 85/2003, precizăm că la nivel de instituții centrale (S.G.G. și Ministerul Finanțelor Publice) nu a existat și nu există o viziune și o acțiune comună pentru constituirea unui fond de depozit pentru a se putea accesa respectivele</i>	Argumentele prezentate de conducerea ANRM nu justifică deficiențele constatate de auditorii publici externi, în fapt, recunoscându-se ineficiența colaborării dintre ANRM, Ministerul Finanțelor și SGG, în vederea constituirea și deschiderea unui cont pentru a se putea vira și accesa fondurile aferente pregătirii profesionale și transferului de tehnologie.

<i>fonduri. În lipsa unei decizii de constituire a acestui cont și instituirea unui regim de funcționare, titularii de licențe de explorare și exploatare nu-și pot îndeplini obligațiile asumate iar A.N.R.M. nu poate beneficia de eventualele achiziție de echipamente și servicii necesare desfășurării activității proprii, participare la programele de pregătire profesională în domeniile de specialitate, schimburi de experiență și participare la evenimente organizate de către firme specializate, organisme și organizații internaționale, în scopul promovării imaginii externe a României în domeniul mineritului sau transfer de know-how”.</i>	
Referitor închiderea și ecologizarea minelor, ANRM a invocat următoarele: <i>“Dorim să facem o precizare expresă cu privire la lucrările de închidere și ecologizare a minelor închise prin H.G. reiterându-vă că responsabilitatea acestor activități îi revine în exclusivitate ministerului de resort, respectiv Ministerul Economiei. Obiectul lucrărilor de închidere și ecologizare este în nprincipial legat minele, carierele și iazurile de decantare care aparțin în cea mai mare parte patrimoniului Ministerului Economiei. Respectivele lucrări sunt contractate, finanțate, derulate și recepționate de Ministerul Economiei prin societatea specializată CONVERSMIN S.A. aflată în portofoliul ministerului în cauză. A.N.R.M. nu are nicio atribuție în a interveni și superviza un astfel de contract și nici de a certifica din punct de vedere cantitativ și calitativ respectivele lucrări sau de a verifica bugetele alocate”.</i>	Argumentele prezentate de reprezentanții ANRM nu pot fi însușite întrucât potrivit art. 53 din Legea minelor nr. 85/2003, responsabilitatea urmăririi obligațiilor rezultate din planul de încetare a activității minei sau a carierei aparține ANRM.

Capitolul IV

Măsurile luate de conducerea entității în timpul misiunii de audit al performanței

În timpul derulării misiunii de audit, ANRM nu a prezentat documente din care să rezulte măsurile întreprinse de entitate referitor la aspectele consemnate de auditorii publici externi.

Capitolul V

Concluziile generale și recomandările formulate

A. Concluzii generale privind domeniul minier

Din *evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor* s-a concluzionat faptul că la momentul actual nu este aprobată o strategie a domeniului minier, **proiectul Strategiei industriei miniere elaborată pentru perioada 2012-2035**, aflându-se în stadiu de propunere fără a fi asumat și aprobat printr-o hotărâre de Guvern.

Din *evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică* s-a concluzionat că:

- **ANRM a gestionat în mod inefficient Fondul geologic național (FGN), în sensul că nu a urmărit actualizarea evidenței Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)** cu datele și informațiile cu privire la resursele/rezervele minerale transmise de către concesionarii/administratorii de activități miniere pentru înregistrare la ANRM **și nu a întocmit situații anuale centralizate** la nivel național privind resursele/rezervele minerale, îndeplinindu-și în mod necorespunzător atribuțiile stabilite prin Legea minelor nr. 85/2003 și Normele de aplicare aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/2003;

- **ANRM nu a emis reglementări, respectiv instrucțiuni tehnice** în ceea ce privește **modelul de raportare** și completare a **formulelor-tip de raportare** și a notelor explicative ce însoțesc aceste formulare, privind evidența și mișcarea resurselor/rezervelor minerale, astfel încât prevederile **art.17 din Hotărârea Guvernului nr. 1208/2003** să fie puse în aplicare;

- **ANRM, în perioada auditată, nu a efectuat evaluarea resurselor minerale ale țării** evidențiate în inventarul bunurilor din domeniul public al statului;

Din *evaluarea modului de organizare și gestionare de către ANRM a cadastrului extractiv și a cărții miniere* s-a concluzionat faptul că, **ANRM nu a elaborat în perioada auditată cadastrul extractiv și cartea minieră** aferentă perimetrelor care formează obiectul concesiunilor miniere, **deși agenția avea atribuții clare prevăzute de actele normative în vigoare;**

Din *evaluarea modului de realizare a activităților miniere*, s-a concluzionat faptul că:

- **lucrările prevăzute în programele de lucrări de prospecțiune**, stabilite prin permisele de prospecțiune nu au fost realizate în toate cazurile de către titularii de permise;

- ulterior finalizării activităților de prospecțiune, **cercetarea a continuat într-un număr redus de perimetre**, astfel că din cele 115 perimetre în care s-au desfășurat activități de prospecțiune în perioada 2011-2015, **doar în 19 perimetre** (cca. 17% din numărul total de perimetre) **s-a continuat cercetarea în baza unei licențe de explorare acordate de către ANRM;**

- s-a constatat **ineficiența alocării fondurilor de la bugetul de stat pentru derularea Programului geologic național** în sensul că, **deși s-a demonstrat existența unor acumulări de substanțe minerale**, acestea nu au fost puse în valoare întrucât, atât ANRM, în calitate de beneficiar al acestor lucrări, cât și Ministerul Economiei, în calitate de titular al permiselor, nu au continuat cercetarea geologică prin explorare sau exploatare a acestor;

- ANRM **nu a emis instrucțiuni tehnice** cu privire la conținutul-cadru al rapoartelor semestriale, anuale și finale, și nici **proceduri care să conțină aspecte detaliate** cu privire la forma și conținutul *Notelor de constatare* ce trebuiesc întocmite de către inspectorii din cadrul compartimentelor de inspecție teritorială, fiecare dintre aceștia întocmind aceste *Note* cu informații pe care le consideră *relevante*, **neexistând astfel un mod unitar de raportare**;

- **existența unui număr mare de licențe de exploatare încheiate dar neintrate în vigoare la data finalizării misiunii de audit** (237 licențe), pentru care ANRM a permis exploatarea resurselor fie în baza unor permise de exploatare emise anual (77 licențe), fie prin efectuarea de activități de exploatare experimentală (86 licențe), în condițiile în care, operatorii economici exploatează resursele minerale și ulterior le comercializează, obținând venituri din aceste activități, fără a avea la bază aprobarea Guvernului privind exploatarea resurselor minerale;

- existența unui **număr de 364 licențe de exploatare netrimise de ANRM spre aprobare Guvernului** (271 licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM anterior anului 2011 și 93 licențe de exploatare semnate și negociate de ANRM în perioada 2011-2015);

- **nu pentru toate licențele de exploatare, aflate în derulare în perioada 2011-2015, au fost acordate avize** pentru documentațiile tehnice privind metodele de exploatare cadru în mine și cariere/balastiere;

- nu în toate cazurile de încetare a concesiunii/administrării minere, **ANRM a emis Decizii de încetare a concesiunii sau a dării în administrare**, pe care avea obligația să le publice în Monitorul Oficial al României.

Din *evaluarea eficienței modului de stabilire și colectare a redevenței miniere*, s-a concluzionat faptul că:

- **nivelul redevențelor miniere și petroliere cuvenite bugetului de stat a înregistrat valori foarte scăzute raportat la Produsul intern brut național** din perioada 2011-2015, de numai 0,19 % - 0,24%, ceea ce reflectă un nivel scăzut al acestor venituri ale statului;

- valoarea redevenței miniere **datorate** statului român, a fost de **1.222.294 mii lei**, circa **277.711 mii euro** (calculat la curs mediu lei/euro stabilit de BNR pentru perioada auditată), iar valoarea redevenței miniere virate la bugetul statului a fost de **1.100.524 mii lei, restanțele înregistrate la plata însumând 121.770 mii lei**, rezultând un grad de încasare de **cca. 90%**;

- există o necorelare între prevederile **Legii minelor nr. 85/18.03.2003** și cele ale **Hotărârii Guvernului nr. 1208/ 14.10.2003**, respectiv în condițiile în care, conform art. 45 alin. (4) din Legea minelor nr. 85/18.03.2003, redevența minieră este datorată din ziua începerii realizării producției și se plătește trimestrial, cu scadență până la data de 25 a primei luni a trimestrului următor, potrivit art. 122 din Hotărârea Guvernului nr. 1208/14.10.2003, redevența minieră se plătește trimestrial, cu scadență până la data de 20 a primei luni a trimestrului următor;

- pentru anumite substanțe minerale exploatare, **metoda de calcul** utilizată pentru determinarea **redevenței miniere, poate conduce la diminuarea redevenței miniere**, respectiv a veniturilor bugetului de stat;

- în perioada 2011-2015, **veniturile bugetului de stat au fost diminuate cu suma estimată de 68.463.159 lei**, reprezentând **diferență de redevența minieră**, calculată în condițiile **Legii nr. 262/2009** și **OUG nr. 102/2013**, urmare a faptului că 19 titulari de licențe de exploatare au refuzat să semneze sau au semnat cu întârziere după termenul legal prevăzut de lege, actele adiționale de modificare a cuantumului redevenței, la valoarea actualizată conform actelor normative mai sus menționate;

Din *evaluarea modului de stabilire și colectare a taxei*, s-a concluzionat faptul că:

- nu în toate cazurile, titularii de licențe au raportat și achitat la bugetul statului **taxa minieră** pentru perimetrele concesionate, **cu consecințe în diminuarea veniturilor** la bugetul de stat;

- **actualizarea cu rata inflației** a cuantumului taxelor pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale, taxe ce trebuiau achitate la bugetul de stat de către titularii licențelor/permiselor minier **s-a efectuat cu o întârziere de cca. 5 ani.**

Din *evaluarea modului de constituire a garanției financiare pentru refacerea mediului*, s-a remarcat **evidențierea** valorii garanției financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere pentru fiecare agent economic, fără a fi organizată evidența pentru fiecare licență/permis în parte, în condițiile în care, un agent economic deține mai multe permise/licențe.

Din *evaluarea cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale prevăzute în licențele miniere*, s-a concluzionat faptul că, **nu au fost întreprinse măsuri** care să conducă la constituirea fondului aferent transferului de tehnologie în cuantumul prevăzut cu această destinație în licențele miniere, **fapt ce a condus la neefectuarea de cheltuieli în acest scop, deși la nivelul Agenției s-a constatat necesitatea achiziției de tehnică de calcul, de softuri informatice specializate, precum și necesitatea efectuării de cursuri de pregătire profesională de specialitate.**

Din *evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată*, s-a remarcat faptul că:

- **nu în toate cazurile, pentru neachitarea amenzilor** aplicate titularilor de licențe/permise care au desfășurat activități miniere cu încălcarea prevederilor legale în vigoare, inspectorii ANRM din cadrul Compartimentelor de Inspecție Teritorială, **au comunicat în termenul legal, instituției abilitate(ANAF), procesele verbale de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii, în vederea punerii sancțiunii în executare;**

- ANRM **nu a procedat la inițierea unui act normativ în vederea indexării anuale cu indicele de inflație a cuantumului amenzilor**, limitele valorice ale sancțiunilor contravenționale aplicate, **fiind la același nivel încă din anul 2003**, respectiv, de la data intrării în vigoare a Legii minelor nr 85/18.03.2003, acest fapt având impact în diminuarea veniturilor bugetului de stat.

În concluzie, urmare lipsei unor documente de politici durabile în domeniul minier, imperfecțiunilor legislative, mecanismul actual de reglementare și gestionare a resurselor minerale nu conduce la administrarea eficientă a resurselor minerale, având efecte dăunătoare asupra mediului înconjurător, fiind necesare schimbări radicale în luarea deciziilor de către conducerea ANRM.

Unii dintre factorii obiectivi și subiectivi care au condiționat situațiile prezentate sunt: schimbările instituționale în structurile legislative și de guvernământ; redistribuirea unor competențe; lipsa procedurilor de implementare și monitorizare, starea de pasivitate a ANRM în îndeplinirea atribuțiilor stabilite prin lege.

În consecință, un șir de reglementări legislative și normative fie n-au fost elaborate, fie nu au fost și aplicate în mod consecvent, fapt ce a creat gestionarea ineficientă a resurselor minerale.

B.Concluzii generale privind domeniul petrolier

Din *evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor de petrol* s-a concluzionat faptul că, în lipsa unei strategii naționale privind resursele minerale, prin care să se pună în aplicare programele de guvernare în acest domeniu, nu se oferă garanția că prin modul de gestionare a acestora, au fost implementate programele de guvernare pe perioada 2011-2015.

Din *evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică* s-a concluzionat că:

- **gestionarea fondului geologic național s-a efectuat în mod necorespunzător**, prin neorganizarea unei evidențe centralizate a resurselor și rezervelor de petrol, în condițiile în care acesta reprezintă în fapt, baza de date cu privire la resursele și rezervele de petrol la nivel național;
- la nivelul ANRM, **prin neevidențierea resurselor/rezervelor de petrol la nivel centralizat**, mișcarea acestora nu a putut fi urmărită în timp real doar pe baza datelor conținute de raportările anuale ale titularilor de acorduri petroliere. Astfel că entitatea nu deține, în toate cazurile, date reale și actualizate, cu privire la cantitatea de resurse/rezerve de petrol aflată în subsolul țării;
- neevaluarea resurselor minerale, aflate în administrarea ANRM, acestea figurând înscrise în inventarul centralizat al bunurilor aflate în domeniul public al statului cu valoare zero;
- **neactualizarea inventarului bunurilor din domeniul public** al statului aflate în administrarea ANRM, în sensul că o parte din zăcămintele de resurse minerale pentru care au fost confirmate resurse/rezerve minerale, nu au fost inventariate;
- **nu a fost organizată și actualizată Cartea petrolieră** aferentă perimetrelor care formează obiectul acordurilor petroliere încheiate la nivelul ANRM;
- nu au fost asigurate condițiile necesare astfel încât efectuarea operațiunilor petroliere să nu se deruleze în cadrul perimetrelor pe care sunt amplasate monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice de interes deosebit, rezervații naturale, zone de protecție sanitară și perimetre de protecție hidrogeologică a surselor de alimentare cu apă;

Din evaluarea modului de realizare a operațiunilor petroliere în perioada auditată, s-au desprins următoarele concluzii:

- **ANRM nu a urmărit realizarea lucrărilor prevăzute în Acordurile petroliere**, nu a dispus de măsuri privind rezilierea concesiunilor și nu a dispus recuperarea contravalorii lucrărilor stabilite prin Programele minimale de lucrări ce nu au fost realizate în cadrul termenului de efectuare a fazelor de explorare;
- la nivelul acordurilor petroliere aflate în derulare în perioada 2011-2015 **au fost negociate și aprobate clauze contractuale neunitare în ceea ce privește constituirea de garanții** cu privire la valoarea programelor minime obligatorii de efectuat de către titular;
- **transferurile de acorduri petroliere**, chiar și la nivelul unui transfer parțial al perimetrelor, a avut ca efect prelungirea duratelor de realizare a lucrărilor obligatorii din fazele de explorare, cu consecință în ceea ce privește **diminuarea eficacității concesiunii activităților petroliere, obiectivul concesiunii nefiind atins conform termenelor prestabilite.**

Din evaluarea modului de realizare a concesiunii operațiunilor petroliere în perioada auditată s-au concluzionat următoarele:

- ANRM a supus spre aprobare Guvernului României acordul petrolier încheiat cu Clara Petroleum Ltd. pentru perimetrul Tulca, în condițiile în care, această **societatea trebuia**

descalificată întrucât nu îndeplinea condiția de a obține un punctaj mai mare de 50% din punctajul maxim;

- au fost constatate diferențe între punctajele acordate de membrii Comisiei de evaluare și negociere și punctajele menționate în Procesele verbale de evaluare a ofertelor, aprobate de Președintele ANRM;

- punctajele acordate de fiecare membru nu s-au realizat în mod unitar, existând diferențe semnificative între aceștia, aspect datorat lipsei unei proceduri interne detaliate de evaluare, aceasta fiind elaborată la nivel general;

- au fost identificate **diferențe la evaluarea programelor de transfer de tehnologie și de perfecționare a personalului între membrii comisiei**, nefiind evaluate sumele totale alocate de participanți pe durata acordului petrolier (30 de ani) ci sumele alocate anual, în condițiile în care oferta a precizat efectuarea unor astfel de cheltuieli, doar pentru perioada de explorare (5-7 ani);

- din analiza lucrărilor propuse în cadrul programelor minime de lucrări de către operatorii economici care au participat la apelul public de ofertă, **s-au constatat diferențe între valoarea lucrărilor propuse, cu impact în acordarea unor punctaje mai mari;**

- ANRM nu a procedat la descalificarea unor participanți la apelul public de ofertă, în condițiile în care, documentele prezentate de aceștia fie erau incomplete, fie nu îndeplineau condițiile legale privind perioada de utilizare;

- **ANRM nu a stabilit condiții pe care operatorii economici trebuie să le îndeplinească** pentru evaluarea criteriilor referitoare la Capacitatea financiară și capacitatea tehnică, limitându-se la efectuarea unei analize comparative a ofertelor depuse în corelație cu programul de lucrări propus;

- **s-au constatat întârzieri foarte mari de timp, care în unele cazuri au depășit 4,5 ani**, între momentul la care au fost încheiate Acordurile petroliere cu câștigătorii apelului public – Runda X (ianuarie – mai 2011) și momentul la care acestea au intrat în vigoare (octombrie 2011 – octombrie 2015), acest fapt influențând pe de o parte derularea programelor de lucrări asumate de operatorii economici, iar pe de altă parte nivelul investițiilor realizate de acești operatori.

Din evaluarea eficienței modului de stabilire, urmărire și încasare a redevențelor petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere s-au concluzionat următoarele:

- ANRM nu a acționat în mod eficient pentru stabilirea nivelului redevenței cuvenite bugetului de stat, **neluând măsuri pentru elaborarea unei metodologii pentru determinarea cotei procentuale din valoarea veniturilor brute realizate din operațiuni petroliere de transport prin sisteme de transport**, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului;

- perioada de timp la care s-a raportat cantitatea de țiței sau gaze naturale extrasă, respectiv trimestru, întrucât în interiorul unui an calendaristic pot exista și întreruperi tehnice ale producției acestea influențând în mod direct redevențele achitate la bugetul de stat.

- **ANRM nu a analizat în perioada auditată variațiile de producție între trimestre** pentru a putea iniția în mod operativ controale la fața locului în vederea verificării conformității cantităților extrase cu datele transmise de titularii de acorduri petroliere;

Se poate considera că în anumite cazuri, **cuantumul redevenței datorate bugetului de stat depinde de anumite decizii ale managementului titularului de acord petrolier**, respectiv

compania poate influența prin măsurile luate (oprirea sau stoparea producției la anumite zăcămintele la un anumit moment) nivelul cantităților de petrol extrase, fapt ce nu este în interesul statului român întrucât aceste măsuri pot conduce la diminuarea veniturilor bugetare;

- prin avizarea programelor anuale de exploatare a zăcămintelor, **ANRM a avizat exploatarea zăcămintelor deși nivelul rezervelor dovedite fusese epuizat** iar actualizarea studiilor tehnico-economice aferente s-a realizat după o perioadă lungă de timp, de câțiva ani.

- ANRM **nu a procedat la emiterea de proceduri operaționale** pentru prevenirea și eliminarea deficiențelor constatate de compartimentele de inspecție teritorială cu privire la măsurarea cantităților de petrol extrase de către titularii de acorduri petroliere;

- ANRM *nu a emis instrucțiuni tehnice pentru stabilirea prețului de referință al petrolului, modalitatea de stabilire a prețului de referință fiind cea aprobată anterior, prin Ordinul președintelui ANRM nr. 98/1998 privind aprobarea metodologiilor de stabilire a prețului de referință pentru petrolul (țiței și gaze naturale) extrase în România și modificarea și completarea unor instrucțiuni tehnice privind activitatea titularilor de acorduri petroliere;*

- s-a constatat faptul că prețurile de referință al gazelor naturale extrase în România stabilite de ANRM, s-au situat sub prețurile de referință care ar fi rezultat în condițiile aplicării *pct.II din Anexa la Ordinul președintelui ANRM nr.98/1998 respectiv „ca echivalent valoric și al puterii calorifice pentru un cos de combustibili alternativi, cu cea mai frecventă utilizare în România, cotați pe piața internațională”;*

- ANRM **a stabilit prețul de referință al gazelor naturale la valoarea minimă de 495 lei/1000 m.c, utilizat la determinarea valorii redevenței petroliere**, în condițiile în care prețul gazelor naturale din producția internă a fost modificat succesiv în sensul majorării, începând cu 1.07.2013, de Guvernul României;

- **prețul de referință pentru gazele naturale din producția internă utilizate în centralele proprii** pe care titularul de acord petrolier îl utilizează la determinarea redevenței petroliere **depinde de decizia managementului titularului;**

- ANRM **nu a urmărit în mod eficient modul în care titularii acordurilor petroliere și-au valorificat cantitățile proprii de gaze naturale**, constatându-se pe de o parte efectuarea unor tranzacții între companii aparținând aceluiași grup, iar pe de altă parte tranzacții cu gaze naturale la prețuri stabilite pentru piața reglementată (peste cota stabilită de ANRE), având influență directă în valoarea redevenței cuvenite bugetului de stat;

- ANRM **nu a elaborat instrucțiuni pentru determinarea prețului de referință pentru tipul de țiței ”Condensat”** acesta fiind asimilat unui alt tip de țiței, fără însă a avea la bază o determinare pe baza caracteristicilor fizico-chimice și a randamentelor obținute prin prelucrarea acestui produs petrolier;

- modalitatea de stabilire a sortimentelor de țiței extrase în cadrul fiecărui zăcămintă comercial, ANRM **nu a emis instrucțiuni clare prin care să fie stabilite și aprobate sortimentele de țiței extrase de la nivelul fiecărui zăcămintă;**

- în calculul prețului de referință lunar al celor 14 tipuri de țiței, preț care stă la baza determinării redevenței petroliere cuvenită bugetului de stat, a fost luat în calcul tariful de transport mediu, deși propria metodologie de determinare a prețului de referință la țiței a prevăzut luarea în calcul numai a tarifului de transport prin conducte.

Din evaluarea activităților derulate la nivelul ANRM cu privire la transferul de tehnologie și pregătire profesională la nivelul acordurilor petroliere, concluziile desprinse au fost:

- ulterior încheierii acordurilor petroliere **nu au fost stabilite programe de perfecționare profesională și transfer de tehnologie** care să cuprindă activitățile concrete de realizat de către titularii de acorduri și de către ANRM, și nici sumele care urmau a fi utilizate de ANRM și de către titularul de acorduri petroliere;

- **o parte din titularii de acorduri petroliere nu au efectuat cheltuielile prevăzute prin acordurile petroliere**, fondurile fiind reportate pe o perioadă de mai mulți ani;

- **sumele destinate activităților privind transferul de tehnologie și pregătire profesională nu au fost utilizate în mod eficient** întrucât peste jumătate dintre acestea au reprezentat servicii de arhivare efectuate de ANRM, aceste cheltuieli neputând fi considerate un transfer de tehnologie din domeniul petrolier sau o perfecționare profesională a personalului;

- la nivelul ANRM **nu se cunoaște cu exactitate nivelul fondurilor prevăzute pentru transferul de tehnologie și pregătirii profesionale și nici nivelul fondurilor utilizate** (cheltuite).

Din evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată, asupra operațiunilor petroliere derulate de către titularii acordurilor petroliere, au rezultat următoarele concluzii:

- **asigurarea funcției de control la nivelul ANRM**, în ceea ce privește respectarea de către titulari a prevederilor acordurilor petroliere, **s-a realizat la un nivel minim**, numărul de personal de la nivelul compartimentelor de inspecție teritorială cu atribuții de control fiind de 7 persoane în medie, în perioada 2011-2015;

- **sancțiunile aplicate au rămas reglementate la un nivel redus astfel încât eficacitatea aplicării acestora s-a redus permanent**, funcția atât preventivă cât și coercitivă a acestora fiind diminuată în aceste cazuri.

Din evaluarea modului de realizare a lucrărilor de abandonare stabilite și realizate de către titularii acordurilor petroliere, concluziile au fost:

- în cuprinsul unui număr de **3.227** acorduri de abandonare a sondelor, emise în perioada 2011-2015, ANRM a menționat că faptul că aceste sonde fac parte din Anexa P la contractul de privatizare a OMV Petrom, acest lucru fiind înscris doar pe baza declarațiilor titularului de acord petrolier;

- au fost emise un număr total de **1.489 avize de abandonare**, însă entitatea nu a făcut precizări cu privire la sondele pentru care a fost emis aviz de abandonare și care fac parte din anexa P la contractul de privatizare, avizul reprezentând în fapt documentul care atestă confirmarea efectuării integrale a lucrărilor de abandonare prevăzute în programul de lucrări, aprobat de ANRM prin acordul de abandonare acordat inițial.

A. Domeniul minier

Conducerea Agenției Naționale pentru Resurse Minerale va analiza, în mod formalizat, aspectele prezentate în raportul de audit și va dispune măsurile adecvate pentru:

➤ **Referitor la Punctul 3 - “Evaluarea modului de organizare, gestionare și valorificare de către ANRM a Fondului geologic național (FGN) și a Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)”:**

- **Disponerea măsurilor** necesare pentru **gestionarea fondului geologic național** și actualizarea permanentă a acestuia cu toate datele și informațiile referitoare la resursele/rezervele minerale, completate și transmise de către concesionarii/ administratorii de activități miniere pentru înregistrare la ANRM, **precum și urmărirea implementării măsurilor dispuse;**

- **Disponerea de măsuri** pentru organizarea **evidenței resurselor/ rezervelor minerale** de ale țării și actualizarea permanentă a acesteia, astfel încât, să fie posibilă întocmirea de situații **centralizate** la nivel național privind resursele/rezervele minerale ale țării, **precum și urmărirea implementării măsurilor dispuse;**

- **În vederea** evidențierii resurselor minerale în contabilitatea instituției și în inventarul bunurilor din domeniul public al statului aflate în administrarea ANRM, se recomandă **evaluarea resurselor minerale la valoarea justă, evidențierea acestora** precum și, actualizarea acestui inventar cu toate zăcămintele de resursele minerale unde au fost confirmate resurse/rezerve minerale de către instituție;

- **Disponerea de măsuri** pentru **organizarea și gestionarea Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R)** prin organizarea unor spații adecvate de arhivare a documentelor privind resursele/rezervele minerale ale țării, actualizarea acestuia cu date și informații privind resursele/rezervele minerale, transmise de concesionarii/ administratori de activități miniere și întocmirea de situații anuale centralizate la nivel național, privind resursele/rezervele minerale ale țării;

- **Elaborarea unui cadru de reglementare la nivel de instrucțiuni tehnice privind modul de raportare** și completare a formularelor-tip de raportare și a notelor explicative ce însoțesc aceste formulare, în ceea ce privește evidența și mișcarea resurselor/rezervelor minerale;

- **Disponerea de măsuri** pentru **organizarea evidenței operatorilor economici** care au obligația să raporteze la ANRM informații privind evidența și mișcarea resurselor/rezervelor minerale. În acest sens, se recomandă **extinderea verificărilor** asupra operatorilor economici care în perioada 2011-2015, au avut obligația să raporteze la ANRM astfel de informații, în vederea identificării cazurilor de neraportare, iar pentru cazurile identificate (inclusiv cele prezentate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege.

➤ **Referitor la punctul 4 - “Evaluarea modului de organizare și gestionare de către ANRM a cadastrului extractiv și a cărții miniere”:**

- **Disponerea de măsuri** pentru **identificarea tuturor perimetrelor** care formează obiectul concesiunilor miniere, stabilirea perimetrelor pentru care nu a fost elaborat Cadastrul extractiv și/sau Cartea minieră, sau a cazurilor în care acestea nu conțin toate elementele prevăzute prin actele normative în vigoare, iar pentru cazurile identificate se recomandă întocmirea/actualizarea acestora în condițiile legii.

➤ **Referitor la punctul 6 - “Evaluarea modului de realizare a activităților miniere în perioada auditată”:**

- **Acordarea permiselor de prospecțiune** în condițiile stabilite de Legea minelor respectiv, pentru perimetre în care se realizează studii și lucrări de suprafață pentru identificarea posibilităților existenței unor acumulări de resurse minerale. În acest sens, se recomandă **extinderea verificărilor** asupra permiselor de prospecțiuni acordate, identificarea permiselor de prospecțiune în baza cărora au fost efectuate lucrări miniere, situație în care se va stabili valoarea lucrărilor efectuate pentru fiecare perimetru, justificate cu documente (situații de lucrări, procese verbale de recepție, facturi), precum și identificarea permiselor de prospecțiune în baza cărora nu au fost efectuate lucrări miniere, iar pentru cazurile identificate (inclusiv cele prezentate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege.

- **Avizarea programelor anuale de lucrări**, după analiza documentelor care justifică lucrările executate și valoarea acestora.

Organizarea unei evidențe centralizate a cheltuielilor aferente lucrărilor de prospecțiune/explorare realizate în raport cu cele aprobate la acordarea permiselor/licențelor.

- **Disponerea de măsuri privind analiza rezultatelor forajelor realizate de Ministerul Economiei**, în baza Programul geologic național, iar în cazul celor pentru care s-a demonstrat existența unor zăcămintele de resurse minerale, se recomandă preluarea și înregistrarea acestora;

- **Identificarea lucrărilor de prospecțiune realizate în perioada 2011-2015** (inclusiv a lucrărilor efectuate de Ministerul Economiei, în calitate de titular al permiselor de prospecțiune) și urmărirea **preluării documentelor** (devize de lucrări, facturi, procese verbale de recepție, etc.) care justifică lucrările executate și valoarea acestora;

- **Organizarea evidenței** cererilor de concesiune de activității miniere, respectiv organizarea și completarea Registrului privind cererile de concesiune de activități miniere;

- **Elaborarea de instrucțiuni tehnice** privind întocmirea **fișei perimetrelor** prin care să fie stabilită forma și modalitatea de întocmire a acesteia;

- **Inițierea de reglementări privind modificarea și completarea cadrului de reglementare existent** în ceea ce privește **criteriile de selecție a ofertelor** depuse de operatorii economici care solicită concesiunea pentru desfășurarea unor lucrări miniere de explorare, în sensul introducerii unor:

- condiții de **descalificare a ofertelor** depuse de operatorii economici în ceea ce privește evaluarea “*capacității financiare*” a acestora;

- punctaje echilibrate pentru criteriile de evaluare a ofertelor depuse de operatorii economici

- criterii de descalficare sau de depunctare pentru operatorii economici nu și-a îndeplinit obligațiile asumate anterior printr-o altă licență;

- **Disponerea de măsuri** pentru **organizarea evidenței permiselor și a licențelor miniere** încheiate de către ANRM, a celor aflate în derulare precum și a celor care au încetat, identificarea tuturor licențelor neintrate în vigoare (care nu au fost aprobate printr-o hotărâre a Guvernului), pentru care, se recomandă inițierea propunerilor de aprobare prin hotărâre a Guvernului și urmărirea finalizării acestor propuneri în acte normative aprobate, precum și emiterea de proceduri interne privind urmărirea derulării acestora, cu rolul de a preveni, detecta și corecta erorile/abaterile semnificative care pot să apară în cadrul activității desfășurate;

- **Extinderea verificărilor** asupra licențelor de explorare derulate în perioada 2011-2015, în vederea **identificării lucrărilor** stabilite în programele anuale de lucrări, dar neefectuate de titularii de Licențe de explorare, stabilirea cauzelor care au condus la neefectuarea acestora, pentru cazurile identificate (inclusiv cele prezentate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege;

- **Analiza oportunității în vederea inițierii de reglementări** prin care să fie definită clar noțiunea de “*motiv imputabil titularului*”, în raport cu justificările prezentate de titularii permiselor /licențelor, urmare neexecutării lucrărilor prevăzute în programul de lucrări, scadente la data notificării renunțării la permisele/licențele miniere pe care le dețin;

- **Analiza oportunității în vederea inițierii de reglementări** prin care titularii de Licențe miniere care nu realizează valoric și fizic programele de lucrări anuale, la termenele convenite cu ANRM, să fie obligați să pună la dispoziția ANRM, contravaloarea lucrărilor neexecutate la termen, aceste sume constituindu-se ca venit la bugetul de stat;

- **Dispunerea de măsuri** pentru extinderea verificărilor asupra licențelor de explorare derulate în perioada 2011-2015, în vederea identificării titularilor de licențe de explorare care, ulterior datei la care licențele au intrat în vigoare, nu și-au îndeplinit obligațiile asumate cu privire la autorizarea și termenul privind începerea activităților miniere, și implicit a obligațiilor cu privire la execuția integrală a programului de lucrări stabilit prin licență, precum și a titularilor care nu au depus rapoarte semestriale și anuale privind activitatea desfășurată și respectiv rapoarte finale, iar pentru cazurile identificate (inclusiv a celor menționate în *Raportul de audit al performanței*) se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege, inclusiv a aplicării măsurilor sancționatorii;

- **Monitorizarea lucrărilor executate de titularii de licență**, astfel încât avizarea programelor anuale de lucrări de explorare să se realizeze în baza documentelor justificative care să reflecte valoarea reală a cheltuielilor efectuate de titularii de licențe pentru lucrările de explorare;

- **Emiterea de instrucțiuni tehnice privind conținutul-cadru al rapoartelor semestriale, anuale și finale**, pe care titularii permiselor/licențelor miniere au obligația să le întocmească și să le transmită ANRM precum și, emiterea de **proceduri care să conțină aspecte detaliate** cu privire la forma și conținutul Notelor de constatare (ce însoțesc aceste rapoarte) întocmite de către inspectorii din cadrul compartimentelor de inspecție teritorial;

- **Inițierea de reglementari** în ceea ce privește reglementarea activităților desfășurate de titularii licențelor de exploatare, încheiate dar neintrate în vigoare, ca urmare a neaprobării acestora prin hotărâre a Guvernului, respectiv stabilirea operațiunilor miniere pe care operatorii au dreptul să le execute în perioada dintre momentul încheierii licenței și momentul intrării în vigoare a acesteia;

- **Dispunerea de măsuri** pentru extinderea **verificărilor asupra licențelor de exploatare** derulate în perioada 2011-2015, în vederea identificării titularilor de licențe care au efectuat lucrări de exploatare, fără respectarea Încheierilor emise de ANRM (privind verificarea și înregistrarea resurselor/rezervelor), respectiv au exploatat și alte resurse în afara celor care au făcut obiectul licenței și a încheierilor de omologare a zăcămintelor emise de ANRM, precum și fără a avea la bază programe anuale de exploatare avizate de ANRM, și/sau documentații tehnice privind metodele de exploatare cadru în mine și cariere/balastiere, avizate de ANRM, iar pentru cazurile identificate (inclusiv cele prezentate în *Raportul de audit al performanței*) se recomandă

să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege, inclusiv aplicarea **de măsuri sancționatorii**;

- **Extinderea verificărilor** asupra tuturor licențelor acordate de ANRM (inclusiv a celor care au făcut obiectul Notelor de constatare încheiate de inspectorii din cadrul compartimentelor de inspecție teritorială, prin care s-a propus încetarea/anularea licenței) în vederea identificării tuturor cazurilor de încetarea a concesiunii/administrării activităților miniere pentru care, **nu au fost emise decizii de încetare** a concesiunii acordate prin licență, pentru cazurile identificate se vor emite astfel de decizii (inclusiv pentru cele prezentate în *Raportul de audit al performanței*) în vederea publicării în Monitorul Oficial al României.

- **Extinderea verificărilor asupra activității desfășurate** de operatorii economici care au exploatat nisip și pietriș din albiile minore ale râurilor și din cuvele lacurilor, în perioada 2011-2015, corelarea cantităților raportate la ANRM cu cele raportate la Administrația Națională "Apele Române" (ANAR), stabilirea unor eventuale diferențe neraportate la ANRM, iar pentru cazurile identificate se recomandă recalcularea redevenței miniere în funcție de cantitățile reale extrase **și aplicarea de măsuri sancționatorii** (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*), **inclusiv sesizarea** ANAF - instituție abilitată cu atribuții de control în colectarea veniturilor statului.

➤ **Referitor la punctul 6 - "Evaluarea eficienței modului de stabilire și colectare a redevenței miniere datorată de operatorii economici, analiza comparativă a redevenței datorate conform prevederilor legale și cea raportată la ANRM și achitată la bugetul de stat", se recomandă următoarele:**

- **Extinderea verificărilor asupra titularilor de licențe/permise care au desfășurat activități miniere**, în perioada 2011-2015, în vederea identificării titularilor care nu au calculat, redevența minieră în condițiile legii și implicit nu au raportat la ANRM, precum și a cazurilor în care nu au virat la termen redevența minieră datorată bugetului de stat, stabilirea diferențelor de redevență minieră neraportate la ANRM și implicit nevirate la buget, iar pentru cazurile identificate, se recomandă aplicarea **de măsuri sancționatorii** (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*), **inclusiv sesizarea** ANAF- instituție abilitată cu atribuții de control în colectarea veniturilor statului;

- **Analiza oportunității** stabilirii redevențelor prin raportare la valoarea reală a minereului din zăcămintul concesionat, stabilită în funcție de concentrația de metal determinată în momentul omologării zăcămintului, astfel încât, pe de o parte să încurajeze operatorul economic să extragă nivelul maxim de minereu, iar pe de altă parte, să asigure statului un nivel cât mai ridicat de venituri;

- **Inițierea unui proiect de act normativ** care să conducă la **eliminarea necorelărilor dintre prevederile Legii minelor nr. 85/18.03.2003 și cele ale Hotărârii Guvernului nr. 1208/14.10.2003**, în ceea ce privește **termenul de scadență pentru plata redevenței miniere**;

- **Disponerea de măsuri** privind verificarea cantităților excavate sau a producției miniere realizate care stau la baza calculării redevențelor miniere datorate bugetului de stat, **atât în baza declarațiilor depuse de operatorii economici, cât și în baza planurilor de situație cu măsurători topografice**, în vederea identificării unor diferențe între cantitățile raportate și cele efectiv extrase, iar pentru cazurile identificate, se recomandă **aplicarea de măsuri** conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege inclusiv **aplicarea de măsuri sancționatorii**;

- **Elaborarea de proceduri** care să reglementeze forma și conținutul *Avizelor la preliminarile Programelor anuale de exploatare* ce se întocmesc de către inspectorii din cadrul compartimentelor de inspecție teritorială;

- **Identificarea tuturor titularilor de licențe miniere care au refuzat să semneze acte adiționale** de actualizare a redevenței în condițiile prevăzute de legislația în vigoare și dispunerea de măsuri de intrare în legalitate, inclusiv de stabilire a diferențelor de redevență necalculată în condițiile legii și nevirată la buget (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*), precum și de urmărire a virării sumelor stabilite la bugetul de stat, **inclusiv sesizarea ANAF-** instituție abilitată cu atribuții de control în colectarea veniturilor statului;

- **Încheierea unui protocol cu Agenția Națională de Administrare Fiscală**, privind schimbul de date și informații referitoare la redevențele și taxele miniere datorate și achitate de titularii permiselor/licențelor miniere;

- **Analiza oportunității în vederea inițierii de reglementari** în ceea ce privește regimul juridic aplicabil categoriilor de *apă de izvor*, respectiv *apă de masă*, din punct de vedere al considerării acestora ca resurse minerale ce intră sub incidența Legii minelor, și implicit a **modului de stabilire și colectare a redevenței** miniere datorată de operatorii economici care îmbuteliază și comercializează **aceste produse**.

➤ **Referitor la punctul 7 - “Evaluarea eficienței modului de stabilire și colectare a taxei datorată pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale”, se recomandă următoarele:**

- **Extinderea verificărilor asupra titularilor de licențe care au desfășurat activități miniere**, în perioada 2011-2015, în vederea identificării titularilor care nu au calculat și raportat la ANRM, taxa minieră datorată bugetului de stat, și/sau **nu au virat la termen cuantumul stabilit**, stabilirea diferențelor neraportate la ANRM și implicit nevirate la buget, iar pentru cazurile identificate (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*) se recomandă întreprinderea de măsuri pentru recuperarea acestora (inclusiv pentru cazurile în care operatorii au fost radiati de la Registrul Comerțului sau se află în procedură de reorganizare judiciară/faliment) și aplicarea **de măsuri sancționatorii, inclusiv sesizarea ANAF-** instituție abilitată cu atribuții de control în colectarea veniturilor statului;

- **Dispunerea de măsuri** pentru întocmirea de către Compartimentele de Inspecție Teritorială din cadrul ANRM a *Rapoartelor centralizatoare privind calculul și plata taxei pe activitatea minieră*, în conformitate cu Instrucțiunile tehnice emise în acest sens;

- **Inițierea de acte normative privind actualizarea, cu rata inflației**, a cuantumului taxelor pentru activitatea de prospecțiune, explorare și exploatare a resurselor minerale, datorate bugetului de stat.

➤ **Referitor la punctul 8 - “Analiza modului de constituire a garanției financiare pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere”:**

- **Dispunerea de măsuri** pentru **evidențierea valorii garanției financiare** pentru refacerea mediului afectat de activitățile miniere, pe fiecare agent economic, iar în cadrul acestora, pentru fiecare licență/permis în parte;

- **Extinderea verificărilor** asupra garanțiilor financiare constituite, în vederea identificării cazurilor de garanții financiare pentru refacerea mediului a căror valoare **nu este actualizată** în funcție de planul de refacere a mediului și a proiectului tehnic de refacere a mediului, precum și a cazurilor în care garanția financiară pentru refacerea mediului constituită

prin depozit bancar nu a fost actualizată anual cu coeficientul de inflație comunicat de Institutul Național de Statistică, iar pentru cazurile identificate (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege;

- **Extinderea verificărilor** asupra permiselor/licențelor de exploatare încheiate în perioada 2011-2015, în vederea identificării cazurilor în care, acordarea de permise de exploatare s-a efectuat fără constituirea garanției financiare în quantumul stabilit în funcție de cantitățile extrase și de costul produselor, precum și a cazurilor în care lucrările de refacere a mediului nu au fost efectuate de operatori și nu au fost luate măsuri pentru executarea scrisorilor de garanție, iar pentru cazurile identificate (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege.

➤ **Referitor la punctul 9 - “Analiza cheltuielilor aferente transferului de tehnologie și pregătirii profesionale prevăzute în licențele miniere, evidențierea acestora în contabilitate și eficiența utilizării acestora”:**

- **Extinderea verificărilor asupra titularilor de licențe care au desfășurat activități miniere**, în perioada 2011-2015, în vederea stabilirii quantumului fondului aferent transferului de tehnologie și pregătirii profesionale stabilit prin acestea, a celui evidențiat în contabilitate, precum și a celui virat la ANRM, stabilirea eventualelor diferențe neevidențiate în contabilitate și nevirate, evidențierea acestora, deschiderea de către ANRM, la Trezoreria Statului, a unui cont în care să fie virat fondul aferent transferului de tehnologie și pregătirii profesionale, precum și dispunerea de măsuri în vederea recuperării și utilizării acestui fond în quantumul prevăzut în licențele miniere cu această destinație.

➤ **Referitor la punctul 10 - “Evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată, asupra activităților miniere derulate de către operatorii economici”:**

- **Extinderea verificărilor** asupra Proceselor verbale de constatare a contravențiilor și de aplicare a sancțiunilor, întocmite de personalul ANRM, în perioada 2011-2015, în vederea identificării:

- cazurilor în care s-a aplicat o singură sancțiune contravențională, deși în urma controalelor efectuate au fost constatate abateri diferite, sancționabile în quantum diferit, precum și a cazurilor în care, pentru aceeași abatere s-au aplicat sancțiuni diferite (amenzi sau avertismente);

- cazurilor în care acestea nu au fost comunicate în termenul legal organelor de specialitate din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală, în a căror rază teritorială își are domiciliul fiscal contravenientul persoană juridică, în vederea punerii sancțiunii în executare,

iar pentru cazurile identificate (inclusiv a celor menționate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă analiza cauzelor și dispunerea de măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege;

- **Inițierea de acte normative pentru actualizarea, cu rata inflației, a quantumului amenzilor** (prevăzute de *Legea minelor*), venituri cuvenite bugetului de stat;

- **Extinderea verificărilor** asupra permiselor/licențelor miniere derulate în perioada **2011-2015**, în vederea identificării cazurilor în care titularii au continuat sistarea lucrărilor în perimetrele miniere pe o perioadă mai mare de 60 de zile, fără acordul autorității competente, iar pentru cazurile identificate (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al*

performanței) se recomandă să se dispună măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege ;

- **Intensificarea activității de control** la titularii de permise/licențe miniere, în scopul reducerii la maxim a cazurilor de nerespectare a reglementărilor aplicabile. În acest sens, se recomandă corelarea numărului de personal din cadrul autorității care desfășoară activitatea de control, cu numărul operatorilor economici care desfășoară activități în domeniul minier.

➤ **Referitor la punctul 11 - “Aspecte privind activitatea de închidere a minelor”:**

- **Disponerea de măsuri** pentru urmărirea lucrărilor de închidere a obiectivelor miniere (aprobate la închidere definitivă prin Hotărâri ale Guvernului), respectiv pentru:

- **clarificarea situației juridice a licențelor ce au avut ca obiect concesionarea unor perimetre situate în cadrul obiectivelor miniere aprobate la închidere definitivă** prin cele 11 hotărâri de Guvern (nr. 816/1998, nr. 17/1999, nr. 720/1999, nr. 493/2000, nr. 602/2001, nr. 899/2002, nr. 926/2003, nr. 1846/2004, nr. 1008/2006, nr. 644/2007 și nr. 997/2010);

- **identificarea perimetrelor în care au fost efectuate și finalizate lucrările de închidere a obiectivelor miniere**, în vederea analizării oportunității emiterii deciziei de încetare a concesiunii miniere;

- **sesizarea ordonatorului de credite** cu atribuții în conservarea/închiderea minelor sau a carierelor (Ministerul Economiei), precum și a SC Conversmin SA, referitor la obligația de a prezenta spre avizare compartimentelor de inspecție teritorială din cadrul ANRM, a proiectelor tehnice în baza cărora s-au executat lucrările de închidere, conservare, ecologizare.

B. Domeniul petrolier

Conducerea Agenției Naționale pentru Resurse Minerale va analiza, în mod formalizat, aspectele prezentate în raportul de audit și va dispune măsurile adecvate pentru:

➤ **Referitor la punctul 1 - “Evaluarea modului în care s-au realizat și implementat politicile și strategiile Guvernului în domeniul resurselor de petrol”:**

- **Elaborarea unor proceduri de sistem** la nivelul instituției, cu privire la identificarea tuturor măsurilor necesare pentru implementarea în timp real a programelor de guvernare adoptate și a Strategiilor Guvernului în domeniul resurselor de petrol, conform actelor normative în baza cărora își desfășoară activitatea entitatea.

➤ **Referitor la punctul 2 - “Evaluarea activității desfășurate de entitatea auditată în vederea îndeplinirii atribuțiilor stabilite prin legislația specifică”:**

- **Stabilirea și disponerea** măsurilor necesare pentru gestionarea **fondului geologic național** și actualizarea permanentă a acestuia cu toate datele și informațiile referitoare la resursele/rezervele de petrol, completate de către concesionarii/ administratorii de activități miniere, transmise pentru înregistrare la ANRM **și urmărirea implementării** măsurilor dispuse;

- **Disponerea de măsuri** pentru organizarea evidenței resurselor și rezervelor de petrol ale țării și actualizarea permanentă a acesteia, astfel încât, să fie posibilă întocmirea de situații centralizate la nivel național privind resursele/rezervele minerale ale țării;

- **În vederea evidențierii resurselor în contabilitatea instituției și în inventarul bunurilor din domeniul public al statului**, aflate în administrarea ANRM, se recomandă **evaluarea la valoarea justă și evidențierea resurselor de petrol, înscrise în inventarul centralizat al bunurilor** aflate în domeniul public al statului, situate pe teritoriul țării, în subsolul

țării și al platoului continental, în zona economică a României din Marea Neagră, precum și, actualizarea acestui inventar cu toate zăcămintele de resursele unde au fost confirmate resurse/rezerve de petrol de către instituției;

- **Organizarea și gestionarea** Fondului național de resurse/rezerve minerale (FNR/R) **prin organizarea** unor spații adecvate de arhivare a documentelor privind resursele/rezervele de petrol **ale țării, precum și actualizarea acestuia** cu date și informații transmise de titularii acordurilor de concesiune;

- **Extinderea verificărilor** asupra acordurilor petroliere derulate în perioada 2011-2015, în vederea identificării cazurilor în care acestea au fost **încheiate prin acceptarea și stabilirea ofertelor câștigătoare care nu întruneau punctajul** necesar pentru a fi acceptate la concursul public de ofertă, a cazurilor în care, titulari de acorduri petroliere au continuat să extragă anual cantități importante de resurse, fără ca ANRM să fii emis avize de confirmare resurse/rezerve, a titularilor care nu au realizat programele minime de lucrări stabilite de ANRM, pentru cazurile identificate (inclusiv a celor menționate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă analiza cauzelor și dispunerea de măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege, inclusiv dispunerea de măsuri pentru recuperarea contravalorii lucrărilor stabilite prin Programele minime de lucrări ce nu au fost realizate în cadrul termenului de efectuare a fazelor de explorare, conform clauzelor prevăzute în cadrul acordurilor petroliere;

- **Dispunerea de măsuri** în vederea identificării tuturor perimetrelor care formează obiectul concesiunilor petroliere, și pentru care nu a fost elaborată Cartea petrolieră, sau a cazurilor în care acestea nu conțin toate elementele prevăzute prin actele normative în vigoare, iar pentru cazurile identificate se recomandă întocmirea/actualizarea acestora în condițiile legii;

- **Elaborarea și implementarea unor proceduri operaționale** la nivelul ANRM, privind asigurarea derulării tuturor operațiunilor petroliere în afara perimetrelor unde sunt amplasate monumente istorice, culturale, religioase, situri arheologice de interes deosebit, rezervații naturale, zone de protecție sanitară și perimetre de protecție hidrogeologică a surselor de alimentare cu apă.

➤ **Referitor la punctul 3 - “Analiza modului de realizare a operațiunilor petroliere în perioada auditat”:**

- **Crearea unui cadru organizatoric adecvat** astfel încât, să se asigure urmărirea realizării programelor minime de lucrări, iar în cadrul acestora, urmărirea modului de realizare a fiecărei faze de explorare, într-o perioadă cât mai scurtă de la împlinirea termenului asumat de titular prin acordul petrolier (30-60 zile);

- **Elaborarea unui proiect de acord petrolier**, care va fi pus la dispoziția participanților la apelul public de ofertă pentru concesiunea de operațiuni petroliere, astfel încât, prevederile Acordurilor petroliere încheiate în urma derulării apelului public de ofertă pentru concesiunea operațiunilor petroliere să aibă un conținut unitar;

- **Dispunerea de măsuri** privind includerea în Acordurile petroliere a unor prevederi prin care operatorii economici să aibă obligația de a prezenta scrisori de garanție bancară pentru lucrările aferente Programelor de lucrări asumate de aceștia;

- **Elaborarea unui cadru normativ unitar** la nivelul ANRM, cu privire la condițiile și modalitatea de realizare a transferării parțiale sau totale a drepturilor și obligațiilor asumate prin acordurile petroliere astfel încât, să se prevină posibilitatea prelungirii duratei fazei de explorare prevăzută inițial prin acordul petrolier.

➤ **Referitor la punctul 4 - “Evaluarea modului de realizare a concesiunii operațiunilor petroliere în perioada auditată”:**

- **Disponerea de măsuri** pentru respectarea prevederilor referitoare la publicarea în Jurnalul Uniunii Europene, a punctajelor individuale de evaluare a ofertelor depuse de operatorii economici participanți la apelul public de ofertă pentru concesiunea operațiunilor petroliere;

- **Extinderea verificărilor asupra modului de desfășurare a** Apelului public de ofertă – Runda X, în vederea identificării cazurilor în care:

- **derularea apelului public de ofertă pentru concesiunea perimetrelor petroliere – Runda X s-a desfășurat în alte condiții decât cele stabilite prin Normele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 2075/2004,**

- există **diferențe de punctaje** între cele acordate de membrii Comisiei de evaluare și negociere și punctajele menționate în Procesele verbale de evaluare a ofertelor aprobate de Președintele ANRM,

- **documentele depuse de ofertanți au fost incomplete**, în sensul că nu îndeplineau condițiile legale privind perioada de utilizare,

iar pentru cazurile identificate (inclusiv a celor menționate în *Raportul de audit al performanței*), se recomandă analiza cauzelor și disponerea de măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege;

- **Elaborarea și implementarea unor proceduri interne** la nivelul ANRM cu privire la derularea apelului public de ofertă pentru concesiunea de operațiuni petroliere, prin care să fie asigurate condițiile de:

- stabilire și nominalizare a membrilor comisiei de evaluare și negociere a ofertelor în număr de **5 membri** titulari și nominalizarea a 2 membrii supleanți, aceștia din urmă îndeplinind atribuțiile **de evaluare numai în cazul în care membrii titulari nu pot participa la evaluare;**

- asigurare a evaluării tuturor criteriilor de către toți cei 5 membri ai comisiei de evaluare;

- elaborare de norme detaliate de evaluare la nivelul fiecărui criteriu stabilit, precum și organizarea unei instruiți adecvate a membrilor comisiei înainte de începerea evaluării propriu-zise a acestora;

- stabilire a termenelor de valabilitate asupra documentelor prezentate în cadrul ofertei depuse de către participanții la apelul public de ofertă;

- stabilire a indicatorilor tehnici și financiari și a nivelului minim de îndeplinit al acestora care să permită, comisiei de evaluare, în vederea acordării punctajelor pentru criteriile: *”Capacitatea financiară și capacitatea tehnică”*, să compare ofertele depuse ;

- elaborare de norme detaliate (*Standarde de cost*) pentru evaluarea valorică a programelor minime de lucrări în concordanță cu tipul lucrărilor propuse a se realiza, precum și cu nivelul prețurilor practicate de alți titulari de acorduri petroliere pentru astfel de lucrări;

- realizare de revizuiri de către președintele comisiei de evaluare a tuturor punctajelor individuale acordate de membrii comisiei;

- analiză la nivelul întregii comisii de evaluare, a eventualelor diferențe semnificative apărute între punctajele acordate de membrii, pentru același criteriu.

- **Inițierea de demersuri** la nivel instituțional și la nivelul celorlalte instituții cu atribuții în avizarea și aprobarea proiectelor de acte normative de aprobare a Acordurilor petroliere, astfel

încât, termenele pentru intrarea în vigoare a acordurilor petroliere încheiate cu câștigătorii apelului public de ofertă pentru concesiunea de operațiuni petroliere să fie reduse cât mai mult.

➤ **Referitor la punctul 5 - “Evaluarea eficienței modului de stabilire, urmărire și încasare a redevențelor petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere”:**

- **Emiterea de instrucțiuni tehnice** pentru stabilirea prețului de referință al petrolului utilizat la determinarea redevenței petroliere convenită bugetului de stat, în condițiile legislației în vigoare;

- **Disponerea de măsuri** pentru analiza Ordinelor aplicate în perioada 2011-2015, în ceea ce privește stabilirea prețului de referință al gazelor naturale extrase în România, coroborat cu prevederile Legii petrolului (nr. 238/07.06.2004, art. 54), inclusiv a legalității suspendării dispuse prin aceste Ordine, iar pentru cazurile în care prețul de referință a fost stabilit în alte condiții decât cele reglementate de Legea petrolului, se recomandă analiza cauzelor și disponerea de măsuri conform atribuțiilor și competențelor stabilite prin lege;

- **Elaborarea unei metodologii pentru determinarea cotei procentuale** din valoarea veniturilor brute realizate din operațiuni petroliere de transport prin sisteme de transport, altele decât Sistemul național de transport al petrolului, precum și din operațiunile petroliere efectuate prin terminalele petroliere, altele decât cele aflate în proprietatea publică a statului, urmând ca această cotă din veniturile realizate de operatorii economici care efectuează operațiuni de transport și operațiuni prin terminale petroliere, să fie utilizată la calculul redevenței petroliere.

- **Analiza oportunității** inițierii unui act normativ de modificare a Legii petrolului cu privire la:

- stabilirea cotelor procentuale în funcție de rezervele zăcămintelor petroliere stabilite prin încheieri emise de ANRM;

- stabilirea cotelor procentuale în funcție de producția anuală a zăcămintelor petroliere;

- **Elaborarea unei proceduri interne** cu privire la monitorizarea și analiza variațiilor de producție între trimestre, pentru a iniția în mod operativ controale la fața locului în vederea verificării conformității cantităților extrase cu datele transmise de titularii de acorduri petroliere, **precum și urmărirea implementării procedurii elaborate;**

- **Extinderea verificărilor** la nivelul zăcămintelor petroliere unde se înregistrează producții de petrol, în vederea identificării cazurilor în care, deși nivelul rezervelor dovedite este epuizat, actualizarea studiilor tehnico-economice nu a fost efectuată de către operatorii economici, pentru cazurile identificate, se recomandă realizarea de studii tehnico-economice pentru zăcămintele exploatate;

- **Extinderea verificărilor** la nivelul titularilor de acorduri petroliere în vederea identificării cazurilor de abateri cu privire la modalitatea de măsurare a producției de țiței și gaze extrase, aplicarea de măsuri sancționatorii care să conducă la stoparea și eliminarea acestor abateri;

- **Elaborarea și implementarea unor proceduri interne** la nivelul ANRM, cu privire la modalitatea concretă de efectuare a controlului cantitativ asupra petrolului pentru care se datorează redevență petrolieră;

- **Reanalizarea modului** de determinare a prețului de referință pentru gazele naturale extrase în România, astfel încât, acesta să fie determinat cu respectarea legislației în vigoare respectiv în baza unei **metodologii/instrucțiuni** (fundamentate prin studii de specialitate) privind **stabilirea prețului de referință pentru gazele naturale** extrase în România,

Extinderea verificărilor asupra redevenței petroliere calculate și raportate la ANRM în perioada 2011-2015, în vederea identificării cazurilor de redevență stabilită prin luarea în calcul a unui **preț de referință pentru gazele naturale** extrase în România, stabilit în alte condiții decât cele conform legislației în vigoare, iar pentru cazurile identificate se recomandă recalcularea nivelului redevențelor petroliere, stabilirea diferențelor datorate bugetului de stat, precum și întreprinderea de măsuri pentru virarea acestora la bugetul de stat (inclusiv pentru cazurile prezentate în *Raportul de audit al performanței*), **inclusiv sesizarea ANAF-** instituție abilitată cu atribuții de control în colectarea veniturilor statului;

- **Elaborarea unor metodologii/instrucțiuni** care să reglementeze modul în care titularii acordurilor petroliere își valorifică cantitățile proprii de petrol extrase și respectiv, **prețurile practicate de acești operatori, în vederea eliminării situațiilor în care,** redevența datorată bugetului de stat depinde de anumite decizii ale managementului titularului de acord petrolier, respectiv, compania în vederea aplicării unei **cote reduse de redevență,** prin măsurile luate (vânzarea produselor către părțile afiliate la prețuri preferențiale, vânzarea către anumiți parteneri la prețuri reduse față de prețul pieței) poate influența prețul de referință ce stă la baza determinării redevenței cuvenite bugetului de stat, fapt ce nu este în interesul statului român;

- **Inițierea demersurilor legale în vederea încheierii unor protocoale de colaborare cu ANAF și ANRE** în vederea corelării prețurilor de valorificare la petrol (declarat de titulari de acorduri petroliere la ANRM), cu cele constatate în controalele efectuate de ANAF, precum și cu prețurile stabilite pentru piața reglementată la gaze naturale de către ANRE;

- **Elaborarea unor metodologii/instrucțiuni** privind stabilirea prețului de referință pentru condensat, având la baza studii de specialitate, conform prevederilor legale;

- **Elaborarea de instrucțiuni** la nivelul ANRM cu privire la modalitatea de stabilire și aprobare a fiecărui sortiment de țiței extras din fiecare zăcământ comercial pentru care au fost confirmate rezerve de petrol;

- **Reanalizarea modului de determinare a prețului de referință pentru țițeiul extras în România** (preț care stă la baza determinării redevenței petroliere cuvenită bugetului de stat), astfel încât acesta să fie determinat **prin luarea în calcul a tarifului de transport prin conducte și nu al unui tarif de transport mediu, așa cum s-a procedat în perioada auditată,** recalcularea nivelului redevențelor petroliere datorate de titularii de acorduri petroliere și întreprinderea de măsuri pentru virarea acestora la bugetul de stat.

➤ **Referitor la punctul 6 - Evaluarea activităților derulate la nivelul ANRM cu privire la transferul de tehnologie și pregătire profesională la nivelul acordurilor petroliere”:**

- **Elaborarea unei proceduri privind** stabilirea programului de transfer de tehnologie și perfecționare profesională, la nivelul fiecărui acord petrolier, care va cuprinde:

- activitățile concrete de realizat în cadrul programului;
- stabilirea nivelului fondurilor utilizate pentru realizarea fiecărei activități prevăzute în program, atât de către ANRM cât și de către titularii de acorduri petroliere;
- termenele de realizare a fiecărei activități cuprinse în program;
- indicatorii de rezultat ai programului;
- virarea la bugetul statului a sumelor neutilizate în cadrul programului, în cazul renunțării de către titular la acordul petrolier;

- **Disponerea de măsuri pentru organizarea evidenței tehnico-operative** a fondurilor constituite și utilizate la nivelul fiecărui acord petrolier, pentru programe de transfer de tehnologie

și perfecționare profesională a personalului, inventarierea anuală a soldurilor aferente fondurilor neutilizate, punerea de acord a acestora cu datele evidențiate în contabilitate.

➤ **Referitor la punctul 7 - “Evaluarea atribuțiilor de control și exercitarea acestora de către entitatea auditată, asupra operațiunilor petroliere derulate de către titularii acordurilor petroliere”, se recomandă următoarele:**

- **Reanalizarea nivelului sancțiunilor aplicate** în cazul contravențiilor constatate în domeniul petrolier, astfel încât nivelul acestora să conducă la diminuarea abaterilor săvârșite de titularii de acorduri petroliere;

- **Intensificarea activității de control** la titularii de acorduri petroliere, în scopul reducerii la maxim a cazurilor de nerespectare a reglementărilor aplicabile. În acest sens, se recomandă corelarea numărului de personal din cadrul autorității care desfășoară activitatea de control, cu numărul operatorilor economici care desfășoară activități în domeniul petrolier.

➤ **Referitor la punctul 8 - “Evaluarea lucrărilor de abandonare stabilite și realizate de către titularii acordurilor petroliere”:**

- **Elaborarea și implementarea unor proceduri operaționale** la nivelul ANRM cu privire la operațiunile de abandonare a sondelor cuprinse în categoriile de sonde stabilite în cadrul anexei P la contractul de privatizare cu OMV Petrom, în ceea ce privește apartenența sondelor pentru care se solicită acordul de abandonare la categoriile stabilite în anexa P precum și, verificarea efectuării lucrărilor de abandonare propriu-zisă la fața locului, înainte de emiterea avizului de abandonare.

C. Recomandări comune privind organizarea ANRM

- **Disponerea de măsuri care să conducă la regândirea structurii instituționale** în vederea evitării suprapunerilor, a scindărilor în structurile organizatorice, a canalelor birocratice pentru schimbul de informații, dar și pentru depășirea obstacolelor generate de deficitul mare de personal de la nivelul compartimentelor de inspecție teritorială, precum și în ceea ce privește reconsiderarea modului de fundamentare al necesarului de personal care își desfășoară activitatea în domeniul auditat;

- **Identificarea unor pârghii de stimulare a salariaților și de fidelizare a acestora** în cadrul instituției, raportat la complexitatea domeniului de activitate și la volumul și importanța informațiilor gestionate.